

Jaunimo politikos įgyvendinimo ataskaita už 2023 metus

Vilnius 2024 m.

TURINYS

ĮVADAS	3
I DALIS. 2023 METAIS TEIKTOS REKOMENDACIJOS DĖL JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMO	4
II DALIS. ESAMOS SITUACIJOS IR INSTITUCIJŲ PAGAL KOMPETENCIJĄ ATLIKTŲ VEIKSMŲ, ĮGYVENDINANT 2023 METAIS TEIKTAS REKOMENDACIJAS, ANALIZĖ	6
1. ESAMA SITUACIJA / PAGRINDINIAI JAUNIMO POLITIKOS IŠŠŪKIAI (2023 M. JAUNIMO PROBLEMATIKOS TYRIMO REZULTATAI)	6
1.1. Mokykla.....	6
1.2. Studijos.....	6
1.3. Darbas.....	7
1.4. Laisvalaikis.....	9
1.5. Draugai.....	10
1.6. Gyvenimo sąlygos.....	10
1.7. Dalyvavimas	11
1.8. Įpročiai	13
1.9. Psichinė ir fizinė savijauta	14
2. INSTITUCIJŲ PATEIKTI ATSAKYMAI.....	16
2.1. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.....	16
2.2. Sveikatos apsaugos ministerija	22
2.3. Ekonomikos ir inovacijų ministerija.....	25
2.4. Vidaus reikalų ministerija	28
2.5. Žemės ūkio ministerija.....	30
2.6. Finansų ministerija.....	31
2.7. Krašto apsaugos ministerija	32
2.8. Užsienio reikalų ministerija	33
2.9. Užimtumo tarnyba	34
2.10. Jaunimo reikalų agentūra.....	34
2.11. Savivaldybės.....	39

IVADAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymo Nr. IX-1871 3 straipsnio 6 dalimi, nuo 2022 m. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM) kartu su Jaunimo reikalų agentūra (toliau – JRA) kasmet rengia Jaunimo politikos įgyvendinimo rekomendacijas (toliau – Rekomendacijos) ir teikia jas Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

2023 m. Rekomendacijos buvo parengtos atsižvelgiant į 2022 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybei teiktų rekomendacijų įgyvendinimo rezultatus bei vadovaujantis Lietuvos jaunimo problematikos 2020 m. tyrimo (toliau - Jaunimo problematikos tyrimas) išvadamis bei rekomendacijomis, kitais tyrimais, analizėmis, studijomis ar duomenimis, kuriuose jaunimas yra tikslinė grupė ar viena iš tikslinių grupių, taip pat valstybės institucijų pateikta informacija kokias priemones, veiklas arba projektus pagal kompetenciją jos įgyvendina, kurie yra skirti jaunų žmonių poreikiams tenkinti arba spręsti jaunimui aktualius klausimus. Rengiant 2024 m. Rekomendacijas, buvo susisiepta su institucijomis bei įstaigomis kurioms buvo adresuotos 2023 m. rekomendacijos, ir 2024 m. rekomendacijos parengtos atsižvelgiant į šių institucijų bei įstaigų pateiktus atsakymus. Rekomendacijos buvo suderintos su šiais socialiniais partneriais: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga, Jaunimo reikalų taryba, Lietuvos atvirųjų jaunimo centrų asociacija, Jaunimo tyrėjų tinklu.

Rekomendacijose nagrinėjamos šios jauniems žmonėms aktualios sritys:

- Jaunų žmonių kvalifikacijos tobulinimas ir jų ekonominis užimtumas;
- Jaunimo socialinių ryšių kūrimas ir palaikymas;
- Jaunimo autonomiškumas;
- Jaunimo verslumas ir verslumo skatinimas;
- Jaunimo pilietinis ir politinis dalyvavimas;
- Jaunimo fizinė ir psichikos sveikata (įskaitant jaunimo lytiškumo ugdymą);
- Informacinių technologijų ir realaus bendravimo derinimas.

2023 m. pabaigoje JRA užsakymu buvo atliktas jaunimo problematikos tyrimas. Tyrimo rezultatai buvo palyginti su 2020 m. ir 2010 – 2011 m. atliktų jaunimo problematikos tyrimų rezultatais, respondentų atsakymai analizuojami pagal amžiaus grupes, lytį, respondentų gyvenamąją teritoriją. 2024 m. pradžioje SADM kreipėsi į institucijas bei įstaigas, pagal kompetenciją atsakingas už įvairių Rekomendacijų punktų įgyvendinimą, prašydama pateikti informaciją apie tai, kokius veiksmus institucijos įgyvendino arba planuoja įgyvendinti, atsižvelgdamos į joms pateiktas rekomendacijas. SADM kartu su JRA, išnagrinėjusi institucijų bei įstaigų pateiktą informaciją ir papildomus duomenis, pateikė institucijų atsakymų apžvalgą bei išvadas dėl 2023 m. jaunimo politikos rekomendacijų įgyvendinimo ir siūlo rekomendacijas 2024 m.

2024 m. Dokumentą sudaro 2 dalys:

I dalį sudaro 2023 m. parengtos Rekomendacijos, kurios buvo išsiųstos pagal kompetenciją už atitinkamas politikos sritis atsakingoms valstybės institucijoms bei įstaigoms. Rekomendacijos buvo parengtos ir suderintos su jaunimo atstovais ir aukščiau minėtais socialiniais partneriais.

II dalį sudaro Jaunimo problematikos tyrimo rezultatai ir siūlymai, atsižvelgiant į šio tyrimo rezultatus bei esamos situacijos / pagrindinių jaunimo politikos iššūkių analizę bei institucijų ir įstaigų (įskaitant ir savivaldybes), kurioms buvo adresuotos Rekomendacijos pateikta informacija apie šių Rekomendacijų įgyvendinimą 2023 m.

I DALIS. 2023 METAIS TEIKTOS REKOMENDACIJOS DĖL JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMO

Jaunimo kvalifikacijos tobulinimo ir užimtumo srityje:

1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese (JRA, savivaldybės);
2. Didinti stažuočių programų įvairovę, kurių metu jauniems žmonėms būtų galima įgyti darbinių įgūdžių (UŽT);
3. Didinti įgyvendinamų priemonių įvairovę, sudarant sąlygas jaunimui persikvalifikuoti, atsižvelgiant į atskirų jaunimo grupių poreikius (UŽT, Probacijos tarnyba);
4. Įsivertinti galimybes viešojo sektoriaus įstaigose diegti bei plėtoti supervizijų paslaugas darbuotojams iki 29 m. amžiaus bei rekomenduoti tokią praktiką taikyti privačiame bei nevyriausybiniame sektoriuose (VRM, VVA, EIM);
5. Plėtoti atvejo vadybos principu grįstas karjeros planavimo ir profesinio orientavimo paslaugas, nukreiptas į moksleiviško amžiaus jaunimą, siekiant jam padėti pasirinkti darbo rinkoje paklausias specialybes ir vystyti joms reikalingas kompetencijas, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui regionuose (JRA, ŠMSM, LMNŠC);
6. Skatinti jaunimo pilietiškumą, užtikrinant įvairių savanoriškos veiklos programų plėtrą (JRA, ŠMSM, LMNŠC);
7. Didinti emocinės pagalbos žinomumą ir prieinamumą, vystant tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir siekiant užtikrinti individualizuotų jaunimo poreikius atitinkančių paslaugų teikimą (SAM);
8. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui (EIM, ŽŪM, VRM, savivaldybės).
9. Kurti priemones, ugdančias jaunų karo pabėgėlių iš Ukrainos bendrąsias kompetencijas, siekiant padėti jiems integruotis į Lietuvos visuomenės gyvenimą (ŠMSM, EIM, JRA, UŽT, Tautinių mažumų departamentas prie LR Vyriausybės).

Jaunimo socialinių ryšių kūrimo ir palaikymo srityje:

1. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą (ŠMSM, SAM, savivaldybės);
2. Parengti bei įgyvendinti mokymų programas, skirtas mokyklų administracijai, pedagogams ir mokyklos bendruomenei, stiprinant jų įgūdžius tinkamai reaguoti į patyčias bei užtikrinti šių programų stebėseną (SAM, ŠMSM);
3. Plėtoti mokymų programas moksleiviams, skirtas lyčių lygybės stiprinimui ir smurto prevencijai (SAM, ŠMSM).

Jaunimo verslumo ir verslumo skatinimo srityje:

1. Didinti neformalaus ugdymo verslumo programų aprėptį, pritaikant programas skirtingo amžiaus jaunimo grupių poreikiams (ŠMSM, EIM, JRA);
2. Plėtoti nuoseklų ir kryptingą vaikų ir jaunimo antreprenerystės ir verslumo ugdymą bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose (ŠMSM, EIM).

Jaunimo pilietinio ir politinio dalyvavimo srityje:

1. Plėtoti politinio-pilietinio švietimo programas mokyklose, vaikų dienos centruose, atvirose jaunimo erdvėse ir centruose (JRA, ŠMSM);
2. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą (JRA, savivaldybės);
3. Didinti jaunimo neformalaus ugdymo programų pasiūlą ir finansavimą, prioritetą teikiant programoms, susijusioms su pilietinių kompetencijų ugdymu (ŠMSM, JRA);

4. Įvertinti teisės aktus, reglamentuojančius karo prievolę ir parengti alternatyvios krašto apsaugos tarnybos reglamentavimo pasiūlymus, kuriais praplečiama galimybė atlikti alternatyviają krašto apsaugos tarnybą jauniems žmonėms, dėl įvairių priežasčių negalintiems atlikti karo prievolės (KAM, JRA);

5. Įvertinti galimybes, jaunuoliams, kurie yra pakviesti atlikti tarptautinę savanorišką veiklą pagal ES programą „Europos solidarumo korpusas“, supaprastinti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo tvarką bei panaikinti ar bent minimizuoti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo kainą (VRM, JRA, URM, ŠMSM).

Jaunimo fizinės ir psichikos sveikatos srityje:

1. Didinti sporto, fizinio aktyvumo, sveikos gyvensenos skatinimo programų, pagrįstų neformaliuoju ugdymu, pasiūlą jauniems žmonėms nuo 18 iki 29 m. (SAM, ŠMSM);

2. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis (JRA, SAM, savivaldybės);

3. Didinti psichologinės pagalbos prieinamumą ir suteikiamų nemokamų konsultacijų skaičių, įskaitant nuotolinę psichologinę pagalbą ir pritaikant teikiamą pagalbą prie pažeidžiamų jaunimo grupių poreikių (SAM, JRA);

4. Sukurti psichikos sveikatos puoselėjimo programų jaunimui kokybės standartus, paremtus moksliniais tyrimais ir gerąja patirtimi (SAM, JRA);

5. Didinti moksleivių bei studentų psichikos sveikatos raštingumą ir psichologinį atsparumą ir savitarpio pagalbą, mažinti psichikos sveikatos ar kreipimosi į psichologus stigmą (SAM, JRA);

6. Įdiegti lytiškumo ugdymo programas bendrojo ugdymo, vaikų neformaliojo švietimo, jaunimo neformaliojo ugdymo programose bei darbo su jaunimu sistemoje (ŠMSM, JRA);

7. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms (JRA, savivaldybės);

8. Parengti ir įdiegti specializuotą ugdymo ir kvalifikacijos kėlimo programą specialistams, dirbantiems lytiškumo ugdymo klausimais (ŠMSM, SAM, JRA);

9. Stiprinti individualų palydėjimą ir pagalbą jauniems žmonėms esantiems krizinėse situacijose (JRA);

10. Parengti priklausomybių prevencijos gaires (algoritmus), skirtas su jaunimu dirbančioms organizacijoms, organizuojant focus grupes, įtraukiant ekspertus, jaunas žmones ir darbo su jaunimu vykdytojus (JRA).

Informacinių technologijų ir realaus bendravimo derinimo srityje:

1. Stiprinti emocinės ir psichologinės pagalbos prieinamumą jaunimui, turinčiam priklausomybių nuo kompiuterinių žaidimų ir (ar) interneto (SAM, JRA).

II DALIS. ESAMOS SITUACIJOS IR INSTITUCIJŲ PAGAL KOMPETENCIJĄ ATLIKTŲ VEIKSMŲ, ĮGYVENDINANT 2023 METAIS TEIKTAS REKOMENDACIJAS, ANALIZĖ

1. ESAMA SITUACIJA / PAGRINDINIAI JAUNIMO POLITIKOS IŠŠŪKIAI (2023 M. JAUNIMO PROBLEMATIKOS TYRIMO REZULTATAI)

1.1. Mokykla.

Mokinių domėjimasis būsima profesija išlieka žemas ir palaipsniui krenta. Stipriai būsimoje profesijoje domisi 23,8 proc. mokinių (2020 m. – 24 proc., 2010 m. – 37 proc.), tuo tarpu mažai besidominčių – 15,2 proc. (2020 m. – 11 proc., 2010 m. – 8 proc.). Reikšmingai didesnė dalis mažiau besidominčių savo būsimoje profesijoje gyvena kaime (20,5 proc.), kiek mažesnė – mieste (13,3 proc.). Tai rodo poreikį informacinių ir ugdomųjų ir kitokių veiklų ugdymo įstaigose ir už jų ribų, kuriomis mokiniai būtų skatinami domėtis savo ateitimi, ir kurios padėtų mokiniams apsispręsti ką jie norėtų veikti gyvenime, kaip tai pasiekti, kokias kompetencijas tobulinti.

Remiantis 2023 m. jaunimo problematikos tyrimo rezultatais, yra reikšmingai išaugusi mokinių, ketinančių studijuoti užsienyje dalis (2023 m. – 37,7 proc., 2020 m. – 22,3 proc.), kaime gyvenančių mokinių dalis, norinčių studijuoti užsienyje (27,5 proc.) yra reikšmingai mažesnė nei mokinių, gyvenančių mieste (41,8 proc.). Tuo pačiu 2023 m. daugiau nei dvigubai išaugo mokinių dalis (40,9 proc.) kurie po studijų užsienyje planuoja grįžti į Lietuvą (2020 m. tokių buvo 16,1 proc.).

Mokinių aktyvumas yra reikšmingai sumažėjęs. Aukštam aktyvumo mokinių savivaldoje lygiui save priskiriančių mokinių 2023 m. sumažėjo beveik 3 kartus (22,1 proc.), lyginant su ankstesnių tyrimų rezultatais (2020 m. – 64 proc., 2010 m. – 58 proc.), daugiausia mokinių (71,9 proc.) save linkę priskirti vidutiniam aktyvumo lygiui. Tačiau svarbu pažymėti, kad žemam aktyvumo lygiui save priskiriančių mokinių dalis taip pat padidėjo 3 kartus: nuo 2 proc. (2020 m.) iki 6 proc. (2023 m.). Kaime gyvenančių moksleivių, kurie yra aukšto aktyvumo dalis yra kiek didesnė (25,4 proc.), nei mieste gyvenančių mokinių (20,2 proc.).

Apibendrinimas. Nors dauguma mokinių mano, kad mokosi saugioje aplinkoje, yra reikšmingai sumažėjusi mokinių, gebančių gerai ir labai gerai kontroliuoti įvykius dalis. Rodiklis yra žymiai geresnis, lyginant su 2010-2011 m. ir 2020 m. duomenimis. Ir toliau krenta mokinių susidomėjimas būsimoja profesija ir specialybe. Išaugęs mokinių susidomėjimas studijomis užsienyje, tuo pačiu didesnė jaunimo dalis ketina po studijų užsienyje grįžti į Lietuvą

Tyrime pateiktos rekomendacijos:

1. Tęsti 2023 m. rekomendacijų Jaunimo kvalifikacijos tobulinimo ir užimtumo srityje, Jaunimo socialinių ryšių kūrimo ir palaikymo srityje įgyvendinimą 2024 m.,
2. Rekomenduojama programą, skirtą patyčių prevencijai labiau orientuoti į miestų mokyklas;
3. Atlikti mokinių, norinčių studijuoti užsienyje tyrimus, siekiant išsiaiškinti motyvus, skatinančius rinktis studijas užsienyje;
4. Atsižvelgiant į didėjančią mokinių dalį, siekiančią studijuoti užsienyje, būtina skirti daugiau dėmesio išvykstantiems studijuoti ir studijuojantiems užsienyje, aiškinant kur ir kaip jie gali Lietuvoje pritaikyti įgytas kompetencijas, tuo stiprinant jų motyvaciją grįžti į Lietuvą ir integruotis į Lietuvos darbo rinką;
5. Teisės aktuose reglamentuoti mokinių savivaldą, jų teises ir galimybes dalyvauti bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigų valdyme, atsakomybę už sąlygų sudarymą mokinių savivaldos veiklai;
6. Stiprinti mokinių savivaldą, įgyvendinti mokyklose įvairias priemones, skatinančias aktyvų mokinių įsitraukimą į mokinių savivaldos veiklas.

1.2. Studijos.

Analizuojant tyrimo duomenis, pastebėta, kad 2023 m. dirbančių studentų dalis (33 proc.) sumažėjo lyginant su 2020 m. duomenimis (40,8 proc.) ir atitinka 2010-2011 m. užimtumo lygį.

2023 m. tyrimų rezultatai rodo mažėjantį jaunimo aktyvumą renkantis studijas. Nors jaunimo, aktyviai besidominčio būsimomis studijomis ir sąmoningai jas pasirenkančio dalis nežymiai padidėjo nuo 16 proc. (2020 m.) iki 17,7 proc. (2023 m.), vis dėlto mažai besidominčių būsimomis studijomis dalis išaugo daugiau kaip 10 kartų – nuo 1,7 iki 12 proc., o didžiausią dalį studentų (70,3 proc.) sudaro vidutiniškai besidomintys būsimomis studijomis. Pagal amžiaus grupes 25 – 29 m. amžiaus grupė išsiskiria savo mažu susidomėjimu studijomis (27,6 proc.), tuo tarpu 15 – 19 m. amžiaus grupėje tokių 6 kartus mažiau (4,5 proc.). Merginų dalis, stipriai besidominti būsimomis studijomis (20,4 proc.) yra reikšmingai didesnė, nei vaikinių (14 proc.), o mieste gyvenančio jaunimo dalis (19,5 proc.) reikšmingai didesnė, nei kaime gyvenančio jaunimo (12,5 proc.).

Analizuojant 2023 metų tyrimų rezultatus, pastebėtas sustiprėjęs studijuojančių jaunuolių dėmesys tęstinėms studijoms, o ketinančių tęsti studijas jaunuolių dalis, palyginti su 2020 m., yra išaugusi. Ketinančių tęsti studijas kitoje srityje, užsienyje dalis 2023 m. išaugo kelis kartus: nuo 4 iki 27 proc., ketinančių tęsti studijas kitoje srityje, Lietuvoje – daugiau nei dvigubai: nuo 15,3 proc. iki 35,1 proc. Ketinančių tęsti studijas toje pačioje srityje užsienyje dalis išaugo daugiau, nei dvigubai: nuo 15,3 iki 35,4 proc., o ketinančių tęsti studijas toje pačioje srityje Lietuvoje – nuo 42 proc. iki 59,5 proc. Pastebėta, kad reikšmingai didesnė respondentų, gyvenančių kaimuose dalis, ketina tęsti studijas toje pačioje (47,7 proc.) ar kitoje srityje (40,9 proc.) užsienyje, nei respondentai gyvenantys mieste (atitinkamai – 31,1 proc. ir 23,2 proc.). Bendrai, vertinant tyrimų rezultatus, pastebimas labai sustiprėjęs studentų susidomėjimas studijų užsienyje galimybėmis, tačiau tyrimo rezultatai nesudaro galimybės daryti aiškių išvadų, ar šie rezultatai sietini su studijų kokybe, ar galimybe įgyti specialybę, kurių nėra/nepasiūlo Lietuvos profesinės ir aukštosios mokyklos, ar kitomis priežastimis.

Vertinant studentų aktyvumo lygį studentų savivaldoje, pastebimas stiprėjantis vidutiniškas studentų aktyvumo lygis. Nors žemam aktyvumo lygiui save priskiriančių studentų dalis 2023 metais lyginant su 2020 m. sumažėjo nuo 12,5 iki 4,8 proc., vis dėlto, aukštam aktyvumo lygiui save priskiriančių studentų dalis taip pat sumažėjo nuo 15,3 proc. iki 8,1 proc., o ypač padidėjo vidutiniam aktyvumo lygiui save priskiriančių studentų dalis – nuo 72,2 iki 87,1 proc. Aukštesniu aktyvumu studentų savivaldoje pasižymi vyriausia: 25 – 29 m. grupė (17,2 proc.)

Apibendrinimas. Toliau nuosekliai mažėja studentų, aktyviai besidominčių būsimomis studijomis ir sąmoningai pasirenkančių jas dalis. Pastebima mažėjanti dirbančių studentų dalis iš visų studentų. Padidėjęs studentų susidomėjimas tęstinėmis studijomis, ypač – studijomis užsienyje. Pastebimas mažėjantis studentų aktyvumo lygis studentų savivaldoje.

Tyrime pateiktos rekomendacijos:

1. Įgyvendinti veiklas, stiprinančias studentų atstovybių administracinius ir organizacinius gebėjimus,
2. įvairiais būdais skatinti studentų aktyvumą ir dalyvavimą studentų savivaldų veikloje.

1.3. Darbas.

Analizuojant 2023 m. tyrimo rezultatus, pastebima, kad lyginant su 2020 m. duomenimis, sumažėjo jaunimo verslumas. Jaunimo, kuris save identifikuoja kaip samdomi darbuotojai dalis, padidėjo nuo 64 (2020 m.) iki 92 proc. ir ši dalis viršija ir 2010 m. rezultatus (85 proc.), tuo tarpu turinčių savo verslą, užsiimančių individualia veikla ar dirbančių pagal verslo liudijimą dalis sumažėjo nuo 34 iki 5 proc. Dar 2 proc. jaunų žmonių pristato save kaip ir samdomus darbuotojus ir tuo pačiu turinčius savo verslą.

Lyginant darbų pobūdį, nuo 2020 m. stebimos tokios pokyčių tendencijos: mažėja ir taip nedidelė dirbančiųjų dalis, dirbanti atsitiktinius darbus ir neoficialiai. Neliko dirbančių keliose darbovietėse ir dvigubai mažėjo papildomai uždarbiaujančių prie samdomo darbo. Nuo 60 iki 85 proc. išaugo dirbančių pilną darbo dieną skaičius, tuo tarpu dirbančių nepilną darbo dieną sumažėjo 18 procentinių punktų. Galimai tam įtakos turėjo pasunkėjęs darbo ir studijų derinimas.

Pastebėta, kad dirbančiųjų pagal įgytą specialybę rodiklis yra stipriai išaugęs – net 58,3% dirba pagal įgytą specialybę, tuo tarpu kai 2020 m. tokių buvo 31,1 proc., 2010 m. – 44,8 proc. Mieste gyvenantys jaunuoliai šiek tiek dažniau dirba pagal specialybę (60,8 proc.), nei gyvenantys kaime (52,3 proc.). Dažniausiai nurodytos priežastys, kodėl nedirbama pagal specialybę: neįdomus darbas

arba respondentams nepavyko rasti darbo pagal įgytą specialybę. Beveik dvigubai didesnei daliai jaunuolių, gyvenančių kaimo vietovėse (38,2 proc.), darbas pagal įgytą specialybę yra neįdomus, nei gyvenantiems mieste (20,2 proc.). Tuo tarpu mieste gyvenantys jaunuoliai dvigubai dažniau pradeda dirbti ne pagal įgytą specialybę dar studijuodami (24,3 proc.) nei kaime (11,8 proc.). Reikšmingai daugiau vyrų (32,8 proc.) nei moterų (20,2 proc.) dirba ne pagal specialybę todėl, kad darbas pagal įgytą specialybę jiems neįdomus,. Reikšmingai daugiau moterų (15,6 proc.) nei vyrų (9,5 proc.) neturi specialybės iš viso.

Daugiau nei du trečdaliai apklaustų respondentų (69,8%) vidutiniškai domėjosi būsima profesija, maždaug šeštadalis (16,7%) – stipriai ir 13,5% respondentų mažai domėjosi būsima profesija bei sąmoningai jos nesirinko. Stipriausiai domisi savo būsima profesija 14 – 19 m. amžiaus grupė: tokių yra trečdalis. 25 – 29 m. grupėje tokių yra 18,1 proc., 20 - 24 m. grupėje 12,1 proc.

Remiantis 2023 m. tyrimų rezultatais jaunuolių gerai gebančių kontroliuoti įvykius bei įveikti problemas darbe rodiklio lygis sumažėjo nuo 73,1 (2020 m.) iki 51,8 proc., atitinkamai padidėjo dalis jaunuolių vidutiniškai gebančių kontroliuoti įvykius bei įveikti problemas darbe.

Kaip rodo 2023 m. tyrimo duomenys daugiausiai jaunuolių (69,7 proc.) norėtų dirbti kitame mieste dėl didesnių galimybių pasirinkti darbą, ši tendencija atsispindėjo ir 2010 bei 2020 jaunimo problematikos tyrimų rezultatuose, tačiau 2023 m. antrąją pagal svarbumą priežastimi nurodytas negalėjimas rasti darbo savo gyvenamojo vietovėje (tokių atsakymų skaičius išaugo trigubai: nuo 11,2 iki 37,1 proc.), tuo tarpu 2020 m. tyrimuose antrąją pagal svarbumą priežastimi nurodytas nuobodumas, intensyvesnio kultūrinio/laisvalaikio gyvenimo trūkumas. Trečiąją pagal svarbumą priežastimi 2023 m. tyrimuose įvardinta geresnės vaikų priežiūros paslaugos, geresnės galimybės užtikrinti vaikų ugdymą (po 12,4 proc.). Tai rodo kad jaunų žmonių apsisprendimui rinktis darbą kitame mieste vis daugiau daro įtakos ne tik galimybės susirasti ar pasirinkti darbą, bet ir tinkamos sąlygos vaikų priežiūrai ir ugdymui.

2023 m. tyrimo duomenys rodo, kad svarbiausia darbo užsienyje paieškos priežastimi kaip ir 2010 ir 2020 m. tyrimų rezultatuose yra didesnis darbo užmokestis – taip nurodė 70,7 proc. respondentų ir tai yra ženklus padidėjimas lyginant su 2020 m. (42,2 proc.). Tačiau lyginant su ankstesniais tyrimais, pasikeitė kitos 2 pagrindinės priežastys: antrąją pagal svarbumą priežastimi nurodytas noras tobulinti kalbą - taip pažymėjo 31,7 proc., respondentų, ir jų skaičius išaugo daugiau kaip 3,5 karto, lyginant su 2020 m. Kitomis svarbiausiomis priežastimis įvardintas noras pakeliauti, geresnės darbo sąlygos (po 24,4 proc.). Darytina išvada, kad jaunimas darbo paieškas užsienyje vis labiau sieja ne tik su geresniu atlyginimu ir darbo sąlygomis, bet ir su tobulėjimu, pažinimu. Lyginant miesto ir kaimo jaunimą, nors abiem grupėms svarbiausia darbo paieškos užsienyje priežastis - galimybė uždirbti daugiau pinigų, tačiau nagrinėjant kitas priežastis, kaime ir mieste gyvenančių jaunuolių atsakymai yra visiškai skirtingi. Charakteringa, kad kaime gyvenančių jaunuolių pagrindinės noro išvykti į užsienį priežastys – 1) geresnės darbo sąlygos kitose šalyse (38,5%), o taip manančių jaunuolių dalis mieste – (18,5 proc.), 2) Lietuvoje sunku rasti darbą (38,5%), taip manančių jaunuolių dalis mieste – 11,1 proc. 3) čia nemato karjeros perspektyvų (23,1%), tuo tarpu taip manančių miesto gyventojų yra 11,1 proc. Tuo tarpu mieste gyvenančių jaunuolių emigraciniai lūkesčiai išsiskiria noru 1) patobulinti kalbą (37 proc.), tuo tarpu kaime gyvenančių – 23,1 proc.; 2) noras pakeliauti po šalių (29,6 proc.), tuo tarpu kaime turinčių tokias nuostatas dalis – 7,7 proc. 3) geresnės socialinės garantijos – 29,6 proc., tuo tarpu kaime turinčių tokias nuostatas dalis – 7,7 proc.

Tyrimė analizuojant nedirbančių jaunuolių situacija, pastebėtina, kad jų tarpe nuolat auga niekada nedirbusių dalis: jei 2010 m. tyrimė tarp jaunų bedarbių buvo 15 proc., nedirbusių, 2020 m. – 20,7, tai 2023 m. tokių buvo jau 28,7 proc. Kalbant apie nedirbančių jaunuolių darbo paieškas, pastebėta, kad nuo 2020 m. daugiau nei dvigubai išaugo neaktyvių respondentų dalis (nuo 19 iki 39 proc.), kurie darbo apskritai neieško.

Daugiausiai nedirbančių jaunuolių (32 proc.) nurodo, kad nedirba, nes neranda apskritai jokio darbo, jų netenkina siūlomas darbo užmokestis (25 proc.) arba darbo pobūdis (25 proc.). N nedirbančio ir nesimokančio jaunimo atsakymai dėl norimo dirbti darbo Lietuvoje lyginant su 2020 ir 2010 m. tyrimų rezultatais iš esmės nepasikeitė – 51,9 proc. jų sutiktų dirbti tik gerai apmokamą darbą, 20,7 proc. – pagal specialybę, tiek pat – bet kokį darbą. Pastebėta, kad kaime gyvenantiems respondentams

yra sunkiau susirasti darbą už juos tenkinantį darbo užmokestį. Tuo tarpu miesto gyventojai dažniau teigia nerandantys jokio darbo. Kaimo gyventojai yra labiau linkę rinktis tik gerai apmokamą darbą Lietuvoje. Tuo tarpu miesto gyventojai dažniau teigia, kad jiems būtų tinkamas bet koks darbas. Tuo tarpu užsienyje daugiausia respondentų (44,4 proc.) nenorėtų dirbti jokio darbo 42,7 proc. – tik gerai apmokamą, 7,6 proc. – bet kokį. Vyrai dažniau (50 proc.) nei moterys (38,8 proc.) teigia, kad užsienyje nedirbtų jokio darbo.

Apibendrinimas. Sumažėjo jaunimo verslumas – padidėjo dalis jaunimo, save įvardinančių samdomais darbuotojais, tuo tarpu mažėja turinčių savo verslą ar dirbančių savisamdos principais. Sumažėjo dirbančių keliose darbovietėse, papildomai uždarbiaujančių dalis, padidėjo pilną darbo dieną dirbančių dalis, tačiau atsižvelgiant į sumažėjusią dirbančių studentų dalį, galima teigti, kad jaunimui vis sudėtingiau suderinti studijas ir darbą. Padidėjo dalis dirbančių pagal specialybę. Tik mažoji dalis respondentų domisi savo būsima profesija. Žymiai sumažėjo jaunuolių manančių, kad jie gerai geba kontroliuoti įvykius bei įveikti problemas darbe. Šiek tiek padidėjo jaunimo, norinčio keisti dabartinę darbo vietą dalis. Pagrindine priežastimi, dėl kurios jaunimas keičia darbą išlieka atlyginimas, tačiau antrąja svarbiausia priežastimi – karjeros perspektyvos, o trečiaja – geresnės sąlygos ugdyti vaikus. Jaunimas linkęs išvykti dirbti į užsienį dėl didesnio darbo užmokesčio, tačiau taip pat – noro tobulėti, išmokti kalbas, pakeliauti, geresnių darbo sąlygų. Auga jaunų bedarbių dalis, kurie niekada nedirbo, o neaktyvių jaunuolių, kurie neieško jokio darbo dalis padidėjo dvigubai. Nedirbantis jaunimas nurodo, kad nedirba, kadangi neranda apskritai jokio darbo, jų netenkina siūlomas darbo užmokestis arba darbo pobūdis. Didėja nedirbančių jaunuolių dalis, kurie dirbtų tik gerai apmokamą darbą taip pat ir užsienyje) arba nenorėtų dirbti jokio.

Tyrimo pateiktos rekomendacijos:

1. Tęsti 2023 m. rekomendacijų Jaunimo kvalifikacijos tobulinimo ir užimtumo srityje, jaunimo verslumo ir verslumo skatinimo srityje įgyvendinimą 2024 m.;
2. Stiprinti karjeros planavimo programas studentams, į jas įtraukiant rinkos analizės įgūdžių tobulinimą, ir aktyviai skatinti jose dalyvauti jaunimą, kad šie sugebėtų išsirinkti sau tinkamą ir patinkančią specialybę, pagal kurią vėliau galėtų įsidarbinti;
3. Įtraukti į studijų programas profesinėse ir aukštosiose mokyklose komunikacijos ir problemų sprendimo modulius/temas kaip sudedamąsias / pasirenkamasias studijų programos dalis;
4. Vykdyti aktyvios darbo rinkos priemones, siekiant integruoti į darbo rinką jaunus bedarbius kuo ankstyvesniame amžiuje.

1.4. Laisvalaikis.

Lyginant jaunimo laisvalaikio praleidimo būdus su 2010-2011 ir 2020 m. duomenimis, pastebėta, kad jaunimas leidžia laisvalaikį kur kas aktyviau, nei 2020 m. Jaunuoliai šiek tiek dažniau leidžia laisvalaikį skaitydami knygas (2010 – 2011 m. „labai dažnai“ ir „dažnai“ knygas skaitančių respondentų dalis buvo 34,5 proc., 2020 m. – 23,2 proc., tuo tarpu 2023 m. šis procentas išaugo iki 41,3). Reikšmingai daugiau jaunimo dalyvauja įvairiuose užsiėmimuose: jaunimo organizacijų veikloje (2010 m. – 13,5 proc., 2020 m. – 4,4 proc., 2023 m. – 31,3 proc.), lanko saviraiškos užsiėmimus, būrelius (2020 m. – 22,4 proc., 2023 m. – 34,4 proc.) lanko atvirą jaunimo centrą ar erdvę (26,3 proc.). Analizuojant atsakymus pagal amžiaus grupes, pastebima, kad jauniausia respondentų grupė pastebimai daugiau linkę praleisti laisvalaikį žaisdami kompiuteriu, eidami pasivaikščioti, eidami į parduotuves, lankydami saviraiškos būrelius užsiėmimus. Mažiausiai lankančiųjų AJC ir AJE, dalyvaujančių jaunimo organizacijų veiklose yra 20 – 25 m. amžiaus grupėje, o 25 – 29 m. amžiaus grupėje yra mažiausia dalis laisvalaikiu žaidžianti kompiuteriu, lankančių saviraiškos užsiėmimus, būrelius, susitinkančių su draugais. Analizuojant atsakymus pagal lytį, reikšmingai didesnė dalis vaikų, nei merginų leidžia laisvalaikį žaisdami kompiuteriu, tuo tarpu šiek tiek didesnė dalis merginų linkusi laisvalaikiu skaityti knygas, eiti pasivaikščioti, eiti į teatrą, koncertus, parodas, dalyvauti jaunimo organizacijų veikloje.

Apibendrinimas. Jaunimas leidžia laisvalaikį skaitydami knygas, dalyvaujant kultūrinėse veiklose, žaisdami kompiuteriu, eidami pasivaikščioti, dalyvaujant įvairiose organizacijų veiklose, saviraiškos užsiėmimus, būreliuose – ypač tą daro jaunesnio amžiaus respondentų grupė. Tačiau šiek

tiesiogiai sumažėjęs jaunimo pasitenkinimas praleidžiamu laisvalaikiu, mažiausiai juo patenkintas kaimo jaunimas.

Tyrimo pateiktos rekomendacijos:

Tęsti 2023 m. rekomendacijų jaunimo socialinių ryšių kūrimo ir palaikymo srityje įgyvendinimą 2024 metais.

1.5. Draugai

Fiksuojama prastėjanti jaunimo socialinių santykių kūrimo tendencija. Jaunimui vis sunkiau sekasi susirasti naujų draugų – tik 49 proc. jaunimo mano, kad jų susirasti lengva arba labai lengva (2020 m. taip manė 67 proc. respondentų, 2010 m. – 80 proc.), tuo tarpu manančių, kad susirasti draugų yra sunku arba labai sunku dauguma respondentų (52 proc.) bei metams bėgant prastėja socialinio palaikymo rodiklis. Socialinio palaikymo rodiklis nuo 2010 m. toliau pamažu krenta, bet užfiksuotas rodiklio sumažėjimas nuo 2020 m. nėra drastiškas (1,2 procentinio punkto mažiau aukšto ir labai aukšto socialinio palaikymo ir 0,5 procentinio punkto daugiau žemo ir labai žemo socialinio palaikymo). Nustatyta, kad santykių su draugais kokybės rodiklis sugrįžo į 2010-2011 m. lygį. Pastebėta, kad vyrų santykių su draugais rodiklis yra šiek tiek geresnis nei moterų, tuo tarpu moterys kiek dažniau (70 proc.) sulaukia aukšto ir labai aukšto socialinio palaikymo, nei vyrai (61,5 proc.).

Apibendrinimas. Apie du trečdalius jaunimo nurodė, kad turi du ar daugiau draugų. Truputį padidėjo jaunų žmonių dalis, vertinanti savo santykius su draugais kaip gerus ar labai gerus. Tačiau iš kitos pusės, vis didėja jaunimo dalis, kuriems sudėtinga susirasti draugų. 14-19 m. amžiaus grupei priklausantis jaunimas ir miestuose gyvenantis jaunimas savo santykius su draugais vertina geriau. Draugų socialinio palaikymo rodiklis po truputį krenta.

Tyrimo pateiktos rekomendacijos:

1. Tęsti 2023 m. rekomendacijų jaunimo socialinių ryšių kūrimo ir palaikymo srityje įgyvendinimą 2024 metais;

2. Skirti daugiau dėmesio mokslo ir studijų įstaigose, bendruomenėse, organizacijose jaunų asmenų (ypač – 20 – 29 m. amžiaus grupei, taip pat - gyvenantiems regionuose) socialinių įgūdžių ugdymui, psichologinei pagalbai.

1.6. Gyvenimo sąlygos

Užfiksuota tendencija, kad jauni žmonės darosi savarankiškesni. Jie vis rečiau gyvena su tėvais (2010 m. – 63 proc., 2020 m. – 49 proc., 2023 m. – 42 proc.). Nuo 2010 m. 2,5 karto (nuo 4 iki 10 proc.) kurie gyvena vieni, padvigubėjo jaunų žmonių (nuo 7 iki 14 proc.) dalis, gyvenanti su draugu(-e). Beveik keturi penktadaliai 14 – 19 m. amžiaus respondentų gyvena su tėvais, 20 – 24 m. grupėje tokių yra tik 27,9 proc., o 25 – 29 m. amžiaus grupėje – 14,7 proc., tuo tarpu 45,4 proc. tokių jaunuolių gyvena su savo šeima, 18,6 proc. – su draugu(-e). Kaime gyvenantys jaunuoliai linkę dažniau gyventi su tėvais, rečiau nuomojasi būstą.

Per pastaruosius 13 metų nuo 13 iki 24,9 proc. padidėjo jaunų žmonių dalis gyvenanti nuomajamame būste, nuo 4,0 iki 7,1 proc. gyvenančių nuosavame būste, nuo 65 iki 49,3 proc. sumažėjo dalis, gyvenanti tėvų namuose. 25 – 29 m. amžiaus grupėje 28,5 proc. respondentų gyvena nuosavame ar bendros nuosavybės su sutuoktiniu(-e) būste, 27,9 proc. jį nuomojasi, 27 proc. gyvena pas tėvus. 20 – 24 m. amžiaus grupėje po 36,9 proc. respondentų būstą nuomojasi arba gyvena pas tėvus. 14 – 19 m. grupėje 4 iš 5 respondentų gyvena tėvų būste.

Pastebėta, kad apie pusę respondentų žino apie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pirmojo būsto programą, tačiau tik maždaug ketvirtadalis (25,2%) jaunų žmonių ketina šia programa pasinaudoti. Geriausiai informuota apie Vyriausybės pirmojo būsto programą yra 25-29 m. amžiaus grupė, net 80,9% šios grupės respondentų žino apie tokią programą, 20 – 24 m. amžiaus grupėje tokių respondentų yra 62,4 proc., o mažiausiai informuota yra 14-19 m. amžiaus grupė (25,7 proc.). Mažiau apie šią programą žino kaimuose gyvenantis jaunimas (48,3 proc.) 25 – 29 m. amžiaus grupėje pasinaudojusių šia programa yra 12,1 proc., dar 23,9 proc. ketina ją pasinaudoti, tačiau net 64 proc. – neketina. Beveik tokia pačia neketinančių naudotis pirmojo būsto programa dalis yra ir 20 – 24 m.

amžiaus grupėje (65,3 proc.), o didžiausia dalis neketinančių pasinaudoti (78,5 proc.) yra 14 – 19 m. amžiaus grupėje.

Nustatyta, kad lyginant su 2020 m. tyrimo duomenimis, sumažėjo tiek turinčių savo verslą jaunų žmonių, tiek ir planuojančių jį turėti dalis, tuo tarpu neturinčių savo verslo dalis išaugo nuo 77 iki 89 proc.

Verslumą skatinančiose veiklose mokyklose teko dalyvauti vos 13,7% respondentų ir vos 33% respondentų žino apie šias veiklas. Apie verslumą skatinančias programas nieko nėra girdėję net 63,3 proc. 25 – 29 m. amžiaus grupės respondentų, tuo tarpu 14 – 19 m. grupėje – 46,3 proc., šiai grupei priklausančių daugiau nei dvigubai didesnė dalis dalyvavo šiose programose.

Apibendrinimas. Jauni žmonės vis rečiau gyvena su tėvais, linkę nuomotis būstą, gyventi su draugu (-e) arba savo šeima. Didėja jaunų žmonių dalis gyvenanti nuomojamame arba nuosavame būste. Žymiai sumažėjo jaunų žmonių dalis, gyvenanti iš tėvų paramos, padidėjo gyvenanti iš savo pajamų. Tačiau tik mažoji dalis jaunimo yra pasiėmusi kokias nors paskolas. Nors pasiėmusių paskolas dalis truputį paaugo, daugiau nei keturi penktadaliai respondentų nėra jos pasiėmę. Tik maždaug pusė respondentų žino pirmojo būsto programą, ir tik ketvirtadalis jaunų žmonių ketina šia programa pasinaudoti o beveik du trečdaliai – neketina. Mažiau nei 14 proc. jaunimo dalyvavo verslumą skatinančiose programose ir tik trečdalis jaunų žmonių ką nors žino apie tokias programas.

Tyrimo pateiktos rekomendacijos:

1. Tęsti 2022 m. rekomendacijų būsto jaunimui srityje bei 2023 m. rekomendacijų Jaunimo kvalifikacijos tobulinimo ir užimtumo srityje, Jaunimo verslumo ir verslumo skatinimo srityje įgyvendinimą 2024 metais;

2. Atlikti tyrimą, analizuojantį jaunimo nusiteikimą naudotis pirmojo būsto programa;

3. Tyrimo rezultatų pagrindu peržiūrėti LT finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jaunoms šeimoms įstatymą bei Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jaunoms šeimoms teikimo organizavimo tvarkos aprašą ir pagal poreikį pateikti siūlymus keisti šiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus;

4. Užtikrinti jaunimo tarpe geresnę informacijos sklaidą apie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pirmojo būsto programą, bei galimybes ją pasinaudoti;

5. Rekomenduojama didinti verslumo programų žinomumą, skatinti jose dalyvauti mokinius ir studentus ir tokiu būdu prisidėti prie bendro verslumo rodiklio gerinimo.

1.7. Dalyvavimas

Politinio-pilietinio aktyvumo rodiklis stabilizuojasi – nors aukšto politinio-pilietinio aktyvumo respondentų dalis palengva smunka nuo 7 proc. (2010 m.) iki 3 proc. (2023 m.), bet nuo 27 iki 34 proc. išaugo vidutinio politinio-pilietinio aktyvumo jaunuolių dalis, tuo tarpu didžiausia dalis respondentų (63 proc.) save priskiriančių žemam pilietiniam aktyvumui nepasikeitė. Ypač žemu politiniu-pilietiniu aktyvumu pasižymi 14-19 m. asmenys – net 87 proc., tuo tarpu 25 – 29 m/ amžiaus grupėje tokių yra 46,6 proc.

Aplinkos politinio-pilietinio aktyvumas yra nuolat mažėjantis ir lyginant su 2010 m. (19 proc.) yra sumažėjęs daugiau kaip 3 kartus (2023 m. – 6 proc.). Žemiausias aplinkos politinis – pilietinis aktyvumas užfiksuotas taip pat 14-19 m. amžiaus grupėje – tik 3,7 proc. respondentų aplinka yra aukšto pilietinio aktyvumo, tuo tarpu 36,6 proc. – žemo.

Lyginant su ankstesnių tyrimų duomenimis, jaunimo požiūrio į politiką negatyvumas yra sumažėjęs: aukštas negatyvumo lygis nuo 2020 m. sumažėjo beveik perpus: nuo 31 proc., iki 16 proc., bet vis tiek išlieka aukštesnis nei 2010-2011 m. tyrimo duomenimis (3 proc.). Žemiausias požiūrio į politiką negatyvumo rodiklis yra 14–19 m. amžiaus respondentų (18,3 proc.)

Pilietiškumo-labdarinumo rodiklio lygis yra išaugęs. Nors aukštai pilietiškumo-labdarinumo daliai save priskiriančių respondentų dalis beveik nepasikeitė, Vidutinio pilietiškumo-labdarinumo rodiklio dalis nuo 2020 m. padidėjo daugiau kaip 3 kartus – nuo 14 iki 43 proc., atitinkamai sumažėjo žemam pilietiškumo-labdarinumo rodikliui priskiriančių respondentų dalis.

Asociacijoms ir nevyriausybinėms organizacijoms priklauso 4% jaunuolių. Skaičius nuo 2020 m. paaugo, bet yra vis tiek žemesnis nei 2010-2011 m. tyrimo (9 proc.).

Internetinio portalo www.zinauviska.lt žinomumas ir naudojimas yra sumažėjęs. Apsilankiusių portale skaičius nuo 2020 m. sumažėjo daugiau nei dvigubai – nuo 14,7 iki 7 proc., žinančių ar girdėjusių apie portalą skaičius šiek tiek sumažėjo – nuo 29,3 iki 24,7 proc., tuo tarpu pastebimai išaugo (nuo 56,1 iki 68,2 proc.) respondentų dalis, kuri nieko apie jį nežino. Geriausiai portalą žino (28,4 proc.) 14 – 19 m. respondentų grupė, mažiausiai (19,9 proc.) – 25 – 29 m. grupė. Portalas yra labiau (6,5 procentinio punkto) žinomas miesto gyventojams.

Pastebėta, kad aktyvumas dalyvaujant savanoriškoje veikloje šiais metais reikšmingai išaugo (iki 41,8%) po nuokryčio 2020 m. (17,1%), bet vis dar nepasiekė 2010-2011 m. lygio, kai į savanorišką veiklą kažkuriuo metu buvo išitraukusi daugiau nei pusė respondentų (50,8%). Atkreipiamas dėmesys, kad 2020 m. rezultatams ir reikšmingam išitraukimo į savanorišką veiklą sumažėjimui įtakos galėjo turėti pandemini laikotarpis ir sumažėjusios tokio pobūdžio veiklų apimtys. 2023 m. tik maždaug pusė apklaustųjų įvardijo niekada nedalyvavę savanoriškoje veikloje. Moterys aktyviau dalyvauja savanoriškoje veikloje – nedalyvavusių savanoriškoje veikloje moterų (52,4 proc.) yra reikšmingai mažiau nei vyrų (64,2 proc.). Miesto gyventojai šiek tiek aktyviau dalyvauja savanoriškoje veikloje, nei kaimo – nedalyvavusio savanoriškoje veikloje jaunimo, gyvenančio mieste dalis – 56,5 proc., tuo tarpu kaime – 62,8 proc.

Tarptautinės savanorystės galimybes žino jau reikšminga dalis respondentų („Erasmus+“ programos tarptautinės savanorystės veiklą žinojo 50,8% respondentų). Miesto gyventojai yra reikšmingai dažniau girdėję apie visas tarptautinės savanorystės galimybes negu kaimo vietovių gyventojai. Dažniausiai Erasmus+ programos tarptautinės savanorystės, jaunimo mainų ar jaunimo dialogo projektuose dalyvavę yra 20-24 m. amžiaus jaunuoliai. 14-19 m. amžiaus jaunuoliai šiek tiek dažniau yra dalyvavę kitose tarptautinėse programose. Moterys šiek tiek (6,9 procentinio punkto) dažniau yra girdėjusios apie „Erasmus+“ programos tarptautinės savanorystės veiklą. Naudinga ir toliau rūpintis informacijos sklaida bei skatinti jaunus žmones dalyvauti tarptautinėje veikloje, organizuoti šios tematikos renginius, kviesti jose dalyvauti buvusius savanorius, dalintis patirtimi bei galimybėmis po savanorystės.

Didžioji dauguma (79,7%) jaunuolių vis dar nėra dalyvavę jokioje neformaliojo ugdymo veikloje.

Neformaliai grupei ar stiliui priklauso vis mažesnė dalis jaunimo, šio tyrimo duomenimis, jų yra vos 3,0%, tuo tarpu 2010 m. jų buvo 7,8 proc.

Teigiamų nuostatų pilietinės visuomenės atžvilgiu rodiklis išliko daugmaž toks pats. Tačiau ženkliai daugiau respondentų turi išreikštas neigiamas nuostatas. Pvz. lyginant su 2020 m. tyrimu, jaunuolių, manančių kad tik silpni ir nevykėliai dalyvauja NVO veikloje dalis padidėjo nuo 8,7 iki 36,9 proc., manančių, kad žmonės, dalyvaujantys pilietinėse veiklose turi savanaudiškų interesų – nuo 21,5 iki 48,3 proc., tikinčių, kad žmonės, dalyvaujantys pilietinėse veiklose laikomi keistuoliais – nuo 27,7 proc., iki 42,9 proc.

Apibendrinimas. Aukšto politinio-pilietinio aktyvumo respondentų dalis jaunimo tarpe palengva mažėja nuo 2010 m., ypač žemas aktyvumas – 14 – 19 m. amžiaus grupėje, tą įtakoja ir nuolat mažėjantis aplinkos (draugų, tėvų, giminių) politinio-pilietinio aktyvumas. Stipriai padidėjo jaunų žmonių dalis, turinti neigiamas nuostatas pilietinėse veiklose dalyvaujančių žmonių atžvilgiu. Tačiau yra sumažėjęs neigiamas jaunimo požiūris į politiką, truputį padidėjęs pilietiškumo-labdaringumo rodiklis. Daugiau kaip du trečdaliai jaunimo nieko nežino apie portalą [zinauviska.lt](http://www.zinauviska.lt), o jame lankėsi tik 7 proc. jaunų žmonių. Padidėjo jaunimo dalyvavimas savanoriškoje veikloje. Daugiau nei pusė jaunuolių žino apie programos Erasmus+ tarptautinės savanorystės galimybes. Tačiau beveik keturi penktadaliai jaunuolių nėra dalyvavę jokioje neformaliojo ugdymo veikloje. Vis mažiau jaunimo priklauso neformalioms jaunimo grupėms.

Tyrimo pateiktos rekomendacijos:

1. Tęsti 2023 m. rekomendacijų pilietinio ir politinio dalyvavimo srityje įgyvendinimą 2024 metais;

2. Skleisti jaunimo tarpe informaciją apie trumpalaikes arba ilgalaikes neformaliojo ugdymo veiklas (programas), kuriose jauni žmonės gali dalyvauti.

1.8. Įpročiai

Nustatyta, kad alkoholio suvartojimas yra sumažėjęs, lyginant su ankstesnių metų duomenimis. Respondentų, teigiančių, kad per pastaruosius 6 mėnesius nevartojo alkoholio nei karto arba nevartoja iš viso, dalis – 40 proc. yra reikšmingai didesnė nei 2020 m. (28 proc.) ir 2010 m. (23 proc.). Rečiausiai alkoholi vartoja arba visiškai jo nevartoja 14-19 m. respondentai (66 proc.), tuo tarpu 25 – 29 m. amžiaus grupėje tokių yra tik 13 proc. Du-keturis kartus per mėnesį dažniausiai (45%) vartoja 25-29 m. amžiaus respondentai. Tačiau priklausomybės nuo alkoholio rodiklis yra stipriai išaugęs – tik 50,7 proc. asmenų nepriklauso rizikos grupei (42,5 proc. – 25 – 29 m. amžiaus grupėje), tuo tarpu 2020 m. tokių asmenų buvo 88,1 proc. Nuolat didėja dalis asmenų, priklausančių didelės rizikos grupei ar jau turinčių priklausomybę (13,1 proc.), tuo tarpu 2020 m. tokių asmenų buvo 11,9, o 2010 m. – 1,6 proc. Kaimo vietovėse šiek tiek didesnė dalis (3,7 procentinio punkto) respondentų patenka į didelio pavojaus arba priklausomybės nuo alkoholio grupę.

Lyginant visų tyrimų respondentų santykį su narkotikų vartojimu, pastebėta, kad po narkotikus išbandžiusių asmenų prieaugio 2020 m., šiais metais rodiklis sumažėjo ir net 75% respondentų nėra išbandę ir nenorėtų bandyti narkotikų, kai 2020 m. tokių buvo 48 proc.

Nustatyta, kad rūkančių asmenų dalis po padidėjimo 2020 m. mažėja, kaip ir surūkomų cigarečių kiekis, bet vis dar nepasiekė 2010-2011 m. lygio. Nerūkančių jaunuolių dalis siekia 49 proc. (2020 m. – 34 proc.), dar 7 proc. jaunuolių metė rūkyti. Nerūkančių merginų (53 proc.) yra kiek daugiau, nei vaikinių (45 proc.). Didžiausia priklausomybę nuo tabako turi 25 – 29 m. amžiaus grupė – 6 ir daugiau cigarečių per dieną surūko 28 proc. respondentų.

Nustatyti ir pasikeitę interneto vartojimo įpročiai. Jaunimas daugiau laiko praleidžia internete. Nors 4,5 procentiniais punktais negu 2020 m. mažesnė dalis jaunimo praleidžia internete 5 valandas ir daugiau, bet 3-5 valandas internete praleidžia 7,3 procentinio punkto daugiau jaunuolių. Daugiausia laiko internete praleidžia 20 – 24 m. ir 25 – 29 m. amžiaus grupių atstovai, kurių dauguma (atitinkamai 56,1 ir 52,9 proc.) kasdien praleidžia internete ilgiau nei 3 valandas.

Greitųjų kreditų paslaugomis besinaudojančių jaunuolių dalis mažėja. Jei 2020 m. 91 proc. jaunuolių nesinaudojo greitųjų kreditų paslaugomis, tai 2023 m. tokių buvo 94,9 proc. ir tik 0,1% respondentų pasinaudojo paslaugomis daugiau negu vieną kartą.

Migdomųjų / raminamųjų vaistų vartojimas toliau mažėja: niekada nevartojusiu tokių preparatų jaunuolių dalis padidėjo nuo 82,4 proc. (2010 m.) iki 89,9 proc. (2023 m.) ir stebima pozityvi tendencija. Pastebėta, kad 14-19 m. amžiaus jaunuoliai vartoja migdomuosius / raminamuosius šiek tiek mažiau, o 25-29 m. amžiaus grupės respondentai – šiek tiek dažniau. Merginos šiek tiek labiau vartoja migdomuosius / raminamuosius vaistus, nei vaikinai.

Pastebėta, kad stipriai blogėja jaunimo fizinis aktyvumas. Daugiau nei pusė respondentų (55,5 proc.) teigia nesportuojantys iš viso, tuo tarpu 2020 m. tokių buvo 41 proc., o 2010 m. – 28,4 proc. Kiekvieną dieną sportuojančio jaunimo dalis sumažėjo 2,77 karto: nuo 13 proc. (2010 m.) iki 4,7 proc. (2023 m.). Mieste gyvenantys asmenys sportuoja daugiau nei kaime. Pastebėta, kad daugiausiai (67,9%) nesportuojančių nei karto per savaitę yra 25-29 m. amžiaus grupės respondentų, tuo tarpu 14-19 m. amžiaus grupėje tokių yra 42 proc., tačiau visos amžiaus grupės sportuoja per mažai. Pastebėta, kad mieste gyvenančio jaunimo fizinis aktyvumas kiek didesnis – 53,1 proc. mieste gyvenančių jaunuolių nesportuoja nei karto, tuo tarpu tokių jaunuolių dalis kaime – 61,5 proc.

Apibendrinimas. Užfiksuotos jaunimo įpročių pokyčių tendencijos. Mažas fizinis aktyvumas ir ilgas naršymas internete tampa šių dienų tikraisiais žalingais įpročiais, pranokstančiais rūkymą, narkotikų ar alkoholio vartojimą. Jaunimo tarpe yra šiek tiek sumažėjęs alkoholio, tabako gaminių, migdomųjų / raminamųjų vartojimas, didėja jaunimo dalis, nei karto nebandžiusi vartoti narkotikų. Mažėja ir jaunimo, pasiėmusių greituosius kreditus dalis. Tačiau jaunimas vis daugiau laiko praleidžia internete, mažėja jo fizinis aktyvumas – daugiau nei pusė jaunuolių teigia, kad iš viso nesportuoja.

Tyrimo pateiktos rekomendacijos:

1. Tęsti 2023 m. rekomendacijų fizinės ir psichikos sveikatos srityje, informacinių technologijų ir realaus bendravimo derinimo srityje įgyvendinimą 2024 metais;

2. Plėtoti aktyvaus laisvalaikio praleidimo veiklas jaunimui ugdymo įstaigose, bendruomenėse ir kitur, kurios skatintų jaunimo fizinį aktyvumą ir laisvalaikio praleidimą be svaigiųjų medžiagų.

1.9. Psichinė ir fizinė savijauta

Užfiksuota stipri psichinės ir fizinės savijautos prastėjimo tendencija. Pastebėta, kad jaunų žmonių psichinė savijauta yra itin suprastėjusi, lyginant su ankstesnių tyrimų duomenimis. Vos 34,7% jaunų žmonių turi gerą psichinę savijautą, tuo tarpu 2020 m. tokių buvo 92 proc., 2020 m. – 49,1 proc. Prasčiausia psichine sveikata pasižymi 20-24 m. amžiaus jaunuoliai (27,1 proc. psichinė savijauta yra gera). Tai sietina su intensyviomis studijomis, įėjimu į darbo rinką, asmeninio gyvenimo kūrimo pradžia. Pastebėta, kad moterų psichinė savijauta yra šiek tiek (2,6 proc. punkto) prastesnė nei vyrų, 4,1 procentinio punkto daugiau miesto gyventojų įvardina turintys gerą psichinę sveikatą, nei kaime gyvenantis jaunimas.

Nustatyta, kad respondentų fizinė savijauta taip pat yra žymiai suprastėjusi ir prasčiausia, lyginant su ankstesnių metų duomenimis. Gera fizine sveikatos būklė būdinga vos 44,6 proc. respondentų, tuo tarpu 2020 m. tokių buvo daugiau nei du trečdaliai, o 2010 m. – 59,4 proc. Vyrų taip pat šiek tiek dažniau (5,9 proc. punkto) nei moterys pasižymi gera fizine sveikata. Fizinės savijautos rodiklis 25-29 m. respondentų grupėje yra prasčiausias (39,7 proc. fizinė savijauta yra gera), tuo tarpu 14 – 19 m. grupėje daugiau kaip pusės respondentų fizinė sveikata yra gera.

Subjektyvus sveikatos vertinimas yra panašus kaip 2020 m. Beveik du trečdaliai respondentų jaučiasi labai gerai ir problemų su sveikata neturi. Šis subjektyvus rodiklis atrodo sunkiai suderinamas su fizinės savijautos rodikliu, kur geros fizinės sveikatos rodiklis būdingas mažiau nei pusei respondentų. Geriausiai jaučiasi jauniausia respondentų grupė. Vyrų šiek tiek dažniau jaučiasi labai gerai, tuo tarpu moterys dažniau (5,2 procentinio punkto) pamini turinčios trumpalaikių sveikatos sutrikimų.

Nustatyta, kad šeimos narių socialinis palaikymas yra sustiprėjęs nuo 2020 m. tyrimo, bet išlieka šiek tiek žemesnis nei 2010-2011 m. Aukštą ar labai aukštą šeimos palaikymą 2023 m. turi 44,5 proc. respondentų, 2020 m. – 32 proc., 2010 m. – 46,7 proc. Tačiau lyginant su ankstesnių metų tyrimais, taip pat padidėjo dalis respondentų, turinčių žemą šeimos palaikymą. 25 – 29 m. amžiaus respondentai jaučia stipriausią šeimos palaikymą, tuo tarpu 14 – 19 m. grupė – mažiausią. Pastebėta, kad moterys dažniau (3,8 proc. punkto) sulaukia aukšto socialinio palaikymo iš šeimos, tuo tarpu vyrai dažniau sulaukia vidutinio palaikymo. Užfiksuota, kad kaimo vietovėse gyvenantys respondentai 5,5 procentiniais punktais dažniau įvardino sulaukiantys žemo socialinio palaikymo šeimoje.

Pastebėta, kad bent vieną nemokamos pagalbos teikėją žino didžioji dalis (69%) respondentų. Geriausiai žinomos yra Vaikų linija ir Jaunimo linija. Didžiausia dalis žinančių šią liniją (73 proc.) yra 25 – 29 m. amžiaus grupėje. Moterys yra geriau informuotos apie Pagalbos moterims liniją bei šiek tiek geriau (4 procentiniais punktais) informuotos apie Jaunimo liniją. Miesto gyventojai yra labiau informuoti apie Pagalbos moterims liniją ir jaunimo sveikatos centrą poliklinikoje. Daugiausiai respondentų (2,8%) yra kreipęsi į Jaunimo pagalbos liniją.

Nustatyta sumažėjusi jaunų žmonių, kurie pradeda santykius dar būdami nepilnamečiai, dalis: 2023 m. tokių jaunuolių dalis – 44 proc., 2020 m. – 66 proc., o 2010 m. – 55 proc. Bet nerimą kelia ankstėjantis pirmųjų lytinių santykių amžius. Tyrime atsirado atvejų, kurie paankstino pirmųjų lytinių santykių amžiaus rodiklio intervalą. Šių metų tyrime buvo respondentų, nurodžiusių pirmuosius lytinius santykius dar būnant 10-11 metų amžiaus (ankstesniuose tyrimuose amžiaus intervalas prasidėjo nuo 12 metų). Kaimo vietovėse gyvenantis jaunimas dažniau (7,5 procentinio punkto) pradeda lytinius santykius 14-17 m. amžiuje, tuo tarpu miesto gyventojai šiek tiek dažniau (4,9 procentinio punkto) palaukia pilnametystės.

Užfiksuota, kad vis daugiau jaunų žmonių naudojami kontraceptinėmis priemonėmis. Vertinant kontraceptinių priemonių naudojimą, pastebėta išaugusi (nuo 2020 m. – 15,6 procentinio punkto) asmenų, kurie visada naudojami kontraceptinėmis priemonėmis dalis. Sumažėjo asmenų (3,6 procentinio punkto), kurie kontraceptinėmis priemonėmis nesinaudojo niekada.

Nustatyta, kad santuoka nepraranda savo reikšmingumo. Nuo 2020 m. sumažėjo jaunų asmenų dalis (nuo 40,2 iki 28,7 proc.), mąstančių, kad santuoka nėra reikalinga. Didžiausia dalis respondentų (34,9 proc.) mano kad santuoka yra reikalinga, bet prieš tuokiantis reikia pagyventi kartu. Taip pat 2 kartus padidėjo jaunuolių dalis (nuo 14 iki 27,9 proc.), kurie teigia kad santuoka yra būtina, jei pora nusprendė gyventi kartu. Pastebėta, kad moterims santuoka atrodo reikalingesnė nei vyrams. 31,1% vyrų galvoja, kad santuoka yra visiškai nereikalinga, tuo tarpu 37,5% moterų galvoja, kad santuoka yra reikalinga, bet prieš tuokiantis reikia pagyventi kartu.

Apibendrinimas. Jaunų žmonių fizinė psichikos sveikata ir toliau prastėja. Prasčiausia psichikos sveikatos būklė yra 20 – 24 m. amžiaus grupėje, o fizinė sveikata – 25 – 29 m. amžiaus grupėje, tačiau subjektyvus sveikatos vertinimas rodo, kad du trečdaliai respondentų jaučiasi labai gerai ir problemų su sveikata neturi. Tyrimo rezultatai rodo, kad šiek tiek sustiprėjo šeimos narių socialinis palaikymas jaunuoliams. Daugiau nei du trečdaliai jaunuolių žino bent vieną nemokamos pagalbos teikėją. Sumažėjo jaunų žmonių, kurie pradeda santykius dar būdami nepilnamečiai dalis, tačiau pirmieji lytiniai santykiai pradedami vis ankstesniame amžiuje. Vis didesnis skaičius jaunų žmonių naudojami kontraceptinėmis priemonėmis. Pažymėtina, kad kaimo jaunimo psichikos sveikatos būklė yra pastebimai prastesnė nei miesto, jų šeimos socialinis palaikymas yra žemesnis, o ir dažniau pradeda lytinius santykius būdami nepilnamečiai. Mažėja jaunų žmonių, kurie mano kad santuoka yra nereikalinga, o didžiausia dalis respondentų mano, kad santuoka yra reikalinga, bet prieš tuokiantis reikia pagyventi kartu.

Tyrime pateiktos rekomendacijos:

Tęsti 2023 m. rekomendacijų fizinės ir psichikos sveikatos srityje įgyvendinimą 2024 metais.

2. INSTITUCIJŲ PATEIKTI ATSAKYMAI

2.1. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Pagal kompetenciją priskirtos rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
<p>1. Plėtoti atvejo vadybos principu grįstas karjeros planavimo ir profesinio orientavimo paslaugas, nukreiptas į moksleiviško amžiaus jaunimą, siekiant jam padėti pasirinkti darbo rinkoje paklausias specialybes ir vystyti joms reikalingas kompetencijas, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui regionuose.</p>	<p>Profesinio orientavimo paslaugos prieinamos kiekvienam mokiniui, o karjeros specialistai įdarbinti visose Lietuvos savivaldybėse. Profesinis orientavimas teikiamas laikantis Vyriausybės nutarime „Dėl Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ išdėstytų principų. Karjeros specialistų etatai švietimo įstaigose nuo 2024 metų finansuojami valstybės biudžeto lėšomis. Tam skiriama 8 639 000,00 Eur. Taip pat Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo agentūra organizuoja kvalifikacijos tobulinimo mokymus, siekiant užtikrinti kokybiškų profesinio orientavimo paslaugų švietimo įstaigose teikimą. 2023 m. atnaujinta www.mukis.lt informacinė sistema, skirta mokiniams, jų tėvams (globėjams) ir karjeros specialistams.</p>
<p>2. Skatinti jaunimo pilietiškumą, užtikrinant įvairių savanoriškos veiklos programų plėtrą.</p>	<p>Minėtoje profesinio orientavimo platformoje www.mukis.lt prieinama informacija apie savanorystę (nuoroda: https://mukis.lt/mokiniam/mokymosi-ir-praktikos-galimybes/savanoryste-1). Vadovaujantis švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu „Dėl 2023–2024 ir 2024–2025 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų patvirtinimo“, mokiniams, pateikusiems pažymėjimą, patvirtinantį savanorio atliktą savanorišką tarnybą pagal Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. A1-317 „Dėl Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, įskaitoma socialinė-pilietinė veikla. Socialinė-pilietinė veikla besimokančiam pagal vidurinio ugdymo programą yra privaloma, jos trukmė ne mažesnė nei 70 val. Socialinė-pilietinė veikla organizuojama vadovaujantis bendrųjų ugdymo planų 9 priedu. Mokiniui, besimokančiam pagal pagrindinio ugdymo programą, privaloma atlikti socialinę-pilietinę veiklą, kurios trukmė 2023–2024 mokslo metais: 6, 8, 10 (II) gimnazijos klasių mokiniams ne mažiau kaip 10 pamokų (valandų); 5, 7, 9 (I gimnazijos) klasių mokiniams ne mažiau kaip 20 pamokų (valandų). 2024–2025 mokslo metais 5–10 (II) gimnazijų klasių mokiniams privalomos socialinės-pilietinės veiklos atlikimo trukmė ne mažesnė kaip 20 pamokų (valandų).</p>
<p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų</p>	<p>Preveninės programos įgyvendinamos mokyklose naudojant klasės krepšelio lėšas, skirtas pedagoginei ir</p>

<p>kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.</p>	<p>psichologinei pagalbai organizuoti ir prevencinėms programoms įgyvendinti. Preliminariai 2023 metais pedagoginei psichologinei pagalbai organizuoti buvo skirta 15,4 mln. eurų, iš kurių 1,4 mln. eurų skirta visų rūšių prevencinėms programoms mokyklose įgyvendinti. 2023 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo Švietimo įstatymo pakeitimai, kuriais švietimo, mokslo ir sporto ministras nustato prevencinių programų kriterijus, taip siekiant užtikrinti kokybiškų prevencinių paslaugų prieinamumą. Švietimo, mokslo ir sporto ministras pasirašė įsakymą Nr. V-317 „Dėl Prevencinių programų kriterijų ir atitikties jiems vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Šis aprašas jau skelbiamas Teisės aktų registre (nuoroda: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legislationAct/75014f20e5b711eea5aeb6ee8214b4a6). 2023 m. parengta metodinė medžiaga „Smurto ir patyčių prevencija ikimokyklinio ugdymo įstaigoje“. Šioje knygoje didelis dėmesys skiriamas tarpasmeniniam smurtui tarp vaikų, o ypač vienai jos formai – patyčioms (nuoroda: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/04/Smurto-ir-patyciu-preven-cija_knyga.pdf). Siekiant kovoti su patyčiomis ir smurtu Lietuvos mokyklose nuo 2008 m. pradėta diegti Olweus patyčių prevencijos programa. 2022–2023 m. m. Olweus patyčių prevencijos programą vykdė 195 mokyklos. Mokyklose populiariausios prevencinės programos: „Antras žingsnis“, socialinio ir emocinio ugdymo programa, – 220 mokyklų įgyvendino (2022–2023m.m.); LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“, socialinio ir emocinio ugdymo programa, – 299 mokyklų įgyvendino (2022–2023m.m.); „Žipio draugai“, socialinio ir emocinio ugdymo programa, – 413 (2022–2023 m. m.).</p>
<p>4. Parengti bei įgyvendinti mokymų programas, skirtas mokyklų administracijai, pedagogams ir mokyklos bendruomenei, stiprinant jų įgūdžius tinkamai reaguoti į patyčias bei užtikrinti šių programų stebėseną.</p>	<p>Švietimo įstatymas įpareigoja nuolat ne rečiau kaip kas 3 metus tobulinti pedagoginio personalo kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų srityje. Mokyklose patvirtinta Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka, kurioje nurodyta, kad į smurtą ir patyčias reaguoja visi mokyklos darbuotojai, nepaisant smurto formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinės padėties, religinės ar tautinės priklausomybės ir smurto bei patyčių. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. V-1877 patvirtinus švietimo plėtros programos pažangos priemonę Nr. 12-003-03-06-01 „Pirmiausia – mokytojas“, numatyta įgyvendinti pedagogų motyvavimo ir paramos priemones, siekiant suteikti galimybę pedagogams tobulinti kompetencijas nacionalinėse kvalifikacijos tobulinimo programose. Siekdama užtikrinti pedagogų kompetencijų tobulinimo galimybes nacionalinėse</p>

	<p>kvalifikacijos tobulinimo programose, Nacionalinė švietimo agentūra vykdo projektą „Pedagogų kompetencijų stiprinimas nacionalinėse kvalifikacijos tobulinimo programose ir magistrantūros studijose“.</p> <p>Įgyvendinant minėtą projektą, pedagogams suteikiamos galimybės tobulinti šias kompetencijas: skaitmeninę, pilietinio ugdymo, lyderystės ugdymui ir mokymuisi, ugdymo praktikos ir didaktikos, įtraukties principui įgyvendinti.</p> <p>Nacionalines kvalifikacijos tobulinimo programas įgyvendina Vilniaus universitetas (toliau – VU) ir Vytauto Didžiojo universitetas (toliau – VDU), kartu su kitomis aukštosiomis mokyklomis ir (ar) akredituotomis kvalifikacijos tobulinimo institucijomis. Šiuo metu pedagoginiai darbuotojai turi galimybę tobulinti kompetencijas pagal šias akredituotas nacionalines programas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. VDU – „Gyvenimo įgūdžių (GI) mokomojo dalyko įgyvendinimas pagrindiniame ugdyme“; 2. VDU – „Įtraukusis ugdymas universalaus dizaino ugdymuisi prieigoje“; 3. VU – „Gyvenimo įgūdžių ugdymas“; 4. VU – „Matematikos mokymas ir mokymasis“; 5. VU – „Įtraukiosios mokyklos kūrimo strategijos“; 6. VU – „Įtraukusis meninis ugdymas“.
<p>5. Plėtoti mokymų programas moksleiviams, skirtas lyčių lygybės stiprinimui ir smurto prevencijai;</p>	<p>Gyvenimo įgūdžių programa pradėta įgyvendinti nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. Šiais mokslo metais ši programa įgyvendinama ne visa apimtimi: 1 ir 3 klasėse ugdymo turinys integruotas, 5 ir 7 klasėse – po vieną pamoką per savaitę, o 9 klasėje (I gimnazijos klasėje) – po 1 savaitinę pamoką kas antrą savaitę. Nuo kitų mokslo metų Gyvenimo įgūdžių programą planuojama įgyvendinti visa apimtimi nuo 1 iki 10 klasės.</p> <p>Gyvenimo įgūdžių bendrosios programos pagrindą sudaro socialinis ir emocinis ugdymas, apimantis tokias temas kaip psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija, patyčių ir smurto prevencija, savižudybių prevencija, lytiškumo ugdymas, sveikatos ugdymas, pirmoji pagalba, žmogaus sauga, kurios cikliška kartojasi visą ugdymo laikotarpį, papildant jas tam amžiaus tarpsniui būdingais aspektais.</p> <p>Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos taip pat integruojamas į mokomųjų dalykų turinį: ikimokyklinio ugdymo (119), bendrojo ugdymo (809) ir profesinio ugdymo mokyklose (33) (2022–2023 m. m.).</p>
<p>6. Inicijuoti ir finansuoti programas, skirtas bendraamžių švietėjų tinklų kūrimui ir plėtrai, kurios padėtų kurti bei stiprinti tarpusavio ryšius tarp jaunuolių.</p>	<p>Atkreipiame dėmesį, kad šios priemonės formuluotė nėra aiški, sąvoka „bendraamžių švietėjų tinklai“ nėra įteisinta. Be to, siūloma priemonė nepatenka į Ministerijai priskirtas teisinio reguliavimo sritis, tad jos</p>

	gyvendinti nenumatome. Prašome šią priemonę iš Rekomendacijų išbraukti kaip netikslingą arba, patikslinus formulotę, rekomenduoti ją įgyvendinti kitai institucijai.
7. Didinti neformalaus ugdymo verslumo programų aprėptį, pritaikant programas skirtingo amžiaus jaunimo grupių poreikiams.	Informuojame, kad Ministerija yra atsakinga už neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) plėtrą. Tam kasmet skiriama 17 mln. eurų, kurie paskirstomi savivaldybėms pagal jose besimokančių mokinių skaičių. Šiomis tikslinėmis lėšomis pasinaudoja daugiau nei 30 procentų įvairaus amžiaus bendrojo ugdymo mokinių. NVŠ teikėjams sudaryta galimybė verslumą ugdančias programas finansuoti NVŠ krepšelio lėšomis pagal Apraše nustatytas procedūras. Kitų finansinių galimybių skirti finansavimą NVŠ programoms iš valstybės biudžeto Ministerija neturi.
8. Parengti kompleksinę metodinę ugdymo programą, skirtą švietimo darbuotojams dirbantiems formaliojo ir neformaliojo ugdymo srityse kvalifikacijos kėlimui jaunimo kūrybiškumo, antreprenerystės ir verslumo srityse.	Norėtume informuoti, kad kvalifikacijos tobulinimas yra planuojamas asmens, švietimo įstaigos, savininko nacionaliniu lygmenimis. Pedagoginis darbuotojas ne rečiau nei kartą per metus įsivertina savo profesines kompetencijas, numato kvalifikacijos tobulinimo poreikius, renkiasi profesinių kompetencijų tobulinimo formas ir kvalifikacijos tobulinimo būdus. Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo poreikis taip pat analizuojamas švietimo įstaigos, savininko ir nacionaliniu lygmenimis. Švietimo, mokslo ir sporto ministras tvirtina prioritетines kvalifikacijos tobulinimo sritis. Svarbu pastebėti, kad Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras 2022 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. V-1942 „Dėl Pedagoginių darbuotojų (išskyrus aukštųjų mokyklų darbuotojus) 2023–2025 metų prioritетinių kvalifikacijos tobulinimo sričių patvirtinimo“ patvirtino Pedagoginių darbuotojų (išskyrus aukštųjų mokyklų darbuotojus) 2023–2025 metų prioritетines kvalifikacijos tobulinimo sritis, kurios apima skaitmeninių kompetencijų stiprinimą, kompetencijų, reikalingų įtraukties principui įgyvendinti, tobulinimą, pilietinio ugdymo kompetencijų stiprinimą, ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimą bei lyderystės ugdymui ir mokymuisi kompetencijų tobulinimą. Šioje priemonėje nurodyta sritis integruotai apima prioritетinę ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimo sritį.
9. Plėtoti nuoseklų ir kryptingą vaikų ir jaunimo antreprenerystės ir verslumo ugdymą bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose.	Finansinio raštingumo bendrojo ugdymo mokyklose mokoma kaip atskiro dalyko (Ekonomikos ir verslumo programoje I–IV gimnazijos klasėse), taip pat jis yra integruotas į lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos, užsienio kalbos, visuomeninio ugdymo, pilietiškumo pagraūdų, technologijų, tikybos, geografijos bendrąsias programas.
10. Plėtoti politinio-pilietinio švietimo programas mokyklose, vaikų dienos centruose, atviruosiuose jaunimo erdvėse ir centruose.	Mokyklose visapusiškai plėtojamos socialinio-pilietinio švietimo programos. Vadovaujantis švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu „Dėl 2023–2024 ir 2024–2025 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo

	<p>programų bendrųjų ugdymo planų patvirtinimo“ mokiniais, pateikusiems pažymėjimą, patvirtinantį savanorio atliktą savanorišką tarnybą pagal Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. A1-317 „Dėl Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, įskaitoma socialinė-pilietinė veikla. Socialinė-pilietinė veikla besimokančiajam pagal vidurinio ugdymo programą yra privaloma, jos trukmė ne mažesnė nei 70 val. Socialinė-pilietinė veikla organizuojama vadovaujantis bendrųjų ugdymo planų 9 priedu. Mokiniai, besimokančiam pagal pagrindinio ugdymo programą, privaloma atlikti socialinę-pilietinę veiklą, kurios trukmė 2023–2024 mokslo metais: 6, 8, 10 (II) gimnazijos klasių mokiniams – ne mažiau kaip 10 pamokų (valandų); 5, 7, 9 (I gimnazijos) klasių mokiniams – ne mažiau kaip 20 pamokų (valandų). 2024–2025 mokslo metais 5–10 (II) gimnazijų klasių mokiniams privalomos socialinės-pilietinės veiklos atlikimo trukmė ne mažesnė kaip 20 pamokų (valandų).</p>
<p>11. Užtikrinti, kad visose mokyklose ir profesinio ugdymo įstaigose būtų įsteigta moksleivių savivaldos kuratoriaus pareigybė.</p>	<p>Informuojame, kad mokinių savivaldos klausimus draįjį ugdymą teikiančiose mokyklose koordinuoja mokyklos vadovo paskirti asmenys, kurių funkcijoms priskirta šioje veikla. Ministerija neplanuoja mokyklose steigti atskirų mokinių savivaldos kuratoriaus pareigybės. Informuojame, kad kiekvienais metais kartu su Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra organizuojame mokymus mokinių savivaldos klausimams, įskaitant ir asmenis, koordinuojančius jų darbą. Atsižįgiant į tai, šios priemonės įgyvendinimo neplanuojame, todėl siūlome ją išbraukti iš Rekomendacijų kaip netikslingą.</p>
<p>12. Įdiegti lytiškumo ugdymo programas bendrojo ugdymo, vaikų neformaliojo švietimo, jaunimo neformaliojo ugdymo programose bei darbo su jaunimu sistemoje.</p>	<p>Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V- 1541 „Dėl švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymo Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtintos atnaujintos bendrojo ugdymo programos, kurios bus pradėtos įgyvendinti Lietuvos mokyklose nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. Tuo pačiu įsakymu buvo patvirtinta nauja Gyvenimo įgūdžių bendroji programa, skirta 1–10 klasių mokiniams. 2023–2024 mokslo metais ji įgyvendinama tik nelyginėse (1, 3 (integruotai) 5, 7, 9) klasėse. 2024–2025 mokslo metais Gyvenimo įgūdžių programą planuojama įgyvendinti visa apimtimi 1–4 klasėse (integruotai), 5–10 klasėse po vieną savaitinę pamoką per savaitę.</p>
<p>13. Didinti jaunimo neformalaus ugdymo programų pasiūlą ir finansavimą, prioritetą teikiant programoms, susijusioms su pilietinių kompetencijų ugdymu.</p>	<p>Informuojame, kad Ministerija šios priemonės įgyvendinti neturi galimybių, nes pagal Jaunimo politikos pagrindų įstatymą nėra atsakinga už jaunimo neformaliojo ugdymo programų finansavimą. Informaciją apie</p>

	<p>Ministerijos vykdomą NVŠ programų finansavimą ir plėtrą pateikta. Atkreipiame dėmesį, kad Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos apraše (nuoroda: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legislationAct/lt/TAD/4a573010725411ecb2fe9975f8a9e52e/asr) 9–12 klasių mokinių NVŠ programos numatytos kaip atitinkančios nacionalinį NVŠ programų finansavimo prioritetą.</p> <p>Atsižvelgdami į tai, siūlome šią priemonę tikslinti, kaip atsakingą vykdytoją numatyti kitą instituciją.</p>
<p>14. Įvertinti galimybę pripažinti, kad pagal ES programą „Europos solidarumo korpusas“ tarptautinę savanorišką veiklą atliekantys jaunuoliai dalyvauja mokymosi programoje ir prilyginti juos analogiškam studentų statusui.</p>	<p>Informuojame, kad studento sąvoka įtvirtinta Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme. Pagal šį įstatymą studentas yra asmuo, studijuojantis aukštojoje mokykloje pagal studijų programą arba doktorantūroje. Tarptautinės savanoriškos veiklos programos negali būti prilyginamos studijoms aukštojoje mokykloje, todėl studento statuso pripažinimas savanorišką veiklą atliekantiems asmenims nėra įmanoma.</p>
<p>15. Parengti ir įdiegti specializuotą ugdymo ir kvalifikacijos kėlimo programą specialistams, dirbantiems lytiškumo ugdymo klausimais.</p>	<p>2022–2023 metais buvo vykdoma 14 akredituotų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programų: „Jaunimo meilės suvokimo ir lytiškumo ugdymo galimybių mokykloje“, „Lytiškumo ugdymas ir jaunimo rengimas šeimai“, „Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa“, „Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programos integravimo galimybių“, „Pasirengimas lytiškumo ugdymo programos įgyvendinimui mokykloje: mokslu grįsta informacija ir metodinės rekomendacijos“, „Lytiškumas ir šeimos šiuolaikiniame pasaulyje: įvairovė ir jos iššūkiai“, „Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programos integravimo galimybių“, „Kvalifikacijos tobulinimo programa bendrojo ugdymo pedagogams, įgyvendinantiems Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrąją programą“, „Tęstinė programa „Lytiškumo ugdymas bei pasirengimas šeimai“, „Lytiškumo ugdymo akademija“, „Lytiškumo ugdymas“, „Ikimokyklinuko kompetencijų (finansinis raštingumas, lytiškumas, motyvacija, SEU) ugdymo metodai“, „Lytiškumo ugdymo tema Gyvenimo įgūdžių programos kontekste (1–4 / 5–7 klasėse)“, „Lytiškumo ugdymas ir rizikingo lytinio elgesio prevencija Gyvenimo įgūdžių programos pamokose“. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. V-1877 patvirtinus švietimo plėtros programos pažangos priemonę Nr. 12-003-03-06-01 „Pirmiausia – mokytojas“, numatyta įgyvendinti pedagogų motyvavimo ir paramos priemones, siekiant suteikti galimybę pedagogams tobulinti kompetencijas nacionalinėse kvalifikacijos tobulinimo programose. Nacionalines kvalifikacijos tobulinimo programas įgyvendina VU ir VDU, kartu su kitomis aukštosiomis</p>

	<p>mokyklomis ir (ar) akredituotomis kvalifikacijos tobulinimo institucijomis. Šiuo metu pedagoginiai darbuotojai turi galimybę tobulinti kompetencijas lytiškumo ugdymo srityje dvejose akredituotose nacionalinėse programose:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. VDU – „Gyvenimo įgūdžių (GI) mokomojo dalyko įgyvendinimas pagrindiniame ugdyme“; 2. VU – „Gyvenimo įgūdžių ugdymas“; <p>Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas finansuojamas valstybės ir savivaldybių biudžeto lėšomis, o dalyvavimas nacionalinėse kvalifikacijos tobulinimo programose Europos ekonomikos gaivinimo plano lėšomis.</p>
--	--

Rekomendacijų įgyvendinimas. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM) 2023 metais įgyvendino didžiąją dalį jos kompetencijai priskirtų rekomendacijų. Tačiau ŠMSM pateikta informacija apie įvairių rekomendacijų įgyvendinimą yra skirtingo išsamumo ir konkretumo. Pavyzdžiui, informacijoje apie 1 -os rekomendacijos įgyvendinimą pateikiama informacija apie atitinkamai priemonei skirtas lėšas, tačiau nepateikiama jokios informacijos apie veiklą apimtis ir rezultatus, poveikį tikslinei grupei. Pateiktoje informacijoje apie 2 -ros rekomendacijos įgyvendinimą informuojama apie sudarytas galimybes dalyvauti savanoriškoje veikloje, socialinėse-pilietinėse veiklose, tačiau pasigendama informacijos apie tai kiek moksleivių naudojasi šiomis sudarytomis galimybėmis. Informacijoje apie 3 rekomendacijos įgyvendinimą yra aiškesnės veiklą apimtys – dalyvaujančių programose mokyklų skaičius, vis dėlto neaišku, kiek šiose mokyklose į programų veiklas įtraukiama mokinių, koks šių veiklų efektas mokiniams, kaip tai keičia jų elgesį, mikroklimatą mokyklose. Informacijoje apie 4 rekomendacijos įgyvendinimą yra informuojama apie sudarytas įvairias galimybes pedagogams tobulinti savo kvalifikaciją, tačiau trūksta informacijos tiek apie tai, kiek pedagogų tobulino savo kvalifikaciją, tiek apie kvalifikacijos tobulinimo pridėtinę vertę ugdymo įstaigoms – kokie pokyčiai įdiegti ar įgyvendinti po kvalifikacijos kėlimo renginių. Informacijoje apie 5 ir 12 rekomendacijos įgyvendinimą yra pateikta informacija apie Gyvenimo įgūdžių programos įdiegimą, vis dėlto nėra pateikta jokios informacijos apie jos apimtis ir rezultatus, kurie įrodytų, kad problema, kurios sprendimui yra suformuluotos šios rekomendacijos yra sėkmingai sprendžiama. Informacijoje apie 10-to ir 15-to rekomendacijų punktų įgyvendinimą, ŠMSM pakankamai išsamiai pristatė sudarytas galimybes tiek mokiniams, tiek ir pedagogams dalyvauti atitinkamose programose ir veiklose, vis dėlto nėra pateikta jokių duomenų apie atitinkamų veiklų apimtis ir rezultatus, efektą, poveikį tikslinėms grupėms. Informacija apie 7, 8, 9 priemonių įgyvendinimą nėra aiški ir leidžianti suprasti kiek ir kokia dalimi rekomendacijos yra įgyvendinamos. ŠMSM pažymėjo, jog neįgyvendina ir/arba neplanuoja įgyvendinti 6, 11, 13, 14 priemonių.

2.2. Sveikatos apsaugos ministerija

Pagal kompetenciją priskirtos rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Didinti emocinės pagalbos žinomumą ir prieinamumą, vystant tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir siekiant užtikrinti individualizuotų jaunimo poreikius atitinkančių paslaugų teikimą.	Savivaldybių visuomenės sveikatos biurai ir atviri jaunimo centrai bendradarbiauja teikiant psichologines paslaugas tose vietose, kur buriasi jauni žmonės, taip didinant prieinamumą prie šių paslaugų. 2023 metais Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas (vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. V-1733 „Dėl Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo

	<p>tvarkos aprašo patvirtinimo“) (toliau – PGS paslaugos) gavo 4019 jaunesnių nei 18 metų amžiaus asmenų.</p> <p>Veiklą vykdė ir jaunimui aktualius klausimus aptarė Psichikos sveikatos puoselėjimo taryba, sudaryta iš keturių ministerijų, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos bei kitų nevyriausybinų organizacijų ir asociacijų atstovų.</p>
2. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Rekomendacijos įgyvendinamos per savivaldybių visuomenės sveikatos biurus (toliau – VSB) ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistus, vykdančius visuomenės sveikatos priežiūrą mokyklose.
3. Parengti bei įgyvendinti mokymų programas, skirtas mokyklų administracijai, pedagogams ir mokyklos bendruomenei, stiprinant jų įgūdžius tinkamai reaguoti į patyčias bei užtikrinti šių programų stebėseną.	Rekomendacijos įgyvendinamos per savivaldybių VSB ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistus, vykdančius visuomenės sveikatos priežiūrą mokyklose. VSB jau ketvirtus metus iš eilės organizavo mokyklų darbuotojų kompetencijų psichikos sveikatos srityje didinimo mokymus pagal Lietuvos Respublikos sveikatos ministro 2019 m. balandžio 20 d. įsakymą Nr. V-523 „Dėl mokyklų darbuotojų kompetencijos psichikos sveikatos srityje didinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2023 metais šiuose mokymuose dalyvavo 95 mokyklos, o mokymus baigė 1161 mokyklos darbuotojas.
4. Plėtoti mokymų programas moksleiviams, skirtas lyčių lygybės stiprinimui ir smurto prevencijai.	Rekomendacijos įgyvendinamos per savivaldybių VSB ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistus, vykdančius visuomenės sveikatos priežiūrą mokyklose.
5. Didinti sporto, fizinio aktyvumo, sveikos gyvensenos skatinimo programų, pagrįstų neformaliojo ugdymu, pasiūlą jauniems žmonėms nuo 18 iki 29 m.	Visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybėse vykdo savivaldybių visuomenės sveikatos biurai, vykdydami visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybės teritorijoje esančiose ugdymo, įstaigose ugdomųjų mokinių, visuomenės sveikatos stiprinimą, visuomenės sveikatos stebėseną. Ugdymo įstaigose visuomenės sveikatos biurai organizuoja įvairias sveikos gyvensenos stiprinimo intervencijas, atitinkančias mokinių poreikius. Bendruomenėse visuomenės sveikatos biurai organizuoja įvairias intervencijas jauniems žmonėms tiek fizinio aktyvumo, tiek sveikos mitybos bei sveikos gyvensenos skatinimo srityse. Veiklos finansuojamos iš specialiosios tikslinės dotacijos, skiriamoms savivaldybėms valstybinėms visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, kuri 2023 m. sudarė virš 27 mln. eurų
6. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Rekomendacijos įgyvendinamos per savivaldybių VSB ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistus, vykdančius visuomenės sveikatos priežiūrą mokyklose.
	2023 metais 491 jaunuolis (-ė) iki 18 metų gavo Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas – grupinius užsiėmimus asmeninių įgūdžių tobulinimui psichologiniam atsparumui ugdyti (streso

	valdymo praktiniai užsiėmimai, emocijų atpažinimo ir išraiškos, konfliktų valdymo praktiniai užsiėmimai, kita).
7. Didinti psichologinės pagalbos prieinamumą ir suteikiamų nemokamų konsultacijų skaičių, įskaitant nuotolinę psichologinę pagalbą ir pritaikant teikiamą pagalbą prie pažeidžiamų jaunimo grupių poreikių.	<p>Visoms savivaldybėms skiriama tikslinė dotacija ir VSB teikiamos Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos (PGS paslaugos). 2023 m. jaunuolių iki 18 m. gavusių PGS paslaugas (individualias ir grupines) skaičius – 4019. To pageidaujantiems sudaroma galimybė gauti ir anonimines paslaugas, taip pat yra galimybė dalį paslaugų gauti nuotoliniu būdu.</p> <p>Vykdyta iniciatyva, skirta jaunimo sveikatos gerinimui – „Adaptuoto ir išplėsto Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų (toliau - JPSPP) teikimo modelio įdiegimas“ 24 Lietuvos savivaldybėse, kuria siekiama užtikrinti jaunimui (14-29 m.) palankias, konfidencialias paslaugas, padedančias stiprinti fizinę ir psichinę sveikatą, ugdyti sveikos gyvensenos įpročius, sumažinti jaunų žmonių sergamumą bei tikslingai spręsti jaunimui susirūpinimą keliančias problemas.</p> <p>2022 m. gruodžio 13 d. atidarytas kompleksinės (dienos stacionaro, ambulatorinės) priežiūros centras vaikams ir paaugliams, vartojantiems psichoaktyviasias medžiagas, ir jų šeimos nariams Respublikinio priklausomybės ligų centro Klaipėdos filiale.</p>
8. Sukurti psichikos sveikatos puoselėjimo programų jaunimui kokybės standartus, paremtus moksliniais tyrimais ir gerąja patirtimi.	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2024 metais planuoja patvirtinti Prevencinių programų kriterijų ir atitikties jiems vertinimo tvarkos aprašą, kuriame bus nustatyta prevencinių programų kokybės standartai, paremti moksliniais tyrimais ir gerąja patirtimi.
9. Didinti moksleivių bei studentų psichikos sveikatos raštingumą ir psichologinį atsparumą ir savitarpio pagalbą, mažinti psichikos sveikatos ar kreipimosi į psichologus stigmą.	<p>2023 metais vyko Psichikos sveikatos ambasadorių bandomasis projektas, kurio metu psichikos sveikatos ambasadoriai (psichikos sveikatos sunkumų ar psichikos sveikatos ir elgesio sutrikimų patyręs ir (ar) su jais susidūręs savo artimoje aplinkoje asmuo) dalinasi savo sunkumų patirtimi ir patiriama stigma dėl psichikos sveikatos sunkumų arba kalba bendrai apie psichikos sveikatos stigmą su kitais renginių metu arba vykdam socialinių kontaktų veiklą. 2023 metais projektą vykdė 14 organizacijų, iš jų 5 organizacijos vykdė renginius ir socialinio kontakto veiklas tikslinei grupei – jaunimas ir mokyklinio amžiaus vaikai.</p> <p>Savivaldybėse jaunimui užtikrinama galimybė gauti sveikatos priežiūros paslaugas per kuo trumpesnę laiką „Žaliojo koridoriaus principu“.</p>
10. Parengti ir įdiegti specializuotą ugdymo ir kvalifikacijos kėlimo programą specialistams, dirbantiems lytiškumo ugdymo klausimais.	Tiesioginio finansavimo projektą vykdo Higienos institutas, kuris koordinuoja Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų (toliau – JPSPP) teikimą savivaldybėse, vykdam nacionalinio koordinatoriaus funkcijas bei gerina JPSPP koordinatorių kompetencijas. 2023 m. buvo organizuoti mokymai tema „Kaip

	kalbėtis su jaunimu apie lytinį švietimą” JPSPP koordinatoriams, kurie šių mokymų dar nebuvo išklaušę.
11. Stiprinti emocinės ir psichologinės pagalbos prieinamumą jaunimui, turinčiam priklausomybių nuo kompiuterinių žaidimų ir (ar) interneto.	2023 m. sausį buvo parengta vaizdinė medžiaga ir metodinės gairės, skirtos asmens sveikatos priežiūros specialistams apie elgesio priklausomybes ir probleminių interneto naudojimą. Priimtas sprendimas dėl papildomo bazinio įkainio mokėjimo psichikos sveikatos centrams už vaikų ir paauglių psichiatro įsidarbinimą, nuo 2023 m. rugpjūčio 1 d.

Rekomendacijų įgyvendinimas. Sveikatos apsaugos ministerija (toliau – SAM) 2023 m. atsižvelgė į visas rekomendacijas ir priėmė sprendimus arba įgyvendino veiklas, susijusias su rekomendacijų įgyvendinimu. Pažymėtina, kad pateikta informacija apie rekomendacijų įgyvendinimą yra skirtingo išsamumo ir konkretumo. Pavyzdžiui, pateiktuose atsakymuose dėl 2, 4, 5 rekomendacijų įgyvendinimo, nurodoma, kad tokias funkcijas vykdo savivaldybių visuomenės sveikatos biurai, tačiau nėra pateikiama jokios informacijos apie tokių veiklų apimtį, pasiektos tikslinės grupės skaičių ar dalį. Panaši situacija yra dėl pateiktos informacijos apie 10 ir 11 rekomendacijų įgyvendinimą – nors yra nurodytos atsakingos institucijos, vykdomų projektų ar veiklų, teisės aktų pavadinimai, iš jų neįmanoma spręsti apie veiklų apimtį, pasiekiamos tikslinės grupės skaičių ar dalį. Konkretesnė informacija, leidžianti susidaryti aiškesnį vaizdą apie vykdomų veiklų apimtį yra pateikta informacijoje apie 1, 3, 6, 7, 9 rekomendacijų įgyvendinimą. 8 rekomendacija tik planuojama pradėti įgyvendinti 2024 metais. Tačiau įvertinant bei apibendrinant informaciją apie visų 11 rekomendacijų įgyvendinimą, trūksta informacijos, kuri duotų aiškų grįžtamąjį ryšį, kad pradėtos įgyvendinti ar įgyvendinamos veiklos turi poveikį tikslinei grupei, iškeltos problemos sėkmingai sprendžiamos (ar mažėja), atsižvelgiant į tyrimų, studijų duomenis, statistiką ar kitokius objektyvius duomenis.

2.3. Ekonomikos ir inovacijų ministerija

Pagal kompetenciją priskirtos rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Įsivertinti galimybes viešojo sektoriaus įstaigose diegti bei plėtoti supervizijų paslaugas darbuotojams iki 29 m. amžiaus bei rekomenduoti tokią praktiką taikyti privačiame bei nevyriausybiname sektoriuose.	Priemonių šiai rekomendacijai numatyta nėra.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimu.	Nuo 2020 m. EIM įgyvendina ir šiuo metu tęsia priemonę „Skatinti rinktis regionuose vykdomas studijų programas, rengiančias aukštos pridėtinės vertės sektoriams trūkstamus darbuotojus“ (05-00101-15-05 (TP)) skiria tikslines skatinamąsias 200 eurų dydžio stipendijas studentams, pasirinkusiems studijas informatikos, matematikos ir inžinerijos srityse Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Utenos, Alytaus ir Marijampolės apskrityse. 2023-aisiais metais įstojušiesiems studentams skirta 260 stipendijų. Šiuo metu bendras EIM finansuojamas tikslinių stipendijų skaičius regiono aukštosiose mokyklose yra 1017 stipendijų. Stipendijos mokamos visą bakalaurinių studijų laikotarpį – 4 metus, taip siekiant studentus motyvuoti nenutraukti studijų ir sieti tolesnę savo karjerą su tais regionais, kuriuose studijuojama.

<p>3. Didinti neformalaus ugdymo verslumo programų aprėptį, pritaikant programas skirtingo amžiaus jaunimo grupių poreikiams.</p>	<p>Siekdama skatinti verslumo ugdymą nuo pat mokyklos suolo, EIM tęsia 2021 metais visoje Lietuvoje įgyvendintą iniciatyvą Praktinio verslumo ugdymo programos Lietuvos mokyklose (9–12 kl. mokiniams) (toliau – Programa) plėtrą. 2022, 2023 ir 2024-ais metais EIM skyrė po 500000 Eur Valstybės biudžeto lėšų įgyvendinti veiksma „Praktinių moksleivių verslumo įgūdžių programų aprėpties didinimas (inovacijos, inovatyvūs verslai, skaitmeninis ir finansinis raštingumas) (9-12 klasės)“. 2023 metais programoje dalyvavo 1879 moksleiviai, buvo įkurtos 485 moksleivių mokomosios bendrovės, o Programos įgyvendinimui buvo parengta 21 naujas pedagogas, anksčiau nedalyvavusių praktinių verslumo įgūdžių ugdymo programoje, prioritetą teikiant regionų mokyklose dirbančius pedagogus. Mokymų pedagogams metu dalyviai praktiškai susipažįsta su MMB programa – patys išbando pagrindinius programos etapus: suformuoja komandą, atpažins problemą bei ieškos jos sprendimo; taip pat kurs pardavimų planą, aptars marketingo, finansų valdymo klausimus ir kt. Toks formatas leidžia ne tik suprasti pagrindinius programos principus, bet ir įgyti realios patirties, taip pat susipažinti, su kokiais verslo kūrimo sunkumais galima susidurs mokinių komandos. Programos įgyvendinimo metu stiprinami naujai atrinktų mokyklų administraciniai ir ekspertiniai gebėjimai, atliekant ugdymo planų peržiūrą ir praktinio verslumo ugdymo programos integravimą į ugdymo procesą bei konsultuojant dėl pokyčių įgyvendinimo. Darbui su naujai atrinktų mokyklų administracijos atstovais ir mokytojais programos įgyvendintojai Lietuvos Junior Achievement suformuoja vadybinių pokyčių 4 ekspertų komandą, kurią sudaro mokyklų vadovai ir pavaduotojai. Vadybinių pokyčių komanda atlieka mokyklų ugdymo dokumentų peržiūrą, teikia rekomendacijas dėl Programos integravimo ir ne mažiau kaip 2 kartus konsultuoja, stebi mokyklų pažangą ugdymo proceso pokyčio įgyvendinimo metu. Programos įgyvendintojai atliepia darnios regioninės politikos įgyvendinimo poreikį ir į Programos įgyvendintojams užbrėžtas tikslas įtraukti ne mažiau nei 50 proc. mokyklų regionų, o ne iš ne 3 didžiųjų Lietuvos miestų (Vilnius, Kaunas, Klaipėda).</p>
<p>4. Parengti kompleksinę metodinę ugdymo programą, skirtą švietimo darbuotojams dirbantiems formaliojo ir neformaliojo ugdymo srityse kvalifikacijos kėlimui jaunimo kūrybiškumo, antreprenerystės ir verslumo srityse.</p>	<p>2023 metais sukurta ir pradėta įgyvendinti nauja EIM priemonė – praktinė mokymų programa 5-8 klasių moksleivių skaitmeniniam verslumui skatinti, kuri į Lietuvos mokyklas atnešė integruotas, aktualias, kūrybiškas informatikos ir verslumo pamokas. Šia veikla buvo siekiama atliepti vykstančios skaitmeninės transformacijos iššūkius, augantį skaitmeninės ekonomikos potencialą bei padėti pasirengti skaitmeninei atečiai. Programą pabaigė ir buvo apmokyti 28</p>

	mokytojai, įkurtos 62 mokinių mokomosios bendrovės. Programoje dalyvavo 904 mokiniai, 232 jų įkūrė mokinių mokomąsias bendroves ir sukūrė skaitmeninio verslo prototipus.
<p>5. Plėtoti nuoseklų ir kryptingą vaikų ir jaunimo antreprenerystės ir verslumo ugdymą bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose.</p>	<p>Atsižvelgiant į EIM siekį visapusiškai ugdyti verslumo kompetencijas, pradedant nuo 5-8 klasės skaitmeninio verslumo programoje, tęsiant ugdymą 9-12 klasėse, norint tęsti verslumo ugdymą ir po mokyklos 2023 metais, startavo Jaunimo Verslo idėjų testavimo (akceleratoriaus) programa, kurią EIM įgyvendina per Inovacijų agentūrą, 2023 metais pirmąjį kartą pradėta įgyvendinti Kauno ir Klaipėdos bendradarbiystės centruose „Spiečius“. Ši programa siūlo galimybę jauniui iki 30 metų ištestuoti savo verslo idėjas su ekspertų pagalba ir įgyti verslo vystymo žinių.</p> <p>„Come+test+grow“ programa skirta jaunimui turinčiam verslo idėjų ir norintiems patikrinti jų potencialą su profesionalų pagalba. Ekspertai ne tik teikia individualias konsultacijas, bet ir padeda pasirinkti tinkamiausią idėjos testavimui metodą bei praktiškai, kartu su verslo idėjos autoriumi, siekia programoje užsibrėžtų tikslų. Galimybė patikrinti savo verslo idėją – drauge su ekspertų pagalba jaunieji verslininkai sužino jos potencialą ir galimybes rinkoje; individualios konsultacijos su ekspertais ir mentorių pagalba vystant savo idėją; galimybė rasti trūkstamus komandos narius su tavo idėjos vystymui reikalingomis kompetencijomis. Programa užtikrina verslumo ugdymo tęstinumą po mokyklose (9-12 kl.) vykdomos verslumo ugdymo programos ir aukštųjų mokyklų vykdomų verslumo kompetencijų ugdymo programų, pradedant nuo idėjų laboratorijos erdvių įveiklinimo ir tęsiant verslo vystymo, komandų formavimo, tikslinių mokymų jaunimui bei renginių ciklo organizavimo, ekspertinių ir analitinių paslaugų teikimo verslo vystymo ir idėjų laboratorijose, studentų ir darbo rinkoje jau šiek tiek patirties spėjusių įgyti jaunuolių verslo idėjų generavimo skatinimą, idėjos ekonominio naudingumo testavimą ir komandos subūrimą. 2023 metais programa buvo įgyvendinama pirmąjį kartą. Buvo planuota, kad joje sudalyvaus 60 fizinių asmenų, tačiau sulaukus didelio susidomėjimo, programoje 2023 metais sudalyvavo 100 fizinių asmenų.</p>

Rekomendacijų įgyvendinimas. EIM atsižvelgė, įgyvendina arba planuoja įgyvendinti daugelį rekomendacijų, išskyrus 1 -ąją: „Įsivertinti galimybes viešojo sektoriaus įstaigose diegti bei plėtoti supervizijų paslaugas darbuotojams iki 29 m. amžiaus bei rekomenduoti tokią praktiką taikyti privačiame bei nevyriausybiniam sektoriuose“. EIM pateiktoje informacijoje atsispindi ir vykdytų programų populiarumas ir paklausa tikslinės grupės tarpe (dalyvių skaičius), taip pat ir vykdytos veiklos efektas, pridėtinė vertė (sukurtų verslo idėjų, mokomųjų bendrovių skaičius).

2.4. Vidaus reikalų ministerija

Pagal kompetenciją priskirtos rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Didinti įgyvendinamų priemonių įvairovę, sudarant sąlygas jaunimui persikvalifikuoti, atsižvelgiant į atskirų jaunimo grupių poreikius (Probacijos tarnyba).	Ši VRM priskirta rekomendacija, susijusi su Lietuvos probacijos tarnyba, pagal kompetenciją turėtų būti priskirta Teisingumo ministerijai kaip Lietuvos probacijos tarnybos savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai.
2. Įsivertinti galimybes viešojo sektoriaus įstaigose diegti bei plėtoti supervizijų paslaugas darbuotojams iki 29 m. amžiaus bei rekomenduoti tokią praktiką taikyti privačiame bei nevyriausybiniam sektoriuose.	2023 m. IV ketv. parengtas Žmogiškųjų išteklių standartizuoto valdymo valstybės tarnyboje kultūros naudotojo vadovas, skirtas padėti įstaigoms efektyviau dirbti su žmonėmis, didinti darbuotojų motyvaciją ir vystyti organizacinę kultūrą įstaigoje. Taip pat apmokyta 500 įstaigų žmogiškųjų išteklių valdymo specialistų ir įstaigų vadovų (po 24 ak. val.), siekiant sėkmingai įstaigose įsidiesti žmogiškųjų išteklių standartizuoto valdymo valstybės tarnyboje kultūrą, atlikti pilotiniai bandymai 5 įstaigose (VRM, Elektrėnų savivaldybėje, Turto valdymo ir ūkio departamente prie Vidaus reikalų ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyboje prie Vidaus reikalų ministerijos ir Viešojo valdymo agentūroje) ir įdiegta po 6 „minkštuosius“ žmogiškųjų išteklių valdymo elementus, siekiant padėti šioms įstaigoms sėkmingai įsidiesti žmogiškųjų išteklių standartizuoto valdymo valstybės tarnyboje kultūros elementus. Supervizijų paslaugų teikimą darbuotojams (ne tik iki 29 m. amžiaus, bet ir kitiems darbuotojams pagal poreikį, pvz. grįžusiems iš vaiko priežiūros atostogų) sistemškai siūloma taikyti įstaigoms per skirtingus žmogiškųjų išteklių valdymo elementus (pvz., įstaigos vertybių nusistatymą, darbuotojų elgesio standartą, adaptacijos programas ir kt.).
3. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui.	Regioniniu požiūriu siekiama horizontalumo – norima, kad visoms gyventojų grupėms gerėtų viešųjų paslaugų prieinamumas ir sąlygos. Iš Regionų plėtros programoje suplanuotų rekordinių 1,6 milijardų eurų investicijų, bent 1 milijardą eurų (apie 60 proc.) regionų plėtros tarybos investuos į socialinę sritį – švietimo, sveikatos, socialinių ir kitų viešųjų paslaugų gyventojams tobulinimą. VRM, kaip institucijai, atsakingai už regioninę politiką yra siūloma svarstyti imtis kompleksinių priemonių, siekiant mažinti atotrūkį tarp didžiųjų miestų ir regionų bei įgyvendinti įvairnes priemones ir veiklas arba daryti poveikį regionams, pirmiausia savivaldybėms planuoti atitinkamas veiklas, numatyti jas regioninės plėtros planuose, panaudoti tam turimus ES fondų bei programų finansinius instrumentus. Atkreipiame dėmesį, kad visoms 2022–2030 m. Regionų plėtros programoje numatytoms ES investicijoms taikomas principas „iš apačios į viršų“, t. y. VRM nenustato konkrečių projektų ir

	neturi įgaliojimų įpareigoti savivaldybės pasirinkti konkrečią investavimo kryptį ir (ar) vietovę. Inicijatyvos teisė priklauso savivaldybėms, kurios regiono plėtros taryboje turi sutarti dėl sprendžiamų problemų, tarpusavyje suderinti veiksmų ir investicijų apimtį.
4. Įvertinti galimybes, jaunuoliams, kurie yra pakviesti atlikti tarptautinę savanorišką veiklą pagal ES programą „Europos solidarumo korpusas“, supaprastinti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo tvarką bei panaikinti ar bent minimizuoti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo kainą.	Informacija nepateikta.

Rekomendacijų įgyvendinimas. VRM pateikė atsakymus dėl daugelio jos kompetencijai priskirtų Rekomendacijų įgyvendinimo, nėra pateikta informacija tik dėl Rekomendacijos pilietinio ir politinio dalyvavimo srityje: „*Įvertinti galimybes, jaunuoliams, kurie yra pakviesti atlikti tarptautinę savanorišką veiklą pagal ES programą „Europos solidarumo korpusas“, supaprastinti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo tvarką bei panaikinti ar bent minimizuoti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo kainą*“. VRM įgyvendina 2 jos kompetencijai priskirtas rekomendacijas: „*Įvertinti galimybes viešojo sektoriaus įstaigose diegti bei plėtoti supervizijų paslaugas darbuotojams iki 29 m. amžiaus bei rekomenduoti tokią praktiką taikyti privačiame bei nevyriausybiname sektoriuose*“ bei „*Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui*“. Dėl šių Rekomendacijų įgyvendinimo pateikta pakankamai išsami informacija, atspindinti apie VRM priimtus sprendimus arba sukurtas galimybes (pvz. sukurtą kultūros vadovą viešojo valdymo įstaigoms, apmokytus įstaigų atstovus darbui įstaigose, arba pvz. sukurtas finansines galimybes savivaldybėms per Regionų plėtros programą suplanuoti atitinkamas priemones savivaldybių lygmenyje), kurie vertintini kaip reikalingi. Tačiau kol kas dėl objektyvių priežasčių trūksta aiškesnio grįžtamojo ryšio, įrodančio, kad problemos, kurių sprendimui buvo parengtos Rekomendacijos šių sprendimų dėka yra sėkmingai sprendžiamos, pavyzdžiui, nėra duomenų, kiek visų biudžetinių įstaigų, po to, kai jų atstovai dalyvavo VRM mokymuose ir/arba buvo supažindinti su Žmogiškųjų išteklių standartizuoto valdymo valstybės tarnyboje kultūros naudotojo vadovu, įsidiegę pažangius organizacinės kultūros elementus, kiek tyrinėja jaunų (ir kitų) darbuotojų savijautą, identifikuoja iššūkius, kylančius darbuotojams, sprendžia jas, motyvuoja darbuotojus bendrauti, bendradarbiauti sprendžiant kylančius iššūkius ir gerinant mikroklimatą įstaigose supervizijų ar kitų pažangių metodų pagalba. Kaip ir trūksta grįžtamojo ryšio iš savivaldybių lygmens – kiek ir kokios priemonės yra suplanuotos, siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kokios sukurtos priemonės jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui regionuose. Suprantama, kad VRM, taikydama principą „iš apačios į viršų“ neturėtų reguliuoti kokias priemones turėtų planuoti savivaldybės ir kaip tas priemones jos turėtų įgyvendinti, tačiau VRM, kaip institucija, atsakinga už regioninę politiką bei įvertindama atitinkamos Rekomendacijos svarbą, galėtų rinkti informaciją iš savivaldybių, ar panašios priemonės yra suplanuotos savivaldybėse, analizuoti savivaldybių patirtis ir identifikuoti gerąsias savivaldybių patirtis, aktyviai skleisti jas tarp kitų Lietuvos savivaldybių, tuo aktyviau prisidedant prie reikalingų pokyčių savivaldybių lygmenyje diegimo bei įgyvendinimo. Tuo pačiu VRM galėtų pasidomėti ir užsienio šalių (pirmiausia naujųjų ES narių) savivaldybių patirtimi skatinant jaunimą rinktis darbą ir/ar gyvenimą regionuose, pasiūlyti Lietuvos savivaldybių asociacijai skatinti savivaldybių tarptautinį bendradarbiavimą šia tema, planuojant ES programų (pvz. ES teritorinio bendradarbiavimo programų) kryptis, prioritetus, temas, numatyti atitinkamas temas.

2.5. Žemės ūkio ministerija

Pagal kompetenciją priskirtos Rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
<p>1. Siekiant skatinti jaunas žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimu.</p>	<p>ŽŪM įgyvendina Rekomendaciją per skiriamą paramą jaunųjų ūkininkų įsikūrimui bei LEADER programą. Įgyvendinant Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginį planą (toliau – SP), pagal SP intervencinę priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ 2023 m. parama buvo teikiama ūkininkams, kurie pirmą kartą steigiasi žemės ūkio valdoje ir ūkyje kaip valdos ir ūkio valdytojai (juridinio asmens atveju – kurie pirmą kartą steigiasi žemės ūkio valdoje); yra nuo 18 iki 40 m. amžiaus (juridinių asmenų atveju akcininkai, pajininkai, valdymo organų nariai yra iki 40 m. amžiaus); savo vardu, kaip valdos valdytojai įregistruotą žemės ūkio valdą ir savo vardu įregistruotą ūkininko ūkį (juridinių asmenų atveju savo vardu įregistruotą žemės ūkio valdą) ne anksčiau kaip prieš 24 mėn. iki paramos paraiškos pateikimo. Parama buvo mokama išmokos forma. Didžiausias išmokos dydis – 60 000 Eur. 2024 m. sausio 26 d. Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽŪM (toliau – NMA) duomenimis, 2023 m. pagal SP intervencinę priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ buvo patvirtintos 106 jaunųjų ūkininkų paramos paraiškos, kuriose patvirtinta paramos suma sudarė apie 6,3 mln. Eur (išmokėta paramos suma apie 5 mln. Eur).</p> <p>Analogiška paramos priemonė jauniems ūkininkams buvo įgyvendinama ir pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos (toliau – KPP) priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. 2023 m. paramos paraiškos pagal KPP veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ nebuvo priimamos, vyko tik paramos išmokėjimai pagal ankstesniais metais priimtas ir patvirtintas paraiškas: 2024 m. sausio 26 d. NMA duomenimis, 2023 m. išmokėta apie 1,8 mln. Eur paramos lėšų. Pažymėtina, kad pagal KPP priemonę „LEADER programa“ taip pat didelis dėmesys ir prioritetas teikiamas kaimo vietovių jaunimui. Priemonė „LEADER programa“ skiriasi nuo kitų KPP priemonių, nes jos pagrindinis principas – iniciatyva „iš apačios į viršų“, t. y. iniciatyvas ir sprendimų priėmimo funkcijas vykdo vietos bendruomenės, susibūrusios į vietos veiklos grupes (toliau – VVG). Jos savarankiškai renkia vietos plėtros strategijas, kurios įgyvendinamos finansuojant skirtingas vietos gyventojų, organizacijų projektų iniciatyvas. Konkrečių projektų poreikį, temas, veiklas vietos gyventojai ir bendruomenės nustato patys. Vadovaujantis VVG pateikta informacija, pagal KPP priemonę „LEADER programa“ per 2023 m. patvirtintas 121 vietos projektas (paramos suma</p>

	apie 2,2 mln. Eur), o iš viso iki 2023 m. pabaigos patvirtintas 601 vietos projektas (paramos suma apie 7,55 mln. Eur), susijęs su kaimo vietovių jaunimo skatinimo veiksmų įgyvendinimu. Per 2014–2020 m. laikotarpį yra įgyvendinami 2753 vietos projektai (paramos suma apie 98,54 mln. Eur), skirti kaimo vietovių jaunimui. Be to, į VVG, kaip vietos lygmeniu dėl vietos plėtros sprendimus priimančios organizacijos, valdymą yra įtraukiamas jaunimas ir jauni žmonės. Atkreiptinas dėmesys, kad daugelis VVG rengdamos 2023–2027 m. laikotarpio vietos plėtros strategijas vadovaudamosi LEADER principais ir identifikuotais vietos poreikiais nusimatė prioritetą jaunimui ir jauniems žmonėms, o vietos veiklos grupė „Nemunas“ jaunimą pasirinko strategijos tema ir pagrindinį dėmesį skirs jaunų žmonių poreikiams ir galimybėms.
--	--

Rekomendacijų įgyvendinimas. ŽŪM atsižvelgė į Rekomendaciją ir įgyvendina 2 priemones: paramą įsikuriantiems jaunesiems ūkininkams bei „LEADER programa“, kuriose didelis dėmesys skiriamas jaunimui. Nors ŽŪM priemonėse jaunimu laikomi asmenys iki 40 m. imtinai, vis dėlto, kaip rodo statistika, per įvairius vietos plėtros projektus (bendruomenių iniciatyvas, socialinio ir bendruomeninio verslo projektus, viešųjų ir socialinių paslaugų plėtrą ir kt. įtraukiama nemažai ir 14–29 m. amžiaus asmenų, šiais projektais kuriama palanki aplinka jaunų žmonių kokybiškam gyvenimui regionuose. Nors regionuose yra daug gerų pavyzdžių, kaip per vietos plėtros projektus jaunimui yra kuriamos palankios sąlygos gyventi regionuose, o LEADER programa įgyvendinama „iš apačios į viršų“ principu, kai vietos lygmenyje veikiantis verslas, NVO bei vietos bendruomenės ir savivaldybė rengdamos vietos plėtros strategiją susitaria dėl ilgalaikių vietos plėtros kryptių, prioritetų ir tikslinių grupių, į kurias bus orientuotos vietos plėtros strategijos priemonės, o ŽŪM nesikiša į šiuos procesus, vis dėlto kai kuriuose regionuose jaunimas įtraukiamas tiek į vietos plėtros strategijų rengimo, tiek į vietos plėtros strategijų įgyvendinimą formaliai, apsiribojama asmenų iki 29 m. arba 40 m. įtraukimu į VVG valdybą (nevertinant kiek jie realiai atstovauja jaunimo, su jaunimu dirbančias organizacijas, mokinių/studentų atstovybes ir pan.), jaunimas iki 40 m. kaip viena iš daugelio galimų tikslinių grupių numatytas tik 1-2 priemonėse, t. y. tikimybė, kad bus finansuota jaunimo projektas ar jaunimui skirtas projektas nėra didelė. Nors ŽŪM įgyvendindama „iš apačios į viršų“ principą negali kištis ir įtakoti strategijų turinio ir prioritetų, vis dėlto, galėtų skleisti daugiau informacijos ir gerosios praktikos pavyzdžių iš vietos veiklos grupių bei projektų, sėkmingai įtraukiančių jaunimą, visoms vietos veiklos grupėms, savivaldybėms. Vertinant strategijų projektus bei skiriant balus strategijose už jaunimo įtraukimą, vertinti ne formalų jaunų asmenų įtraukimo į vietos veiklos grupės valdybą faktą, bet kieno jie yra deleguoti ir ką atstovaujantys, kiek strategijos turinys: tema, prioritetai, priemonės tikslinės grupės atspindi jaunimo temą.

2.6. Finansų ministerija

Pagal kompetenciją priskirtos Rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Siekiant efektyviau teikti valstybės paramą jauniems asmenims įsigyti ar nuomotis būstą, taikyti pridėtinės vertės mokesčio (PVM) lengvatą įsigyjantiems pirmąjį būstą, netaikant gyvenamosios vietos išimčių.	Nurodė, jog pateikta 2022 m. rugsėjo 16 d. pozicija rašte Nr.((2.34Mr-02)-5K-2211125)-6K-2205536 nesikeičia
2. Įvertinti galimybes plėtoti mokesčines priemones, padedančias mažinti nuomojamo būsto kainas jauniems žmonėms (pvz.	Nurodė, jog pateikta 2022 m. rugsėjo 16 d. pozicija rašte Nr.((2.34Mr-02)-5K-2211125)-6K-2205536 nesikeičia

gyventojų pajamų mokesčio lengvata nuomojantiems būstą jaunoms šeimoms).	
3. Peržiūrėti LR Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jaunoms šeimoms įstatyme taikomus ribojimus įsigyjant pirmąjį būstą įvertinant galimybę praplėsti naudos gavėjų ratą, kuriems būtų taikomos lengvatos įsigyjant pirmąjį būstą.	Nurodė, jog pateikta 2022 m. rugsėjo 16 d. pozicija rašte Nr.((2.34Mr-02)-5K-2211125)-6K-2205536 nesikeičia

Rekomendacijų įgyvendinimas. Rekomendacijos yra neįgyvendintos. FM siūlo neatsižvelgti į visas rekomendacijas, motyvuojant kad amžiaus kriterijus nėra tinkamiausias vertinti asmens (šeimos) finansinę situaciją bei ribotomis valstybės finansinėmis galimybėmis, tačiau nepasiūlo jokių alternatyvų kokiais kriterijais remiantis būtų galima asmens ir šeimos situaciją įvertinti. Ši FM pozicija galėtų būti tobulinama, įvertinant demografinių tendencijų ir ateities darbo rinkos iššūkius, kurių išdavoje valstybė turėtų didinti išlaidas, siekdama sukurti daugiau sąlygų, kurių pagalba būtų užtikrinama jaunių žmonių ir jaunų šeimų gyvenimo kokybė, atsižvelgiant į jų patiriamus iššūkius, pereinant iš švietimo sistemos į darbo rinką.

2.7. Krašto apsaugos ministerija

Pagal kompetenciją priskirtos Rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
Įvertinti teisės aktus, reglamentuojančius karo prievolę ir parengti alternatyvios krašto apsaugos tarnybos reglamentavimo pasiūlymus, kuriais praplečiama galimybė atlikti alternatyviają krašto apsaugos tarnybą jauniems žmonėms, dėl įvairių priežasčių negalintiems atlikti karo prievolės.	Krašto apsaugos ministerija įvertino teisės aktus, reglamentuojančius karo prievolę, ir parengė alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos reglamentavimo pakeitimus, kuriais, be kita ko, praplečiama galimybė atlikti alternatyviają krašto apsaugos tarnybą. Pakeitimai įtraukti į Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, kuris pateiktas LRS (reg. Nr. XIVP-3402) (toliau – projektas). Projekte patikslinamas alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos reglamentavimas, kad ji atitiktų civilinės tarnybos sampratą, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas. Taip pat alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos prievoliškų sveikatos būklei siūloma netaikyti privalomosios pradinės karo tarnybos kariams nustatytų sveikatos būklės reikalavimų ir šių asmenų sveikatą tikrinti ne Karinėje medicinos ekspertizės komisijoje, bet sveikatos priežiūros įstaigose, ir tik tuo atveju, jei to reikalauja darbo, kurį skiriama atlikti, pobūdis. Atsižvelgiant į tai, kad svarbų vaidmenį visuomenėje atlieka ir nevyriausybinės organizacijos, kurių veikla yra orientuota į sveikatos priežiūrą, socialines paslaugas, kultūros vertybių išsaugojimą, švietimą, humanitarinę pagalbą, nelaimių ir ekstremaliųjų situacijų prevenciją, jų valdymą ir atkūrimą, projekte numatoma galimybė alternatyviają krašto apsaugos tarnybą skirti atlikti ne tik valstybės ar savivaldybių institucijose ar įstaigose, bet ir nevyriausybinėse organizacijose.

Rekomendacijos įgyvendinimas. KAM, įgyvendindama jos kompetencijai priskirtą Rekomendaciją, parengė ir pateikė Lietuvos Respublikos Seimui LR karo prievolės įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, kuriame yra numatytas Rekomendacijose minimų aktualių klausimų teisinis reglamentavimas. Būtina ateityje patikrinti informaciją, ar Seimas priėmė įstatymą su visais KAM pasiūlytais aktualiais pakeitimais.

2.8. Užsienio reikalų ministerija

Pagal kompetenciją priskirtos Rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
<p>1. Įvertinti galimybę, kad jaunuoliui, ketinančiam dalyvauti ES programos „Europos solidarumo korpusas“ savanoriškos veiklos projekte, kreipiantis dėl vizos išdavimo būtų pakankama pagrįsti, kad jo pragyvenimui per mėnesį bus skiriama 0,5 MMA, kaip ir kitiems užsieniečiams, ketinantiems studijuoti, mokytis, dalyvauti profesiniuose mokymuose, stažuotis, kelti kvalifikaciją.</p>	<p>Atsakydami į pirmą rekomendaciją informuojame, kad Šengeno vizos išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2023 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-227 „Dėl Šengeno vizos išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), 8 punkte nurodytas pragyvenimo lėšų, reikalingų užsieniečio numatomam buvimui Lietuvos Respublikoje, dydis yra 50 eurų per vieną dieną. Tačiau užsienietis pragyvenimo ir grįžimo į kilmės ar gyvenamosios vietos šalį lėšų įrodymą gali pagrįsti ne savarankiškai, o kvietėjo (fizinio ar juridinio asmens) įsipareigojimu Lietuvos vizų tarnybai užsienyje pateikdamas nustatytos formos kvietimą, suteiktą Aprašo III skyriuje nustatyta tvarka.</p>
<p>2. Įvertinti galimybes, jaunuoliams, kurie yra pakviesti atlikti tarptautinę savanorišką veiklą pagal ES programą „Europos solidarumo korpusas“, supaprastinti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo tvarką bei panaikinti ar bent minimizuoti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo kainą.</p>	<p>Užsienio reikalų ministerija pagal kompetenciją informuoja, kad Lietuva yra Šengeno erdvės narė ir užsieniečių prašymai dėl Šengeno vizų (skirtų būti Šengeno erdvėje ne daugiau kaip 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį) nagrinėjami vadovaujantis Šengeno teisynu. 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) 810/2009, nustatančio Bendrijos vizų kodeksą, 16 straipsnyje nustatoma, kad mokestis už prašymo išduoti Šengeno vizą nagrinėjimą yra 80 eurų. Mokesčio už prašymo išduoti Šengeno vizą nagrinėjimą dydį reguliariai vertina Europos Komisija. Pagrindinis vertinimo kriterijus – mokestis turi padengti valstybių narių patiriamus prašymo išduoti vizą nagrinėjimo kaštus. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad pagal šiuo metu galiojančią Bendrijos vizų kodekso redakciją jaunimui yra numatyta tam tikrų lengvatų: nuo prašymo išduoti Šengeno vizą nagrinėjimo mokesčio atleidžiami tyrėjai (kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/801 3 straipsnio 2 punkte), keliaujantys mokslinių tyrimų vykdymo arba dalyvavimo moksliniame seminare ar konferencijoje tikslais, ir ne pelno siekiančių organizacijų atstovai, jaunesni nei 25 metų, dalyvaujantys seminaruose, konferencijose, sporto, kultūriniuose ar švietimo renginiuose, kuriuos organizuoja ne pelno siekiančios organizacijos.</p>

Rekomendacijų įgyvendinimas. URM pateikė informaciją apie 2 -osios rekomendacijos įgyvendinimą. Pateiktame atsakyme pristatyta teisinė galimybė jauniems žmonėms, dalyvaujantiems Europos solidarumo korpuso programoje būti atleistiems nuo Šengeno vizos mokesčio.

2.9. Užimtumo tarnyba

Pagal kompetenciją priskirtos Rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Per 2023 metus individualus veiklinimas suteiktas 259 jaunuoliams iki 29 metų. Grupinis veiklinimas - 15382. Į savanorystę įtraukti 34 asmenys.
2. Didinti stažuotčių programų įvairovę, kurių metu jauniems žmonėms būtų galima įgyti darbinių įgūdžių.	Per 2023 m. stažuotes rinkosi 3 kartus mažiau darbo ieškančių asmenų nei 2022 m. Stažuotėje dalyvavo 60 jaunuolių iki 29 m. amžiaus. Stažuotčių programų įvairovė: virėjo, apskaitininko; slaugytojo padėjėjo, socialinio darbuotojo; buhalterio, pardavėjo; socialinio darbuotojo padėjėjo, pastatų dažytojo, kirpėjo, valytojo, floristo, barmeno, padavėjo, kosmetologo, konditerio ir kt.
3. Didinti įgyvendinamų priemonių įvairovę, sudarant sąlygas jaunimui persikvalifikuoti, atsižvelgiant į atskirų jaunimo grupių poreikius.	Nuo 2023 m. liepos 1 d. prasidėjo projektas, skirtas jaunimui „KarjerON“. Įgyvendinant Projektą, siekiama jaunimui suteikti kuo optimaliausią pagalbą integruojantis į darbo rinką, organizuojant profesinio mokymo, įdarbinimo pagal pameistrystės darbo sutartį (tik pagal formalias ir neformalias profesinio mokymo programas), stažuotės, neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo, neformaliojo suaugusiųjų švietimo, paramos judumui, įdarbinimo subsidijuojant priemones, įtraukti jaunuolius į vietinių užimtumo iniciatyvų projektus.

4. **Rekomendacijų įgyvendinimas.** UŽT atsižvelgė į visas jų kompetencijai priskirtas Rekomendacijas, įgyvendina jas. Trūksta informacijos dėl visų vykdomų veiklų poveikio (efektyvumo) tikslinei grupei. Dėl rekomendacijos „Didinti įgyvendinamų priemonių įvairovę, sudarant sąlygas jaunimui persikvalifikuoti, atsižvelgiant į atskirų jaunimo grupių poreikius“ įgyvendinimo – trūksta informacijos apie projekto jaunimui „KarjerON“ įgyvendinimą: kokie yra suplanuoti projekto rodikliai ir koks jų pasiekimas per 2023 m.

2.10. Jaunimo reikalų agentūra

Pagal kompetenciją priskirtos Rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese (Jaunimo reikalų agentūra)	2023 m. paskelbtas finansavimo konkursas, pasirašytas direktoriaus įsakymas dėl organizacijų, teikiančių jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo paslaugas, finansavimo 2023-2024 m. Finansavimas skirtas 7 organizacijoms iš 10 apskričių. Organizuotos 2 konsultacijos finansuotų organizacijų atstovams. Per 2023 metus buvo nuolat metodiškai palaikomos Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo paslaugas teikiančios organizacijos.

<p>2. Plėtoti atvejo vadybos principu grįstas karjeros planavimo ir profesinio orientavimo paslaugas, nukreiptas į mokslėiviško amžiaus jaunimą, siekiant jam padėti pasirinkti darbo rinkoje paklausias specialybes ir vystyti joms reikalingas kompetencijas, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui regionuose</p>	<p>JRA kartu su UŽT ir LMNŠC pasirašė bendradarbiavimo sutartį ir įgyvendina Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų finansuojamo projekto „Kokybiškų karjeros paslaugų teikimas realioje ir virtualioje aplinkoje“ (sutarties Nr. 09.4.1-ESFA-V-735-02-0001). Įgyvendinant šį projektą 10-yje Lietuvos apskričių iki 2025 m. pabaigos bus sukurtas centrų tinklas, teiksiantis kokybiškas karjeros planavimo ir profesinio orientavimo paslaugas.</p> <p>Įgyvendinant šį projektą 2023 m. užtikrintas regioninių karjeros centrų palaikymas – organizuoti 2 regioninių karjeros centrų susitikimai. Įgyvendinant projekto „Kokybiškų karjeros paslaugų teikimo realioje ir virtualioje aplinkoje“ veiklą „Jaunimo „profesijos pasimatavimas realioje darbo vietoje vasaros atostogų metu“ 56 savi-valdybėse įdarbinti 368 jauni žmonės.</p>
<p>3. Skatinti jaunimo pilietiškumą, užtikrinant įvairių savanoriškos veiklos programų plėtrą</p>	<p>Įgyvendinamos programos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaunimo savanoriškos tarnybos (toliau – JST) programa, https://jra.lt/dirbantiems/suzinok-daugiau/savanoryste/nacionaline-savanoryste/jst • Europos Sąjungos programa “Solidarumo korpusas” (https://www.solidarumokorpusas.lt/). <p>Papildomai skatinant aktyvų pilietiškumą JRA 2023 m. Inovacijų jaunimo politikos srityje projektų finansavimo 2023 m. konkursą, siekdama kurti naujas jaunimo įtraukimo į pilietinį gyvenimą formas ir skatinti jaunų žmonių savanorystę. Buvo finansuoti 9 jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų projektai</p>
<p>4. Didinti neformalaus ugdymo verslumo programų aprėptį, pritaikant programas skirtingo amžiaus jaunimo grupių poreikiams</p>	<p>Pilietišumo erdvės įkurtos Visagine ir Šalčininkuose, kuriose siekiama suteikti jauniems žmonėms galimybę ugdytis svarbiausias pilietiškai aktyvaus jauno žmogaus kompetencijas jam saugioje erdvėje. Viena iš kompetencijų, kuri ugdoma pilietišumo erdvėse – verslumas.</p>
<p>5. Plėtoti politinio-pilietinio švietimo programas mokyklose, vaikų dienos centruose, atviruosiuose jaunimo erdvėse ir centruose</p>	<p>Politinio-pilietinio švietimo programos įgyvendinamos per neformalųjį ugdymą, skelbiamus projektų finansavimo konkursus, pavyzdžiui: Jaunimo dalyvavimo ir atstovavimo stiprinimo projektų finansavimo konkursas 2023-2024 m., Jaunimo koordinacinės veiklos ir jaunimo politikos plėtros tikslinės programos bei jaunimo organizacijų stiprinimo veiklos finansavimo 2023–2024 m. konkursas, finansuojančius projektus, vykdomus nacionaliniame ir vietiniame lygmenyse. Nacionalinės jaunimo politikos 2023 – 2027 metų veiksmų plane yra numatytos bei įgyvendinamos priemonės, vystančios pilietiškumą nacionaliniame ir regioniniame lygmenyse, konkrečiai: „1.1.3. Konkurso būdu atrinkti ir finansuoti projektus, skirtus jaunų žmonių narystei jaunimo organizacijose bei organizacijose, vienijančiose kitas jaunimo organizacijas, jaunimo iniciatyvas“, taip pat „1.1.5. Stiprinti jaunimo aktyvų pilietiškumą ir dalyvavimą politiniame gyvenimą organizuojant</p>

	<p>rinkimų simuliacijų projektą mokyklose“ 2024 m. JRA ketina parengti bei įgyvendinti projektą, finansuojamą Šveicarijos paramos lėšomis, skirtą jaunimo pilietiškumo ugdymui bei įtraukimui į jam aktualių sprendimų priėmimą, kuris yra skirtas mažiau galimybių turintiems jauniems žmonėms.</p>
<p>6. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą</p>	<p>Įvykę finansavimo konkursai: Jaunimo dalyvavimo ir atstovavimo stiprinimo projektų finansavimo konkursas, kurio tikslas – stiprinti jaunimo dalyvavimą priimant jam aktualius sprendimus vietiniame lygmenyje; https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f5408990ed6511eca1d4e3c2a811665d, finansuoti 8 projektai Jaunimo koordinacinės veiklos ir jaunimo politikos plėtros tikslinės programos bei jaunimo organizacijų stiprinimo veiklos finansavimo 2023–2024 m. konkursas, kuriuo siekiama įtraukti jaunus žmones ir stiprinti jų dalyvavimą priimant jiems aktualius sprendimus nacionaliniame lygmenyje. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2cbf50e2e411ea9342c1d4e2ff6ff6, finansuotas 1 projektas. Įgyvendinta iniciatyva – Marijampolė – Lietuvos jaunimo sostinė 2023 m. Paskelbtas konkursas „Lietuvos jaunimo sostinė 2025 m.“ Savivaldybės, norinčios dalyvauti šiame konkurse, savo paraiškas gali teikti iki 2024 metų kovo 12 d. Inicijuoti tinklų įkūrimai: Jaunimo politikos ambasadorių tinklas: formuojamas siekiant įtraukti jaunus žmones į jaunimo politikos klausimų sprendimą ir domėjimąsi jaunimo politikos temomis, aktualijomis regioninių bei nacionaliniu lygmenimis; Patirčių tinklas; Regioninių Erasmus+ ir Europos solidarumo korpuso konsultantų tinklas. Pilietiškumo erdvės įkurtos Visagine ir Šalčininkuose, kuriose siekiama suteikti jauniems žmonėms galimybę ugdytis svarbiausias pilietiškai aktyvaus jauno žmogaus kompetencijas jam saugioje erdvėje. Pilietiškumo erdvių įgyvendinimo idėja ruošiama pagal „Civic youth spaces“, pritaikant šį modelį Lietuvos jaunuoliams.</p>
<p>7. Įvertinti teisės aktus, reglamentuojančius karo prievolę ir parengti alternatyvios krašto apsaugos tarnybos reglamentavimo pasiūlymus, kuriais praplečiama galimybė atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą jauniems žmonėms, dėl įvairių priežasčių negalintiems atlikti karo prievolės;</p>	<p>2023 m. suorganizuotas susitikimas su KAM, susitikimo metu sutarta tobulinti alternatyvios krašto tarnybos teisinį reglamentavimą. KAM rengs LR Karo prievolės įstatymo pataisas, reglamentuojančias alternatyvios tarnybos atlikimą.</p>
<p>8. Įvertinti galimybę pripažinti, kad pagal Europos Sąjungos programą „Europos solidarumo korpusas“ tarptautinę savanorišką</p>	<p>2023 m. JRA surengė susitikimus su ŠMSM atstovais įvertinti galimybę pripažinti, kad Europos solidarumo korpuso tarptautiniai savanoriai dalyvauja mokymosi</p>

<p>veiklą atliekantys jaunuoliai dalyvauja mokymosi programoje ir prilyginti juos analogiškam studentų statusui</p>	<p>programoje ir prilyginti juos analogiškam studentų statusui. ŠMSM Aukštojo mokslo departamento atstovai teisinio reglamentavimo tobulinimo galimybės, siekiant prilyginti Europos solidarumo korpuso savanorių statusą analogiškam studentų statusui, nematė.</p>
<p>9. Įvertinti galimybę, kad jaunuoliui, ketinančiam dalyvauti Europos Sąjungos programos „Europos solidarumo korpusas“ savanoriškos veiklos projekte, kreipiantis dėl vizos išdavimo būtų pakankama pagrįsti, kad jo pragyvenimui per mėnesį bus skiriama 0,5 MMA, kaip ir kitiems užsieniečiams, ketinantiems studijuoti, mokytis, dalyvauti profesiniuose mokymuose, stažuotis, kelti kvalifikaciją.</p>	<p>2024 m. sausio mėn. JRA kreipėsi į VRM dėl galimybės supaprastinti vizų išdavimo tvarką ES programos „Europos solidarumo korpusas“ savanoriams. Šiuo metu vyksta papildomos infomacijos rinkimas ir pateikimas VRM.</p>
<p>10. Įvertinti galimybes, jaunuoliams, kurie yra pakviesti atlikti tarptautinę savanorišką veiklą pagal Europos Sąjungos programą „Europos solidarumo korpusas“, supaprastinti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo tvarką bei panaikinti ar bent minimizuoti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo kainą</p>	<p>2023 m. buvo organizuojami susitikimai (telefonu) su Migracijos departamento prie LR VRM atstovais, siekiant išsiaiškinti galimybes kitų šalių jaunuoliams, ketinantiems Lietuvoje savanoriauti pagal Europos solidarumo korpuso programą, supaprastinti vizų (ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje) išdavimo tvarką bei panaikinti ar bent minimizuoti jų išdavimo kainą.</p>
<p>11. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis</p>	<p>2023 m. JRA parengė ir išleisto lytiškumo ugdymo praktinį gidą ir remiantis juo 2023 m. buvo apmokyta 100 jaunimo darbuotojų. 2024 m. bus apmokyta dar 80 darbuotojų dirbti su jaunimu ir konsultuoti jaunus žmones lytiškumo klausimais.</p>
<p>12. Didinti psichologinės pagalbos prieinamumą ir suteikiamų nemokamų konsultacijų skaičių, įskaitant nuotolinę psichologinę pagalbą ir pritaikant teikiamą pagalbą prie pažeidžiamų jaunimo grupių poreikių</p>	<p>Parengta Jaunimo pažangos plėtros priemonė, „Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistema“ kuri bus įgyvendinama 2023-2027 metais projekto pagalba. Projekto metu 40 atvirųjų jaunimo centrų (toliau – AJC) bus įkurti kompleksinių paslaugų centrai, kuriuose įvairios jauniems žmonėms aktualios paslaugos bus tiekiamos „vieno langelio principu“. Šis projektas suteiks galimybę mažiau galimybių turintiems jauniems žmonėms (ypatingą dėmesį skiriant regionų ir atokiose vietovėse gyvenantiems jaunuoliams) gauti įvairių specialistų paslaugas ir gauti nuoseklų palydėjimą jų asmeninių iššūkių sprendimo kelyje.</p>
<p>13. Sukurti psichikos sveikatos puoselėjimo programų jaunimui kokybės standartus, paremtus moksliniais tyrimais ir gerą patirtimi</p>	<p>Parengta Jaunimo pažangos plėtros priemonė, kuri bus įgyvendinama 2023-2027 metais projekto pagalba.. Šio projekto metu, be kitų suplanuotų veiklų, planuojama teikti atvejo vadybos paslaugas AJC ir atvirose jaunimui erdvėse (toliau – AJE). Jaunimo darbuotojai, dirbantys AJC ir AJE bus apmokomi atvejo vadybos atviraime, mobiliajame ir darbo gatvėje su jaunimu darbo formų rėmuose.</p>
<p>14. Didinti moksleivių bei studentų psichikos sveikatos raštingumą ir psichologinį atsparumą ir savitarpio pagalbą, mažinti</p>	<p>Šiuo metu yra įgyvendinamos neformalaus ugdymo programos, orientuotos į šias temas. Taip pat veikia bendradarbiavimo programa tarp Visuomenės sveikatos biurų ir AJC bei AJE, kurios rėmuose - 40 AJC ir 15</p>

psichikos sveikatos ar kreipimosi į psichologus stigmą	AJE, bendradarbiaudamos su visuomenės sveikatos biurais savivaldybėse teikia jaunimui psichikos sveikatą puoselėjančias paslaugas.
15. Įdiegti lytiškumo ugdymo programas bendrojo ugdymo, vaikų neformaliojo švietimo, jaunimo neformaliojo ugdymo programose bei darbo su jaunimu sistemoje	JRA parengė pažangos priemonę „Stiprinti vaikų ir jaunimo lytiškumo ugdymą“. Šioje priemonėje buvo numatyta ši veikla, taip pat programų, orientuotų į nuoseklią lytiškumo ugdymą finansavimas. Deja finansavimas priemonei nebuvo skirtas, todėl priemonė neįgyvendinama.
16. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms	Pažangos priemonėje „Stiprinti vaikų ir jaunimo lytiškumo ugdymą“ buvo numatytos atitinkamos veiklos. Deja finansavimas priemonei nebuvo skirtas, todėl priemonė neįgyvendinama.
17. Parengti ir įdiegti specializuotą ugdymo ir kvalifikacijos kėlimo programą specialistams, dirbantiems lytiškumo ugdymo klausimais.	JRA 2023 m. parengė ir išleido lytiškumo ugdymo praktinį gidą bei organizavo lytiškumo ugdymo gido pristatymą nuotoliniu būdu, viso dalyvavo 18 asmenų. Per 2023 m. JRA įgyvendindama Nediskriminavimo skatinimo veiksmų plano priemonę „2.2. Vykdyti visuomenės švietimo ir tolerancijos ugdymo priemones ir mokyti specialistus“ organizavo 3 lytiškumo ugdymo mokymus su jaunimu dirbantiems asmenims, kuriuose dalyvavo 52 dalyviai. Šią priemonę JRA planuoja įgyvendinti ir 2024 m., apmokydama 50 darbuotojų.
18. Stiprinti emocinės ir psichologinės pagalbos prieinamumą jaunimui, turinčiam priklausomybių nuo kompiuterinių žaidimų ir (ar) interneto	Jaunimo reikalų agentūra, bendradarbiaudama su Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentu 2023 m. surengė online konsultaciją jaunimo darbuotojams priklausomybių tema apie naujas psichotropines medžiagas. Online konsultacijoje dalyvavo 100 žmonių. Taip pat per jaunimo darbuotojų tinklo susitikimą buvo surengtas 1,5 val. trukmės užsiėmimas jaunimo darbuotojams apie tai, kaip pradėti kalbėtis su jaunimu ir kaip lydėti jaunas žmones turinčius priklausomybių. Užsiėmime dalyvavo 30 žmonių. 2024 m. kovo 28 d. JRA surengė online konsultaciją apie pirminę intervenciją ir jos galimybes dirbant su jaunimu (šiandien buvo) 60 dalyvių. Spalio mėn. JRA planuoja surengti 2 dienų mokymus apie darbą su jaunimu turinčiu priklausomybes (20 dalyvių), taip pat planuoja sukurti darbo grupę, kuri parengs rekomendacijas jaunimo darbuotojams apie algoritmus dirbant su jaunuoliais priklausomybių temomis.

Rekomendacijų įgyvendinimas. JRA atsižvelgė į didžiąją dalį jų kompetencijai priskirtų rekomendacijų ir įgyvendino jas. Neįgyvendintos rekomendacijos: „Įdiegti lytiškumo ugdymo programas bendrojo ugdymo, vaikų neformaliojo švietimo, jaunimo neformaliojo ugdymo programose bei darbo su jaunimu sistemoje“ ir „Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms“. JRA parengė pažangos priemonės projektą, kuriame numatytos veiklos apėmė ir šių rekomendacijų įgyvendinimą, deja šios pažangos priemonės įgyvendinimui lėšos nebuvo skirtos.

2.11. Savivaldybės

Pagal kompetenciją priskirtos Rekomendacijos

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
<p>1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese;</p> <p>2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regione, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui;</p> <p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą;</p> <p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą;</p> <p>5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis;</p> <p>6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms;</p>	<p>Savivaldybės nebuvo įtrauktos tarp adresatų, kurių buvo prašoma pateikti informaciją apie jų kompetencijai priskirtų Rekomendacijų įgyvendinimą, todėl SADM išsiųsti raštai 2022-07-01 Nr.S-1960 „Dėl jaunimo politikos įgyvendinimo rekomendacijų“ bei 2023 m. kovo 15 d. Nr. (17.2 Mr-23) SD-1060 „Dėl jaunimo politikos įgyvendinimo rekomendacijų“ savivaldybių nepasiekė ir apie Rekomendacijų įgyvendinimą savivaldybės informacijos nepateikė.</p>

Rekomendacijų įgyvendinimas. 2023 m. sausio mėnesį savivaldybėms buvo išsiųstas raštas, prašant pateikti informaciją apie Rekomendacijų įgyvendinimą. Iš viso pateiktą atsakymus 35 savivaldybės iš 60 arba 58,3 proc. visų savivaldybių. Žemiau, 1 lentelėje yra pateikta apibendrinta informacija apie Rekomendacijų įgyvendinimą savivaldybėse

Informacija apie Rekomendacijų įgyvendinimą savivaldybėse.

Nr.	Savivaldybė	Praktiniai įgūdžiai	Grižimas į regionus	Patyčių prevencija	Aktyvus pilietiškumas	Savęs pažinimas	Lytiškumo ugdymas
1.	Akmenės raj.	Taip	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
2.	Alytaus m.	Taip	Taip (nekonkrečiu)	Taip	Taip	Taip	Taip
3.	Anykščių raj.	Ne	Taip	Taip (nekonkrečiu)	Taip	Ne	Ne
4.	Birštono	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
5.	Biržų raj.	Ne	Ne	Taip	Ne	Taip	Taip
6.	Druskininkų	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
7.	Elektrėnų	Ne	Taip	Taip	Ne	Taip	Taip
8.	Ignalinos raj.	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip	Taip
9.	Jonavos raj.	Taip	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip
10.	Joniškio raj.	Taip	Ne	Taip	Ne	Taip	Ne
11.	Jurbarko raj.	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip (nekonkrečiu)	Taip
12.	Kaišiadorių raj.	Taip	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne
13.	Kauno m.	Taip	Ne	Taip	Ne	Taip (nekonkrečiu)	Taip
14.	Kazlų Rūdos	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
15.	Kelmės raj.	Taip	Taip	Ne	Ne	Ne	Taip

16.	Klaipėdos m.	Taip	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip
17.	Kretingos raj.	Taip	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip
18.	Kupiškio raj.	Ne	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
19.	Lazdijų raj.	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip	Taip
20.	Molėtų raj.	Taip	Taip	Taip (nekonkrete)	Taip	Ne	Taip
21.	Pakruojo raj.	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
22.	Panevėžio m.	Taip	Ne	Taip	Ne	Taip	Taip
23.	Plungės raj.	Ne	Ne	Taip	Taip	Ne	Ne
24.	Rietavo	Taip	Ne	Taip	Ne	Taip	Taip
25.	Skuodo raj.	Taip	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip
26.	Šiaulių raj.	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne
27.	Šilalės raj.	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip	Taip
28.	Šilutės raj.	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
29.	Tauragės raj.	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
30.	Telšių raj.	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip (nekonkrete)	Taip
31.	Trakų raj.	Taip	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
32.	Ukmergės raj.	Ne	Ne	Taip	Ne	Taip	Taip
33.	Utenos raj.	Taip	Taip	Taip	Ne	Taip	Taip
34.	Vilniaus raj.	Ne	Ne	Taip	Ne	Ne	Ne
35.	Visagino	Taip	Taip	Taip	Ne	Ne	Taip
IŠ VISO ĮGYVENDINA		22	21	33	17	22	28

Savivaldybių pateikti atsakymai dėl Rekomendacijų įgyvendinimo

1. ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Alytaus miesto savivaldybėje užtikrinama praktinių įgūdžių ugdymo programa. Alytaus miesto savivaldybėje praktinių įgūdžių paslaugas teikia VšĮ Užimtumo centras, su kuriuo nuolat palaikomas bendradarbiavimas. Paslaugas teikia šios darbuotojos: Nida Apanavičienė +37060501715 ; nidajudamtoliau@gmail.com Jolanta Būtėnienė +37066436719 ; jolantajudamtoliau@gmail.com
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Alytaus mieste kuriama patogi infrastruktūra, skatinanti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą Alytaus mieste: jaukūs darželiai, mokyklos, dviračių takai ir kt. Skatinamas verslumas, gerai veikia Lietuvos Junior Achievement programa. Sukuriama daug mokinių mokomųjų bendrovių. Savivaldybė prisideda finansuojant verslumo priemones. Veikia jaunimo įdarbinimo vasarą programa. Nuo 2019 m. veikia regioninis karjeros centras „Karjeras“, o dabar Alytaus „Karjero“ pavyzdžiu kuriasi centrai visoje Lietuvoje.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Užtikrinamos patyčių prevencijos ir intervencijos programos Alytaus mieste: <u>Mokyklose vykdomi šie projektai:</u> Emocinių įgūdžių ugdymo programa „Antras žingsnis“ Socialinio emocinio ugdymo programa „Laikas kartu“ Socialinio emocinio ugdymo programa „Dramblys“ Olweus patyčių prevencijos programa.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti	Jaunimas įtraukiamas į įvairias komisijas, darbo grupes:

jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	<p>Alytaus miesto savivaldybės NVO organizacijų tarybą Jaunimo reikalų tarybą Jaunimo iniciatyvų vertinimo komisiją Alytaus miesto savivaldybės jaunimo projektų vertinimo komisiją Alytaus miesto savivaldybės strateginio plėtros iki 2030 metų plano rengimo darbo grupę Premijuojamo 14–29 metų jaunimo paraiškų atrankos ir vertinimo komisiją Vietos veiklos grupės sudėtį Vaikams draugiško miesto kūrimo darbo grupę Alytaus miesto savivaldybės jaunimo politikos kokybės tyrimo vertinimo darbo grupę.</p> <p>Jaunimui sudaromos galimybės įsitraukti į jaunimo politiką finansuojant <i>greitąsias jaunimo iniciatyvas</i> (per 7 d. gali gauti 300-1000 Eur iniciatyvai įgyvendinti), <i>projektus</i>. Jaunimui sudaromos sąlygos dalyvauti nacionalinėje jaunimo politikoje, apmokant transportą vykimui į įvairius nacionalinius renginius.</p>
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Emocinių įgūdžių ugdymo programa „Antras žingsnis“ Socialinio emocinio ugdymo programa „Laikas kartu“ Socialinio emocinio ugdymo programa „Dramblys“
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Diskutuojama lytiškumo tema su jaunuoliais, jų klausama kokio formato paskaitos jiems būtų priimtinausios. Svarstomos galimybės.
2. ANYKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 m. veikla iš Savivaldybės lėšų nebuvo vykdyta.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Įgyvendinamos Savivaldybės strateginio veiklos plano priemonės: „Studentų skatinimas“; „Smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimas“; „Trūkstančių pedagogų pritraukimas“; „Trūkstančių specialybių gydytojų pritraukimo skatinimas“.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Ugdymo įstaigos įgyvendina Savivaldybės strateginio veiklos plano priemonę „Vaikų užimtumo didinimas“.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų	Jaunuoliai demokratiškai būdu išrenkami į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą. Jaunimo atstovai kviečiami dalyvauti

priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	įvairių Savivaldybės komisijų / darbo grupių, nagrinėjančių jaunimo klausimus, veikloje. Sudaromos sąlygos dalyvauti ir atstovauti rajono moksleivius Lietuvos moksleivių sąjungos ir kituose renginiuose. Neformalios jaunimo grupės, jaunimo ir su jaunimu dirbančios nevyriausybinės organizacijos teikia ir įgyvendina Savivaldybės lėšomis finansuojamus projektus.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	2023 m. veikla iš Savivaldybės lėšų nebuvo vykdyta.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	2023 m. veikla iš Savivaldybės lėšų nebuvo vykdyta.
3. AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ:	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese	Akmenės rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) teritorijoje yra vykdomas jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo projektas „Pabandom kitaip“, kurio vykdytojas yra VšĮ Septynios akimirkos. Dirba jaunimo darbuotoja darbui su NEET Šiaulių mieste, Šiaulių, Kelmės, Akmenės, Joniškio rajonuose.
2. Siekiant skatinti jaunos žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui	Atskirų priemonių tik jauniems žmonėms dėl įsikūrimo ir/ar įsidarbinimo Savivaldybėje nėra, tačiau įgyvendinamos bendros gydytojų ir mokytojų pritraukimo programos. Taip pat užtikrinamas valstybinių priemonių įgyvendinimas – finansinę paskatą pirmam būstui įsigyti jaunoms šeimoms 2023 m. paramą gavo 3 šeimos.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą	Kiekvienų metų pabaigoje, Akmenės rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus atsakingas vyriausiasis specialistas renka duomenis apie įgyvendintas prevencines programas visose rajono ugdymo įstaigose. 2023 m. Akmenės rajono ugdymo įstaigose įgyvendintos 2 patyčių prevencinės programos (Olweus patyčių prevencijos programa OPKUS, M.E.S. (Mes esame skirtingi)), kuriose dalyvavo 379 mokiniai. Įgyvendintos 6 socialinių ir emocinių kompetencijų prevencinės programos („Zipio draugai“, „Antaras žingsnis“ (integruotos patyčių prevencijos temos), LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“ (integruotos patyčių prevencijos temos), LIONS QUEST „Laikas kartu“, LIONS QUEST „Raktai į sėkmę“, Kimochis (emocinio intelekto ugdymas). Jose iš viso sudalyvavo 1799 mokiniai.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse	Savivaldybės jaunimo reikalų taryboje įtraukti 7 jauni žmonės. Taip pat Savivaldybėje veikia dar 6 darbo grupės/komisijos, kuriose įtraukti jauni žmonės (bendras skaičius 7 jaunuoliai). Taip pat į Akmenės rajono vietos veiklos grupės

plėtrą	Valdybą išrinkti 2 jauni žmonės. Nacionaliniame lygmenyje 2 Akmenės rajono atstovės yra įsitraukusios į Jaunimo reikalų agentūros sukurta jaunimo politikos ambasadorių tinklą. Taip pat 1 Akmenės rajono atstovė yra prisijungusi prie Jaunimo biuro, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (LiJOT) inicijuoto tinklo, skleidžiančio bei įgyvendinančio Europos jaunimo dialogą nacionaliniu lygmeniu.
5. Plėsti savivaldybės mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Specialių tikslinių programų nevykdyta, bet savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis taip pat psichologinės pagalbos sau, reagavimo į kitų žmonių emocijas ir kt. temomis užsiėmimai Savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistų vykdyti individualių ir grupinių susitikimų metu, vadovaujantis psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo tvarkos aprašu. Per 2022-2023 m. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuro užsiėmimuose savęs pažinimo bei emocijų atpažinimo, raiškos temomis dalyvavo 516 berniukų/jaunuolių (3-19 m.).
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms	2022 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V-1541 „Dėl švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymo Nr. V-1269 „Dėl priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo pakeitimo“ patvirtintos atnaujintos Bendrojo ugdymo programos, kurios buvo pradėtos įgyvendinti Lietuvos mokyklose nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. Tuo pačiu įsakymu buvo patvirtinta nauja Gyvenimo įgūdžių bendroji programa, skirta 1–10 klasių mokiniams, kurioje plėtojamas lytiškumo ugdymas. Taip pat lytiškumo ugdymo temomis konsultuoja individualiai ir grupėse atvirųjų jaunimo centrų darbuotojai bei jauniui palankių sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorė, dirbanti Savivaldybės visuomenės sveikatos biure.
4. BIRŠTONO SAVIVALDYBĖJE:	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 m. veikla Birštono savivaldybėje nebuvo vykdoma.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	1. Birštono savivaldybė skiria 200 Eur išmoką pirmagimiui. 2. Yra tarnybinių gyvenamųjų patalpų fondas. 3. „Birštoniečio kortelės“ projektas – Birštono savivaldybėje deklaravusiems gyvenamąją vietą gyventojams skirta nuolaidų sistema (sanatorijose, kavinėse, grožio salonuose ir kt.) 4. Sukurta platforma, kurioje skelbiami gyvenimo ir darbo Birštone jaunoms šeimoms ir jauniems specialistams

	<p>privalumai. Birštono savivaldybė prisijungė prie Lietuvos savivaldybių asociacijos ir Užsienio reikalų ministerijos inicijuoto projekto „Globalūs regionai“. Įgyvendinant šį projektą, buvo sukurta platforma „Globalus Birštonas“, kurioje skelbiami skyriai pagal temas: „Gyventi“, „Dirbti“, „Investuoti“, „Atostogauti“, „Ambasadoriai“.</p> <p>5. Tęsiama aktyvi „City Alumni Birštonas“ klubo veikla, siekiant pritraukti jaunos žmones, birštoniečius, šiuo metu gyvenančius ne Birštone, atvykti ir gyventi, dirbti Birštone.</p> <p>6. Bendradarbiaujama su universitetais, Birštone studentai atlieka praktikas, įgyvendina projektus.</p> <p>7. Skatinamas darbas nuotoliniu būdu (derinant darbą su sveikatinimu).</p> <p>8. Skiriamos lėšos smulkaus ir vidutinio verslo rėmimui. Savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo fondo nuostatuose yra numatyta galimybė gauti paramą jau veikiančioms verslo subjektams ir kompensuoti jau patirtas įmonės įregistravimo, verslo planų, paraiškų finansinei paramai gauti rengimo išlaidas, ekspozicijos vietas, dalyvaujant parodose, rinkodaros priemonių išlaidas, padengti paskolų ir/ar lizingo, imamų verslo plėtros projektams vykdyti, palūkanas.</p> <p>9. Taikoma paramos smulkiajam ir vidutiniam verslui forma – galimybė gauti finansinę paramą asmenims, norintiems pradėti verslą. Paramos verslo idėjų įgyvendinimui tikslas – skatinti Birštono savivaldybės gyventojus, ypač jaunos žmones, imtis iniciatyvos pradėti savo verslą.</p> <p>10. Įvairiais informacijos kanalais komunikuojama apie gyvenimo Birštone privalumus (unikalus gamtinis klimatas, viena saugiausių savivaldybių, šeimai pritaikyta infrastruktūra ir kt.).</p>
<p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.</p>	<p>Birštono gimnazijoje įgyvendinama vaiko emocijų išraiškos kontrolės (VEIK) ugdymo programa (2 dalyvių grupės – 21 mokinys).</p>
<p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.</p>	<p>2023 m. 4 jaunimo atstovai išrinkti į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą, taip pat jaunimo atstovai dalyvavo susitikimuose su Meru, Administracija, bendruose SJRT susirinkimuose su Birštono gimnazijos administracija.</p> <p>Taip pat Birštono gimnazijoje vykdoma Ankstyvosios intervencijos programa „Prisijunk“, kurioje ugdomi jaunimo sprendimų priėmimo įgūdžiai.</p>

<p>5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.</p>	<p>BĮ Nemajūnų dienos centras kartu su projekto vykdytoju – Europos socialinio fondo agentūra, įgyvendina projektą Nr.07-007-P-0001 „Kompleksinės paslaugos (KOPA)“, skirtą suteikti asmenims, šeimoms ir bendruomenėms būtinus įgūdžius savarankiškai spręsti kylančias socialines problemas.</p> <p>Organizuojamos individualios ir grupinės konsultacijos asmenims, patiriantiems sunkumus šeimoje ir gyvenime, vedami tėvystės mokymai, suteikiamos šeimos mediacijos paslaugos, vedamos socialinių įgūdžių grupės vaikams ir paaugliams. Plačiau: https://birstonas.lt/2023/06/23/projektas-kompleksines-paslaugos-kopa/</p>
<p>6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.</p>	<p>Į Birštono gimnazijos ugdymo dalykų modulius integruojama Lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai programa bei vykdomos Gyvensenos įgūdžių pamokos.</p> <p>Teikiamos psichologinės konsultacijos įvairiais su asmenybės augimu susijusiais klausimais, jaunuolių tarpusavio santykių kūrimas, ar lytinės tapatybės klausimai.</p>
<p>5. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ</p>	
<p>REKOMENDACIJOS</p>	<p>REZULTATAS</p>
<p>Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.</p>	<p>2023 m. veikla Biržų rajono savivaldybėje nebuvo vykdoma</p>
<p>2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.</p>	<p>Pagal LR paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą – 1 šeimos. Pagal LR finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jaunos šeimoms įstatymą – 4 šeimos. Socialinį būstą gavo 2 jaunos šeimos.</p>
<p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.</p>	<p>Visos Biržų rajono savivaldybės bendro ugdymo mokyklose įgyvendinamos prevencijos programos</p>
<p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyje.</p>	<p>6 jaunimo atstovai išrinkti į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą.</p>
<p>5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.</p>	<p>Nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. vykdoma socialinių įgūdžių programa visose Biržų rajono savivaldybės bendro ugdymo mokyklose.</p>
<p>6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.</p>	<p>Nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. vykdoma socialinių įgūdžių programa visose Biržų rajono savivaldybės bendro ugdymo mokyklose.</p>
<p>6. DRUSKININKŲ SAVIVALDYBĖ</p>	

REKOMENDACIJA	REZULTATAS
<p>1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese;</p>	<p>Nuo 2022 m. rugsėjo Druskininkuose pradėtas įgyvendinti projektas „Karjeros specialistų tinklo vystymas“. Šio projekto tikslas – užtikrinti profesinio orientavimo paslaugų teikimą įvairaus amžiaus mokiniams bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir kitose švietimo įstaigose. <i>Per 2023 m. profesinio orientavimo paslaugas Druskininkų savivaldybės moksleiviams teikė 3 karjeros specialistės.</i></p> <p>VšĮ Druskininkų jaunimo užimtumo centras teikia jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugas įvairiomis jaunimui aktualiomis temomis (įskaitant ir jaunimo užimtumo klausimus, įsidarbinimo galimybes). <i>Per 2023 m. įvykdytos 43 konsultacijos įvairiais jauniems žmonėms rūpimais klausimais.</i></p> <p>Nuo 2023 m. pradžios Druskininkų savivaldybės Socialinių paslaugų centras teikia palydėjimo paslaugą jaunuoliams. Ši paslauga apima ir pagalbą įsidarbinimo procese. <i>Per 2023 m. I - IV ketvirčius Druskininkų savivaldybės Socialinių paslaugų centras palydėjimo paslaugą teikė 7 jaunuoliams.</i></p>
<p>2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimu;</p>	<p>Druskininkų savivaldybė įgyvendina studentų rėmimo programą. Studentai pateikę prašymus gali pretenduoti į skirtingas paramos rūšis: mokesčių už mokslą (jei studijuoja valstybės nefinansuojamose vietose), studijų stipendiją (jei studijos yra valstybės finansuojamos). <i>Per 2023 m. ketvirčius Druskininkų savivaldybė rėmė 8 jaunus žmones.</i></p>
<p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą;</p>	<p>2023 m. Druskininkų savivaldybės mokyklose vykdytos šios prevencinės bei socialinės, emocinės kompetencijas ugdančios programos:</p> <p>Druskininkų „Ryto“ gimnazijoje vykdyta programa LIONS QUEST „Raktai į sėkmę“, Druskininkų „Atgimimo“ mokykloje vykdyta programa LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“, Druskininkų savivaldybės Leipalingio progimnazijoje vykdyta „Olveus“ programa, Druskininkų „Saulės“ pagrindinėje mokykloje vykdyta „Olveus“ programa, Druskininkų savivaldybės Viečiūnų progimnazijoje vykdyta LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“ programa.</p>
<p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą;</p>	<p>2023 m. Druskininkų savivaldybėje tarybos sprendimu buvo patvirtinta naujai išrinktos Druskininkų savivaldybės jaunimo reikalų tarybos sudėtis, kurios 4 nariai yra jauni žmonės. Savivaldybės jaunimo reikalų taryba reguliariai renkasi į posėdžius, teikia siūlymus dėl jaunimo politikos įgyvendinimo savivaldybėje.</p> <p>2023 m. Druskininkų savivaldybės mokinių interesus atstovavo aktyviai veikianti Druskininkų savivaldybės mokinių taryba. Per metus suorganizuotos dvi savivaldybės mokyklų</p>

	<p>mokinių tarybų konferencijos, kurių metų teikti mokyklų administracijoms teikti siūlymai.</p> <p>Druskininkų savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius (jaunas žmogus) įtrauktas į miesto vietos veiklos grupės „Druskininkų harmonija“ valdybą, Druskininkų vietos veiklos grupės valdybą, bei administracijos komisijas ir darbo grupes.</p>
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis;	<p>2023 m. Druskininkų savivaldybėje veikė savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojamas Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorius, kuris per metus vykdė grupinius užsiėmimus bei individualias konsultacijas įvairiomis temomis, įskaitant savęs pažinimo ir emocijų raiškos.</p> <p>2023 m. vasarą Druskininkų jaunimo užimtumo centras organizavo 4 dienų „Savęs pažinimo“ stovyklą.</p>
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms;	<p>2023 m. Druskininkų savivaldybėje įgyvendintas projektas „Be streso“ jo metu visose Druskininkų savivaldybės mokyklose vykdytos lytiškumo ugdymo paskaitos 7 klasių mokiniams.</p> <p>2023 m. Druskininkų savivaldybėje veikė savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojamas Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorius, kuris per metus vykdė grupinius užsiėmimus bei individualias konsultacijas įvairiomis temomis, įskaitant ir lytiškumo ugdymo temomis.</p>
7. ELEKTRŪNŲ SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 m. veikla Elektrėnų savivaldybėje nebuvo vykdoma.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Pagal Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jaunos šeimoms įstatymą pateikti ir užregistruoti 54 prašymai. Socialinį būstą gavo 5 jaunos šeimos.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Elektrėnų savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose įgyvendinamos prevencinės programos: „Antras žingsnis“, socialinio ir emocinio ugdymo programa - 4 mokyklos; LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“, socialinio ir emocinio ugdymo programa - 1; LIONS QUEST „Raktai į sėkmę“, socialinio ir emocinio ugdymo programa - 1; „Obuolio draugai“, socialinio ir emocinio ugdymo programa - 2; „Olweus“ patyčių prevencijos programa -1; „Taiki mokykla“, konfliktų prevencijos programa -1; „Zipio draugai“, socialinio ir emocinio ugdymo programa - 3; „Olweus“ programos kokybės

	užtikrinimo sistema (OPKUS) - 1; „Dramblys" Emocinio intelekto ugdymo programa - 1; „Iveikiame kartu" Socialiniu įgūdžių ugdymo programa- 2; „Tiltai". paauglių socialinių įgūdžių ugdymo programa - 1; „Lapiukas Bonis" socialinio-emocinio ugdymo programa - 1; Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa - visose mokyklose.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyje.	6 jaunimo atstovai išrinkti į Elektrėnų savivaldybės jaunimo reikalų tarybą, taip pat jaunimo atstovai buvo kviečiami dalyvauti susitikimuose su Savivaldybės meru, Administracijos direktoriumi ir kitais Administracijos atstovais.
5. Plėsti savivaldybės mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	2023 m. buvo organizuotos bendros veiklos ir berniukams, ir merginoms: <ul style="list-style-type: none"> • Projekto „Consent: seksualinio smurto prevencija romantiškuose jaunimo santykiuose" įgyvendinimas. • Psichologinio atsparumo ir streso valdymo užsėmimai su E-VSB psichologe. • Susitikimas su bendruomenės pareigūne paskaita jaunuoliams apie smurtą artimoje aplinkoje. • Filmo apie prekybą žmonėmis peržiūra ir diskusija Iš viso veiklose dalyvavo apie 150 jaunuolių.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Lytiškumo ugdymo praktinio gido jaunimo darbuotojams ir su jaunuoliais dirbantiems asmenims pristatymas.
8. IGNALINOS RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Priemonės, vykdomos savivaldybės biudžeto lėšomis: Ignalinos rajono savivaldybės jaunimo vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką programa, patvirtinta Ignalinos rajono savivaldybės tarybos 2022 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. T-28 „Dėl Ignalinos rajono savivaldybės jaunimo vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką programos patvirtinimo“. Priemonės vykdoma savivaldybės ir valstybės biudžeto lėšomis: Visose rajono gimnazijose organizuojamas profesinio orientavimo procesas, pagal Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutarimu Nr. 847 „Dėl Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, priede patvirtintą Įstaigų, vykdančių bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, mokinių profesinio orientavimo paslaugų planą. Visų Ignalinos rajono gimnazijų vyresniųjų klasių mokiniams organizuojamos Utenos regioninio karjeros centro (URKC) karjeros konsultanto pamokos ugdymo karjerai temomis (pvz.: „3 pagrindiniai žingsniai tinkamo pasirinkimo link.“,

	<p>„Darbo rinka. Pagrindinės tendencijos ir kodėl reikia domėtis.“, „Populiarūs mitai ir memai apie profesijos pasirinkimą.“, „Noriu ar galiu. Kas svarbiau?“). Organizuojami protmūšiai „Ar gerai pažįsti profesijas“. Skaitomos teminės paskaitos (pvz.: „Kaip įstoti į Lietuvos aukštąją mokyklą ir kokią specialybę rinktis?“). Kartu su URKC konsultantais organizuojamos išvykos mokiniams į profesinio rengimo centrus, dalyvaujama centrų atvirų durų dienose, mokiniai supažindinami su profesinio mokymo programomis.</p>
<p>2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimu.</p>	<p>Priemonė, vykdomos savivaldybės biudžeto lėšomis: Finansinės paramos skyrimo Ignalinos rajonui reikalingiems specialistams tvarkos aprašas, patvirtintas Ignalinos rajono savivaldybės tarybos 2023 m. spalio 26 d. sprendimu Nr. T-205 „Dėl Finansinės paramos skyrimo Ignalinos rajonui reikalingiems specialistams tvarkos aprašo patvirtinimo“. Pagal Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo 14 straipsnio 1 dalies 3 punktą, Ignalinos rajono savivaldybės būsto, socialinio būsto nuomos ir socialinio būsto fondo sudarymo tvarkos aprašo, patvirtinto Ignalinos rajono savivaldybės tarybos 2019 m. spalio 24 d. sprendimu Nr. T-207 „Dėl Ignalinos rajono savivaldybės būsto, socialinio būsto nuomos ir socialinio būsto fondo sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2020 m. rugsėjo 17 d. sprendimo Nr. T-214 redakcija) 47-57 punktus asmenims (šeimoms), darbo santykiais susijusiems su savivaldybe ar įstaigomis darbo (tarnybos) laikotarpiui gali būti išnuomojami savivaldybės butai. Vadovaujantis Finansinės paskatos jaunoms šeimoms įsigyjančioms pirmąjį būstą įstatymu, jaunoms šeimoms, atitinkančioms įstatymo reikalavimus regionuose skiriama valstybės finansinė parama.</p>
<p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.</p>	<p>Visose rajono mokyklose vykdomos ilgalaikės socialines ir emocines kompetencijas ugdančios, smurto, patyčių, psichiką veikiančių medžiagų vartojimo ar kitos prevencinės programos (Priedas Nr. 2).</p>
<p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą.</p>	<p>Visose gimnazijose veikia mokinių tarybos. Veiklas vykdo rajono mokinių asociacija. Veiklas vykdo Ignalinos rajono jaunimo reikalų taryba.</p>
<p>5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.</p>	<p>Mokyklose įgyvendinama Pasitikėjimo ugdymo programa, kuriai pritarė Ignalinos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2014 m. gegužės 21 d. įsakymu Nr. V2-354 „Dėl pritarimo Pasitikėjimo ugdymo programai“ (Priedas Nr. 3). Ignalinos rajono visuomenės sveikatos biuras organizuoja pagal poreikį vykdo Ankstyvosios intervencijos programą pagal Ankstyvosios intervencijos programos vykdymo tvarkos</p>

	<p>aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2018 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. V-60/V-39 „Dėl Ankstyvosios intervencijos programos vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.</p>
<p>6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.</p>	<p>2023-2024 m. m. visų rajono gimnazijų 2, 4, 6, 8 ir II gimnazijos klasėse įgyvendinama Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. V-941 „Dėl Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos patvirtinimo“; rajono gimnazijų 1, 3, 5, 7 ir I, III gimnazijos klasėse įgyvendinama Gyvenimo įgūdžių bendroji programa (Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“, 48 priedas).</p>
<p>9. JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖJE</p>	
<p>REKOMENDACIJOS</p>	<p>REZULTATAS</p>
<p>1. Užtikrinti praktinių įgūdžių Ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.</p>	<p>VšĮ Užimtumo centras, Kauno apskrityje vykdamas projektą JUDAM TOLIAU, teikia paslaugas jaunam žmogui ir Jonavos rajono savivaldybėje. Projektas JUDAM TOLIAU yra skirtas jaunimo praktinių įgūdžių ugdymui, kurio tikslas - kompleksiskai teikti paslaugas, lavinant jauno žmogaus asmeninius ir socialinius įgūdžius, suteikiant jaunam žmogui žinių ir gebėjimų, leidžiančių integruotis į darbo rinką ir (ar) grįžti į švietimo sistemą. Ši darbo su jaunimu forma ypatingai efektyvi teikiant individualias paslaugas mažiau galimybių turintiems ir neaktyviems jauniems žmonėms nuo 15 iki 29-erių metų.</p> <p>Savivaldybėje įgyvendinama Jaunimo užimtumo vasarą ir integracijos į darbo rinką programa, kompensuojant dalį darbo užmokesčio išlaidų darbdaviams, įdarbinusiems Jonavos rajono 14-19 metų jaunimą. 2023 metais kompensacijos išmokėtos 14 darbdavių, buvo užsiregistravę 28 jaunuoliai, darbdaviams kompensuota už 24 jaunuolius, kompensacijoms išmokėta 6178,55 Eur.</p> <p>Nuo 2023 metų rugsėjo mėnesio pradėta įgyvendinti jaunuolių, pasirinkusių policininko profesiją, programa. Skirtos stipendijos 2 kursantams už rugsėjo – gruodžio mėn., viso 2000 Eur.</p> <p>Jonavos gimnazijos (2) bendradarbiauja su Jonavos politechnikos mokykla (profesine), susipažįsta su profesijomis. Profesinė mokykla vykdo profesinio mokymo programų modulius, kai stojantieji, kurie kartu mokosi bendrojo ugdymo įstaigose ar profesinio mokymo įstaigose I ir / ar II gimnazijos klasėse (9 – 10 klasėse) gali rinktis</p>

	<p>profesinio mokymo programų modulių, kuriuos baigus suteikiama kompetencija.</p> <p>Bendradarbiaujama su RKC specialiste Jonavoje jaunimo įdarbinimo vasaros laikotarpiu ir kitais klausimais. Specialistė taip pat aktyviai vykde pristatymus, skirtus profesiniam orientavimui ir karjeros planavimui, mokyklose. Jonavos mokyklose dirba 9 karjeros specialistai, veikia jų metodinė grupė.</p> <p>Pateikta Atvirojo jaunimo centro paraiška pagal JRA konkurso kvietimą tapti 2021-2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programos pažangos priemonės Nr. 09-003-02-02-05 „Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistemą“ (toliau – Priemonė) įgyvendinimo partneriais. Gautas finansavimas.</p>
<p>2. Siekiant skatinti jaunas žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.</p>	<p>Kauno apskr. VPK Jonavos r. PK inicijuota jaunų policininkų pritraukimo priemonė, planuojamas biudžetas apie 18 tūkst. Eur metams, nuo rugsėjo iki metų pabaigos 6000 eurų 4 mėnesiams. Lėšos naudojamos jaunųjų policininkų skatinamosioms stipendijoms mokėti iš SB (numatyta kasmet 6 jauniems policininkams po 250 Eur/mėn.). Savivaldybės tarybos 2023-08-16 sprendimu Nr. 1TS-126 pavirtintas jaunuolių skatinimo pasirinkti policijos pareigūno profesiją tvarkos aprašas, kurio tikslas - skatinti jaunuolius pasirinkti mokymąsi Lietuvos policijos mokykloje pagal pirminio profesinio mokymo programą ar įvadinio mokymo kursus, kuriuos baigus jaunuoliai užimtų Kauno apskr. VPK Jonavos r. PK) pareigybės ir policijos funkcijas vykdytų Jonavos rajono savivaldybės prižiūrime teritorijoje. 2023-09-28 pasirašyta bendradarbiavimo sutartis tarp Kauno apskr. VPK viršininko ir Jonavos r. savivaldybės mero.</p> <p>Įgyvendinama mokytojų profesijos patrauklumo didinimo ir jaunų pedagogų pritraukimo programa (6000 eurų). Iš jos 2023 metais skirta 1500 eurų Metų mokytojo nominacijos laimėtojų apdovanojimui.</p> <p>2023-12-01 ir 2023-12-11 vyko komisijos, į kurią deleguota JRK, posėdžiai dėl jaunų asmenų, pasirinkusių policijos pareigūno profesiją ir po vienerių metų studijų LPM, planuojančių dirbti Jonavos PK, skatinamųjų stipendijų skyrimo. Pasirašytos sutartys dėl stipendijų skyrimo su 2 kursantėmis, skirta 2000 eurų (už rugsėjo – gruodžio mėn.).</p>
<p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos Programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.</p>	<p>Mokyklos turi smurto ir patyčių prevencijos tvarkos aprašus. Tęstinė Jonavos visuomenės sveikatos biuro sveikatos specialistų mokyklose veikla, psichologo konsultacijos, praktikos jaunimui ir šeimoms.</p> <p>2023-05-03 LMS JRSMS organizuotas seminaras gimnazistams psichologiniais klausimais „Būk tikras“.</p> <p>2023 m. sausio 2-30 d. skelbto jaunimo projektų finansavimo konkurso finansuotinos veiklos: skatinant užtikrinti lygias galimybes visiems: sveikos gyvensenos skatinimas (jaunimo psichinės, emocinės ir fizinės sveikatos gerinimo veiklos); savanorystės skatinimas (savanorius priimančių organizacijų</p>

	<p>akreditacija, jaunimo savanoriškos tarnybos skatinimo ir kitos veiklos); saugios aplinkos jaunimo tarpe kūrimas (veiklos, skirtos nesmurtinių santykių tarp jaunimo kūrimui); jaunimo politinio-pilietinio aktyvumo skatinimas; pilietiškumo ir tautiškumo puoselėjimas; praktinių įgūdžių ugdymas, profesinis orientavimas; jaunimo organizacijų aktyvumo skatinimas, jaunimo organizacijų tarpusavio bendradarbiavimas; išmanieji darbo su jaunimu metodai, inovatyvios veiklų įgyvendinimo idėjos.</p> <p>Gimnazijose socialinė pedagogė ir psichologė teikia pagal poreikį individualias konsultacijas mokiniams, tėvams, šeimoms. Gimnazijose vykdoma prevencijos programa "Savu keliu", vedamos klasės valandos saugios emocinės aplinkos temomis. Rugsėjo mėnesį I klasių mokinių tėvams vyko Tėvų susirinkimai, kurių metu tėvai buvo supažindinti ir su saugia gimnazijos emocine aplinkos kultūra. Per 2023 metus įgyvendinti savivaldybės finansuoti jaunimo projektai:</p> <p>„Asmeninės gerovės kūrimas“, „Gyvenk sveikai, dabartimi“. Atvirasis jaunimo centras vykdė projektines veiklas. Funkcinės treniruotės „Keisk liūdesį į judesį“. Mokymai „Asmenybės akademija“ stovykloje YOLO su reperiu Luku. Mokymų metu ugdomos jaunuolių asmeninės, socialinės, dalykinės, pažinimo kompetencijos. Skatinama mokytis tobulėti, siekti tikslų, kurti darbo rinkai bei verslumui reikalingus įgūdžius. Vyko grupinės ir individualios konsultacijos. Pasaulinės savižudybių prevencijos dienos (rugsėjo 10-oji) minėjimas. Jaunimo susitikimas su Jonavos visuomenės sveikatos biuro psichologėmis G.S. ir M.V. popietėje „Jautiesi vieniša(s), bet nesi viena(s)“: Kaip laiku pastebėti ir atpažinti savižudybės ženklus? Kur ieškoti pagalbos ne tik sau, bet ir draugui, kuris turi suicidinių minčių? Rugsėjo mėnesį I klasių mokiniams vedamos klasės valandos tema „Kibernetinės patyčios“, „Kuo skiriasi drąsus ir agresyvus elgesys?“. Mokyklos organizuoja dieną/savaitę be patyčių.</p>
<p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.</p>	<p>2023 m. savivaldybės biudžete jaunimo projektams – 15 000 eurų. Jonavos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2023 m. vasario 17 d. įsakymas Nr. 13B-225 „Dėl Jonavos rajono savivaldybės jaunimo projektų finansavimo 2023 m.“.</p> <p>Kitos vykdytos veiklos: Pagal organizacijų atstovų poreikį JRK bendrauja su „Apskrito stalo“ ir Jonavos r. sav. moksleivių savivaldos pirmininku, aptariant organizacijų, jaunimo atstovavimo reikalus, jaunimo veiklos, užimtumo, atstovavimo klausimus.</p> <p>2023-06-20 organizuotas LiJOT, savivaldybės atstovų ir Jonavos „Apskrito stalo“ susitikimas Jonavoje aptarti veiklos perspektyvą, problemas. Spręstas klausimas dėl tikslinių savivaldybės lėšų „Apskritam stalui“ skyrimo galimybių ir kt.</p> <p>2023-05-12 įvyko JonAS organizuoti mokymai „Žmogus ≠ komanda“, kuriuose dalyvavo LMS viceprezidentas bei</p>

LiJOT biuro darbuotojas Emilis Mikulskis, LiJOT Valdybos ir Nacionalinės jaunimo reikalų tarybos narė Klėja Merčaitytė.

2023-06-28 „Apskritas stalas“ organizavo diskusiją „Jaunimui politikoje (ne)vieta?“. Diskutuoti jaunimo politikos, pilietiškumo, jaunimo reikalų tarybos ir įsitraukimo į visuomenines veiklas klausimai Dalyvo: Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos prezidentas Domantas Katelė, Lietuvos liberalaus jaunimo prezidentas Umberto Masi, Jonavos r. savivaldybės tarybos narė bei jaunimo reikalų tarybos pirmininko pavaduotoja Karolina Petrenčiuk - Naujokienė, Jonavos r. savivaldybės vicemerė Birutė Gailienė ir

„Apskritas stalas“ bei jaunimo reikalų tarybos pirmininkas Edgaras Mostenec.

2023-08-12 paminėta Tarptautinė jaunimo diena, organizuojant „Jaunimo dienos pikniką“. Renginio organizavimo paslaugą savivaldybė pirko iš „Apskrito stalo“.

2023-09-05 JRK atstovavo Jonavos r. savivaldybei ir dalyvavo JRA ir LiJOT diskusijoje, sprendžiant klausimą dėl SJOT finansavimo nacionaliniu lygmeniu.

2023-10-04 LMS Jonavos rajono sav. Moksleivių savivaldos visuotinis susirinkimas, pirmininko rinkimai.

2023-10-26 „Apskritas stalas“ projektų rašymo mokymai „Level up“ jaunimo organizacijoms.

2023-11-03 „Apskritas stalas“ visuotinis susirinkimas dėl narystės organizacijoje ir JRT.

2023-11-16 Pilietiškumo mokykla. JRK bendradarbiavimas su LJKL Jonavos skyriumi.

2023-11-23/24 inicijuotas JRT atstovų (2) dalyvavimas JRA mokymuose savivaldybių JRT nariams.

2023-12-21 „Apskritas stalas“ organizuoti Metų jaunimo apdovanojimai „Auksinė gulgė“. Savivaldybės jaunimo projekto dalinis finansavimas.

2023-12-22 organizuotas pilietiškumo renginio organizavimo paslaugos pirkimas iš „Apskrito stalo“. Jaunimas vyks į LR Vyriausybę. JRK nuolat skatina Jonavos jaunimą aktyviai įsitraukti į nacionalinius kvietimus atstovauti savivaldybei. Savivaldybėje yra naujų tarptautinių ir nacionalinių institucijų atstovų: Europos jaunimo komandos narys Justas Marcinkevičius, NATO jaunimo ambasadorius Jonavoje Tomas Januškevič, Jaunimo politikos ambasadorė Jonavoje Milana Grakalskytė, LiJOT narys Edgaras Mostenec.

JRK palaiko nuolatinį ryšį su jaunimo politikos ambasadore Jonavos r. sav., bendradarbiauja dėl veiklų, idėjų ir pan. JRA pateiktas aktyviai Jonavos rajone veikiančių jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų, neformalių grupių sąrašas.

Jaunimo atstovai įtraukti į 6 savivaldybės darbo grupes, komisijas ir kt.: Darbo grupė dėl „Nepriklausomybės stelos“ apdovanojimo teikimo (1),

Jaunimo reikalų taryba (4), Komisija dėl gyventojų iniciatyvų, skirtų gyvenamajai aplinkai gerinti, idėjų atrankos (Dalyvaujamojo (pilietinio) biudžeto programos įgyvendinimo)

	(1), Jonavos rajono savivaldybės smurto artimoje aplinkoje prevencijos komisija (1), NVO taryba (1), Jonavos rajono savivaldybės jaunimo politikos kokybės vertintojų grupė (3).
5. Plėsti savivaldybėse Mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	<p>Dėl programų išskirtinai berniukams informacijos nėra.</p> <p>Rekomenduojamomis temomis veiklas vykdė Visuomenės sveikatos biuro specialistės – jaunimo koordinatorės:</p> <p>I ketv. 6 veiklos (pavienės ir ciklai). Dalyviai – 202. Psichologinės paslaugos: ind. konsultacijos - 78, dalyviai – 17; gr. užsiėmimų ciklai – 6, dalyviai – 270.</p> <p>II ketv. 7 veiklos (pavienės ir ciklai). Dalyviai – 253. Psichologinės paslaugos: ind. konsultacijos - 55, dalyviai – 20; grupinių užsiėmimų ciklai – 2, dalyviai – 62. Projekto „Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų modelio plėtra Jonavos rajono savivaldybėje“ baigiamasis renginys 2023-05-08. Projekto pabaiga 2023-05-31. Po JPSPP projekto pabaigos užtikrintas dalinis jo tęstinumas savivaldybės lėšomis, finansuojant 2 jaunimo koordinatorių po 0,25 etato ir psichologės 1 etato darbo užmokestį. Lėšos: Visuomenės sveikatos specialiosios rėmimo programos - 5760,00 Eur ir savivaldybės biudžeto - 6000,00 Eur. III ketv. 1. Koordinatorių atvejo vadyba - 20 konsultacijų; 2. Renginys "Kūno kompozicijos analizė", 2023-07-10 34, dalyviai; 3. Vasaros stovykla "Don't stress, do your best", 2023-07-18, 33 dalyviai; 4. Paskaita "Psichoaktyvios medžiagos" mokiniam, 2023-09-20, 2 paskaitos, 74 dalyviai; 5. Paskaita "Psichoaktyvios medžiagos ir vaikai – kaip nepasimesti?" tėvams, 2023-09-26, 1 paskaita, 53 tėvai; 6. Straipsnis "Psichiką veikiančių medžiagų vartojimo neigiamas poveikis", 7. Straipsnis "Elektroninės cigaretės", 2023-09.</p> <p>IV ketv. Psichologas: 1. Individualios psichologo konsultacijos – 54 vnt. 2. Grupiniai užsiėmimai: Savitarpio palaikymo grupė tėvams auginantiems maištaujančius paauglius – 4 dalyviai, 3 užsiėmimai po 2 val. 3. Vienkartinės paskaitos: Kaip kalbėtis su vaikais apie psichoaktyvias medžiagas? – 22 dalyviai; Kaip kalbėtis su vaikais apie psichoaktyvias medžiagas? – 110 Dalyvių; Valgymo sutrikimai – kaip atpažinti, padėti? – 25 dalyviai. 4. Straipsniai, viešinimas – 40 vnt. Jaunimo koordinatoriai: 1. Atvejo vadyba – 21. 2. Straipsniai, viešinimas – 31. 3. Paskaita "Psichoaktyvios medžiagos – 3 paskaitos, 203 dalyviai; Paskaita "Psichoaktyvios medžiagos ir vaikai – kaip nepasimesti?" - 1 paskaita, 110 dalyvių; Paskaita "Lytiškumo samprata" – 1 užsiėmimas, 10 dalyvių; Paskaita "Sveikos mitybos įpročiai" - 1 paskaita, 25 dalyviai; 4. Dalyvavimas diskusijoje "MUMS RŪPI". 5. Dalyvavimas socialinių paslaugų centro renginyje "Svaigalų žala" - 1 renginys, 22 dalyviai; Protmūšis pasaulinei AIDS dienai paminėti - 1 renginys, 23 dalyviai.</p>
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Mokyklose 6 - 8 kl. vedamos atitinkamai atskiros pamokos berniukams ir mergaitėms lytiškumo ir pan. temomis. Taip pat rekomendacijoje minėtas paslaugas ir konsultacijas, mokymus su vaikais ir jaunimu dirbantiems asmenims teikia Visuomenės sveikatos biuro specialistės.

10. JONIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Įgyvendinta „Jaunimo vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką programa“, kuria siekiama didinti jaunimo užimtumą vasaros laikotarpiu, ne ugdymo proceso metu, skatinti ir didinti pagalbą jauniems žmonėms įgyjant praktinių įgūdžių. Programa patvirtinta Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2021 m. kovo 25 d. sprendimu Nr. T-20. Programą numatyta įgyvendinti ir 2024 m.
2. Siekiant skatinti jaunas žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimu.	Joniškio rajono savivaldybės administracija remia jaunas šeimas, kurios įsigyja būstą Joniškio rajone, pasinaudamos valstybės teikiama finansine parama pagal Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymą. Savivaldybės finansinės paramos dydis jaunai šeimai – 10 procentų būsto kredito pirmajam būstui įsigyti sumos, bet ne daugiau kaip 5 (penki) tūkstančiai eurų.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Visose Joniškio rajono bendrojo ugdymo mokyklose vykdomos Olweus, LIONS QUEST programos.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą.	Joniškio rajono savivaldybėje yra vienas Jaunimo politikos ambasadorius (išrinktas Jaunimo reikalų agentūros), kuris dalijasi bei skleidžia informaciją apie jaunimo politiką, jaunimo įgalinimo ir jaunimo užimtumo galimybes, inicijuoja projektus, skirtus supažindinti jaunas žmones su jaunimo politika nacionaliniu bei tarptautiniu lygmeniu; Vadovaujantis Jaunimo politikos pagrindų įstatymo 5 straipsniu, Joniškio rajono savivaldybėje veikia Jaunimo reikalų taryba, kuri yra sudaroma iš Joniškio rajono savivaldybės tarybos, savivaldybės administracijos ir savivaldybės teritorijoje veikiančių jaunimo organizacijų tarybos deleguotų jaunimo atstovų (14–29 metų amžiaus), o jos nesant iš jaunimo atstovų, kurie į Jaunimo reikalų tarybą išrenkami visuotinio jaunimo organizacijų susirinkimo metu iš savivaldybės teritorijoje veikiančių jaunimo organizacijų, mokinių ir savivaldos. Jaunimo reikalų taryba deleguoja jaunimo atstovus į Savivaldybėje veikiančias komisijas ir (ar) darbo grupes; Bendrojo ugdymo mokyklose veikia mokinių savivaldos (neformalios jaunimo grupės), kurias kuruoja mokytojai.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą	Psichologas E. Karmaza Joniškio „Mato Slančiausko“ progimnazijoje bei Joniškio „Aušros“ gimnazijoje moksleiviams skaitė paskaitas apie motyvaciją, stresą ir jo įveikimo būdus.;

skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Joniškio rajono savivaldybės administracija kartu su partneriu Joniškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuru ir keturiais tarpinstitucinio bendradarbiavimo partneriais įgyvendina projektą „Gerovės konsultantų modelio įdiegimas Joniškio rajono savivaldybėje“ (toliau – Projektas) pagal 2014–2021 metų Europos ekonominės erdvės (EEE) finansinio mechanizmo programą „Sveikata“, finansuojamą Islandijos, Lichtenšteino ir Norvegijos. Projektu siekiama teikti pagalbą asmenims, susiduriantiems su lengvais depresijos, nerimo ar kitais emociniais sunkumais.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Paslaugos ir konsultacijos nebuvo teikiamos.
11. JURBARKO RAJONO SAVIVALDYBĖJE:	
REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Šiuo metu jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo paslaugas teikia VšĮ Užimtumo centras, tačiau duomenų, ar ši paslauga buvo teikiama 2022–2023 m., neturime. Jurbarko rajono savivaldybėje 2022–2023 m. buvo vykdoma jaunimo vasaros užimtumo programa, kurios tikslas – skatinti jaunimo užimtumą vasaros metu ir didinti jaunimo darbo patirtį bei padėti integruotis į darbo rinką. Ši programa prisidėjo prie praktinių įgūdžių ugdymo.
2. Siekti skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir (ar) darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Jurbarko rajono savivaldybėje 2022–2023 m. buvo organizuojama Jurbarko rajono savivaldybės mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų studijų finansavimas. Tikslas – sudaryti galimybes bei skatinti pedagogus persikvalifikuoti, pasirenkant specialybę, reikalingą Savivaldybės mokyklų mokinių kokybiškam ugdymui organizuoti bei švietimo paslaugoms teikti. 2023 m. finansinę paramą gavo 1 jaunas žmogus.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą mokyklose ir rezultatų monitoringą.	Jurbarko rajono savivaldybės švietimo įstaigos įgyvendina šias prevencines programas: 1. „Saugi mokykla“ 2. „Zipio draugai“ 3. „Drambliada“ 4. „Mano vaivorykštinis emocijų pasaulis“ 5. „Paauglystės kryžkelės“ 6. „Raktai į sėkmę“
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	2022–2023 m. veikė Jurbarko rajono savivaldybės jaunimo reikalų taryba, kuri atstovauja jauną žmogų. Šią tarybą sudarė 10 narių: 5 nariai iš savivaldybės institucijos atstovų, 5 – jaunimo atstovai.
5. Plėsti savivaldybėje mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Mokiniai dalyvavo „DAVE“ savigarbos ugdymo projekte „Savimi pasitikintis aš“.

6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Klasių vadovai veda „Gyvenimo įgūdžių“ pamokas.
12. KAIŠIADORIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ:	
REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Įgyvendinta Jaunimo vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką programa. Mokyklose dirba 7 karjeros specialistai.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	1) Pagal LR Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymą Kaišiadorių r. sav. suformuotos 7 pažymos (5 iš jų papildomai subsidijai vaikui gimus gauti); 2) Pagal LR Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą Kaišiadorių r. sav. suformuota 4 pažymos jaunoms šeimoms, patvirtinančios jų teisę į valstybės iš dalies kompensuojamą kreditą ir subsidiją; 3) Pagal LR Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą jaunoms šeimoms, įrašytoms į asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašus išnuomoti 2 socialiniai būstai.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	LIONS QUEST „Raktai į sėkmę“, socialinio ir emocinio ugdymo programa įgyvendinta 3 mokyklose, Olweus patyčių prevencijos programa – 2 mokyklose, kitos mokyklose įgyvendintos prevencinės programos – 5 mokyklose.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyje.	Patvirtinta Kaišiadorių rajono jaunimo reikalų taryba iš 6 asmenų. Jaunimo atstovai deleguoti į 3 Savivaldybės darbo grupes.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Pagal Kruonio pagrindinės mokyklos UP Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programai, įgyvendinti skiriamos 5 pamokos kiekvienai klasei per mokslo metus.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	2023 m. veikla nebuvo vykdoma.
13. KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ:	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Maltos ordino pagalbos tarnyba ir VšĮ „Actio Catholica Patria“ turi teisę teikti akredituotą socialinę priežiūrą – palydėjimo paslaugą jaunuoliams (su apgyvendinimu savarankiško gyvenimo namuose ir be apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose), paslaugos gavėjų grupė – likę be tėvų globos vaikai nuo 16 metų, kuriems teikiama globa (rūpyba) socialinės globos įstaigoje; socialinę riziką patiriantys vaikai nuo 16 metų; vaikai nuo 16 metų, kurie gyvena socialinę riziką patiriančiose šeimose; pilnametystės sulaukę asmenys iki 24

	<p>metų, kuriems buvo teikta socialinė globa (rūpyba) institucijoje ar kurie gyveno socialinę riziką patiriančioje šeimoje. Numatytas metinis finansavimas – 22 000,00 Eur. Paslaugos turinys – bendravimas, psichologinės ir psichoterapinės pagalbos organizavimas, kasdienio gyvenimo įgūdžių ugdymas ir palaikymas (tvarkant pinigų apskaitą, perkant reikalingas prekes, paslaugas ir mokant mokesčius, planuojant ir atliekant namų ruošos darbus ir pan.), socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas, darbo įgūdžių ugdymas, kitos paslaugos. Paslaugos ypatumai – paslauga su apgyvendinimu savarankiško gyvenimo namuose gali būti teikiama: likusiems be tėvų globos vaikams (nuo 16 m.), kuriems teikiama globa (rūpyba) socialinės globos įstaigoje (rekomenduojama socialinės globos įstaigos padalinyje); sulaukusiems pilnametystės asmenims (iki 24 m.), kuriems buvo teikta socialinė globa (rūpyba) socialinės globos įstaigoje ar kurie gyveno socialinę riziką patiriančiose šeimose. Paslauga su apgyvendinimu apsaugotame būste gali būti teikiama: sulaukusiems pilnametystės asmenims (iki 24 m.), kuriems buvo teikta socialinė globa (rūpyba) socialinės globos įstaigoje ar kurie gyveno socialinę riziką patiriančiose šeimose.</p> <p>Moksleivių praktinių įgūdžių ir lyderystės ugdymo paslaugos teikiamos viešųjų pirkimų būdu. Maksimali sutarties vertė metams – 16 200 Eur. Paslaugas teikia viešoji įstaiga „LIE-TUVOS JUNIOR ACHIEVEMENT“. Taip pat praktinių įgūdžių veiklos finansuojamos per programą „Iniciatyvos Kaunui“. Kvietime teikti paraiškas numatyta veikla – „veiklų, kuriomis skatinamas praktinių įgūdžių ugdymas, finansinis raštingumas, lavinami jauno žmogaus asmeniniai ir socialiniai įgūdžiai, suteikiant jaunam žmogui žinių ir gebėjimų, leidžiančių integruotis į darbo rinką ir (ar) grįžti į švietimo sistemą, teikimas, jaunimo informavimas ir konsultavimas inovatyviais metodais“.</p>
<p>2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.</p>	<p>-</p>
<p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.</p>	<p>Vykdoma Mokyklų darbuotojų kompetencijos psichikos sveikatos didinimo programa. Įgyvendinamas Kauno miesto savižudybių prevencijos modelis. Įgyvendinamas projektas „Normalu jei neramu“. Teikiamos priklausomybių konsultantų paslaugos žmonėms, turintiems problemų dėl alkoholio vartojimo. Vykdoma „Lions quest“, „Olweus“ patyčių prevencijos, „Žipio draugai“, „Opcus“, „Kimochi“, „Obuolio draugai“ programos, prevencinė programa (V.E.I.K.), pozityvios tėvystės įgūdžių lavinimo programa STEP; patyčių ir kitokio žeminančio elgesio prevencijos programa FRIENDS</p> <p>(kiekviena bendrojo ugdymo mokykla įgyvendina mažiausiai po 1 prevencijos programą). Mokyklose taip pat vykdomos tęstinės programos, organizuojami renginiai bei mokymai,</p>

skirti patyčių mažinimui, sąmoningumo, bendravimo bei bendradarbiavimo įgūdžių lavinimui, kokybiško bendravimo stiprinimui (Veiksmo menų „BE PATYČIŲ“; „Laimė augina laisvę“; Respublikinė viktorina – protų mūšis „Praleidžiu progą pasityčioti“), mokyklos įsidedia įrankį „Patyčių dėžutė“ – priemonę, kuri leidžia mokiniams anonimiškai ir greitai pranešti apie įtariamą arba įvykusias patyčias, o mokykloms – reaguoti į jas ir laiku suteikti pagalbą. Mokyklose didelis dėmesys skiriamas emocinio intelekto ugdymui, skatinama tolerancija, ugdomas mokinių pakantumas bei gebėjimas visuomenėje sugyventi taikiai (akcijos Tarptautinei Tolerancijos dienai paminėti „Tolerancijos žibintas“; Neįgaliųjų Naujojo teatro pojūčių spektaklis „Pasaulis neregio akimis“, „Mes skirtingi, bet vienas kitam reikalingi“).

Daugiau informacijos apie kiekvieną programą:

- Mokyklų darbuotojų kompetencijos psichikos sveikatos didinimo programa vykdoma su tikslu didinti mokyklų darbuotojų žinias apie vaikų ir paauglių psichikos sveikatą ir stiprinti jų gebėjimus praktiškai pritaikyti žinias ir nuostatas apie psichikos sveikatą, reikalingas spręsti sudėtingas kompleksines situacijas, kylančias dirbant su vaikais ar paaugliais. Psichikos sveikatos didinimo programoje dalyvavo 15 įstaigų ir įvykdyti 240 užsiėmimai, užsiėmimus lankė 182 darbuotojai.

- Įgyvendinamas Kauno miesto savižudybių prevencijos modelis, kurio tikslas – sukurti efektyvą ir nuolatinę tarpsektorinio bendradarbiavimo sistemą, užtikrinančią kokybišką psichikos sveikatos paslaugų teikimą ketinantems žudyti, mėginusiems nusižudyti asmenims bei jų ir nusižudusiųjų artimiesiems. Kauno miesto savižudybių prevencijos modelis apjungia kompleksines priemones savižudybių problematikai Kauno mieste spręsti. 5 psichikos sveikatos centruose taikoma atvejo vadyba; teikiama anoniminė psichologinė pagalba darbo dienomis, savaitgaliais ir švenčių dienomis; organizuojamos savitarpio pagalbos grupės jaunimui, moterims, vyrams ir asmenims, kurių artimieji išgyvena savižudybės krizę; organizuojamos supervizijos specialistams, susiduriantiems su asmenimis išgyvenančiais savižudybės krizę. Savižudybių prevencijos modelio veiklose jaunimui ir suaugusiems Kauno gyventojams suteikta 695 atvejo vadybos konsultacijos, 369 individualių psichologinių konsultacijos, 236 psichoterapeuto konsultacijos, organizuotos savitarpio pagalbos grupės, kai įvyko 126 užsiėmimai. Taip pat organizuotos 7 supervizijos specialistams, vieni mokymai savižudybių intervencijos tema, kuriuose dalyvavo 73 specialistai, taip pat organizuota 10 mokymų savižudybių prevencijos tema, kuriuose dalyvavo 194 asmenys. Organizuoti 3 filmo peržiūros ir diskusija savižudybių prevencijos tema, kuriuose dalyvavo 380 asmenų. Minint Tarptautinę tolerancijos dieną (lapkričio 16 d.) organizuotas renginys moksleiviams ir jaunimui psichinės sveikatos stiprinimo tema, kuriame dalyvavo 553 jaunuoliai.

- Įgyvendinamas projektas „Normalu jei neramu“, kurio metu teikiama anoniminė psichologinė pagalba žmonėms, kurie išgyvena sunkų laikotarpį, jaučiasi liūdni, irzlūs ar įsitempęs dėl kitokių nors slegiančių problemų, stokoja motyvacijos mokslui, darbui ar nori geriau pažinti save. Projekte „Normalu jei neramu“ suteikta 2760 individualios psichologo konsultacijos.

- Teikiamos priklausomybių konsultantų paslaugos žmonėms turintiems problemų dėl alkoholio vartojimo. Siekiama padėti spręsti su alkoholio vartojimu susijusias problemas, konsultuoti ir palaikyti alkoholį vartojančio asmens šeimos narius. Suteiktos 957 priklausomybių konsultanto konsultacijos, iš jų 173 pirminės.

- Švietimo įstaigose įgyvendinama smurto, patyčių, pažeidimų prevencija bei lygių galimybių politika. 60 Kauno miesto bendrojo ugdymo mokyklų yra įgyvendinamos prevencinės programos, skirtos nesmurtinio elgesio įtvirtinimui (Olweus patyčių prevencijos programa, LIONS QUEST programos) bei kitos socialinio ir emocinio ugdymo programos. Bendradarbiaujama su užsienio partneriais, rengiami bendradarbiavimo projektai atskirose ugdymo įstaigose. Mokinių ugdymas, orientuotas į lygių galimybių įgyvendinimo gebėjimus, žinias ir supratimą, smurtą artimoje aplinkoje ir t.t. Daugiausiai ugdymas įgyvendinamas klasės valandėlių metu, projektų, atskirų dienų minėjimo, iniciatyvų, konkursų metu. Kauno Algio Žikevičiaus saugaus vaiko mokykla nuolat vykdo visų tipų prevencines programas (detali veikla, apimanti visą švietimo bendruomenę, pateikta įstaigos tinklalapyje) Kauno miesto ugdymo įstaigose, taip pat pagal individualių įstaigų išreikštą poreikį. Visose švietimo įstaigose vyko įvairaus pobūdžio renginiai (užsiėmimai, projektinė veikla, renginių ciklai, užsakomosios paskaitos, aktualių temų nagrinėjimas klasės valandėlių metu, diskusijos, filmų peržiūra, konkursai, socialinės iniciatyvos ir kt.) kovos su prekyba žmonėmis dienai paminėti, taip pat aktyviai vykdoma narkotikų kontrolės ir vartojimo prevencinė veikla.

Antrus metus iš eilės Kauno miesto savivaldybės administracijos Švietimo skyrius kartu su Kauno Vinco Kudirkos progimnazija organizavo socialinę akciją 1-12 kl. mokiniams „Pūsk muilo burbulus, o ne tabako dūmus“. 2022 m. į akciją prisijungė 35 miesto mokyklos, 2023 m. – 42.

- Įvykdytos trys mokymų grupės tėvams, auginantiems 3-6 m. amžiaus vaikus, kurias viso baigė 27 tėvai ir viena grupė iš 11 tėvų, auginančių 6-9 m. amžiaus vaikus.

- Kasmetinės akcijos Tarptautinei Tolerancijos dienai paminėti „Tolerancijos žibintas“: mokinių bei jų tėvų įtrauktis į kūrybinę – bendruomenišką veiklą; ugdomas mokinių pakantumas bei gebėjimas visuomenėje sugyventi taikiai.

- Veiksmo mėnuo „BE PATYČIŲ“, „Laimė augina laisvę“: ugdomas mokinių sąmoningumas, bendravimo bei bendradarbiavimo įgūdžiai.

	<ul style="list-style-type: none"> - Respublikinė viktorina – protų mūšis „Praleidžiu progą pasityčioti“. - Kauno miesto visuomenės sveikatos biuro renginys „O kas viduje?": renginys skirtas šviesti jaunas žmones savižudybių prevencijos tema, skatinantis drąsiai kalbėti apie jausmus; vyko organizacijų mugė, interaktyvus žaidimas. - Neįgaliųjų Naujojo teatro pojūčių spektaklis „Pasaulis neregio akimis“: mokiniai dalyvavo pojūčių spektaklyje tamsoje - emocinio intelekto ugdymas, pagarba negalią turintiems. - „Mes skirtingi, bet vienas kitam reikalingi“: renginys, skirtas skatinti įtrauktis procesus Kauno miesto įstaigose. - „Patyčių dėžutė“ - priemonė, kuri leidžia mokiniams anonimiškai ir greitai pranešti apie įtariamą arba įvykusias patyčias, o mokykloms – reaguoti į jas ir laiku suteikti pagalbą.
<p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.</p>	<p>Jaunimo atstovavimas savivaldos lygmenyje užtikrinamas per Savivaldybės jaunimo reikalų tarybos veiklą. Jaunimo reikalų tarybos sudėtį sudaro 6 jaunimo atstovai ir 6 Kauno miesto savivaldybės Tarybos nariai. Jaunimo reikalų tarybos sudėtis patvirtinta Kauno miesto savivaldybės tarybos 2022 m. gruodžio 20 d. sprendimu Nr. T-584 „Dėl Kauno miesto savivaldybės tarybos 2019 m. gegužės 14 d. sprendimo Nr. T-206 „Dėl Kauno miesto savivaldybės jaunimo reikalų tarybos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, atsižvelgiant į Jaunimo atstovų rinkimų į jaunimo reikalų tarybą rezultatus ir Kauno miesto savivaldybės jaunimo atstovų rinkimų į Jaunimo reikalų tarybą 2022 m. lapkričio 29 d. protokolą Nr. AR4-3-82. Jaunimo reikalų tarybos sudėtis atnaujinta vadovaujantis Kauno miesto savivaldybės tarybos 2023 m. liepos 18 d. sprendimu Nr. T-347 „Dėl Kauno miesto savivaldybės tarybos 2019 m. gegužės 14 d. sprendimo Nr. T-206 „Dėl Kauno miesto savivaldybės jaunimo reikalų tarybos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo.</p>
<p>5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.</p>	<p>Mokyklose didelis dėmesys skiriamas psichikos sveikatai (kasmetinė akcija Pasaulinei psichikos sveikatos dienai paminėti „Psichikos sveikata – kiekvieno žmogaus teisė“: šviečiamosios medžiagos sklaida – suteikiama informacija apie psichinės sveikatos svarbą bei pagalbos galimybes; kūrybinė – praktinė veikla integruota į dailės ir technologijų pamokas); kadangi Lietuva pagal vaikų ir jaunuolių savižudybių skaičių pirmauja pasaulyje, vyksta renginiai orientuoti į šios problemos prevenciją (Kauno miesto visuomenės sveikatos biuro renginys „O kas viduje?": renginys skirtas šviesti jaunas žmones savižudybių prevencijos tema, skatinantis drąsiai kalbėti apie jausmus; vyko organizacijų mugė, interaktyvus žaidimas); akcentuojamos savęs pažinimo, emocijų raiškos temos (pamokos „Pykstu. Kaip galiu saugiai nusiraminti“).</p>
<p>6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.</p>	<p>Mokyklose vykdomos Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos. Programos tikslas – ugdyti brandžią asmenybę ir rengti vaikus šeimos gyvenimui. Programa integruojama į i-kinimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupių veiklas, projektinę veiklą, organizuojamus renginius. Ugdytiniai įgyja žinių apie lyčių skirtumus, kasdienį šeimos gyvenimą, pagalbą</p>

	vienas kitam, rūpinimasi vienas kitu, šeimos tradicijas; vykdomos diskusijos, debatai, vaidinimai ar situacijų modeliavimas, konkrečių sėkmės istorijų analizė, didaktiniai žaidimai. Lytiškumo temos taip pat analizuojamos Mokyklų Sveikatos stiprinimo programose (integruojama į fizinio ugdymo pamokas: programoje atsispindi sveikatinimo ugdymo temos – mitybos, judėjimo, žalingų įpročių, saugos, lytiškumo, psichinės sveikatos).
14. KAZLŲ RŪDOS SAVIVALDYBĖ:	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 Veikla Kazlų Rūdos savivaldybėje nebuvo vykdoma.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Pagal LR paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą – 2 šeimos. Pagal LR finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jaunuoms šeimoms įstatymą – 3 šeimos. Socialinį būstą gavo 1 jaunos šeimos.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Visos Kazlų Rūdos savivaldybės švietimo įstaigos įgyvendina prevencijos programas: Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa – visos mokyklos
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	5 jaunimo atstovai išrinkti į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	2023 Veikla Kazlų Rūdos savivaldybėje nebuvo vykdoma.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Lytiškumo ugdymo paslaugos nebuvo teikiamos.
15. KELMĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Kelmės rajono savivaldybės administracija turi patvirtintą 2022-12-22 Nr. T-383 programą „Dėl Kelmės rajono savivaldybės jaunimo vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką programos patvirtinimo“.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui;	Šį mėnesį Kelmės rajono taryba tvirtins studijų programą, kuri skatins jaunus žmones pasilikti rajone.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir	Kelmės rajono mokyklos turi tik pasitvirtinusios nuostatus.

draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą;	
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą.	2023-04-20 Kelmės rajono Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-110 „Dėl Kelmės rajono savivaldybės tarybos komitetų sudarymo“ Kelmės rajono savivaldybės Tarybos sudėtyje yra išrinkti du jaunimo atstovai į rajono tarybą, kurie atstovauja Socialinių klausimų ir sveikatos komitetą, Švietimo, kultūros ir teisėtvarkos komitetą. Dalyvauja jauni asmenys iki 29m. 2023 m. gegužės 25 d. Nr. T-142 sprendimu „Dėl Kelmės rajono savivaldybės Jaunimo reikalų tarybos sudarymo“ Kelmės rajono savivaldybės jaunimo reikalų tarybos sudėtis. Dalyvauja jauni asmenys iki 29m. 2023m. lapkričio 23d. Nr. T-342 „Dėl Kelmės rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių ir jų mokytojų skatinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis;	Neturime
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Kelmės rajono ugdymo įstaigose integruotai vyksta lytiškumo pamokos per įvairių dalykų pamokas: gamtos mokslai, chemijos pamokos, klasės valandėlės. Kelmės atvirame jaunimo centre teikiamos individualios ir grupinės konsultacijos.

16. KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖ

REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 m. VšĮ „Asmenybės ugdymo kultūros centras“ įgyvendino praktinių įgūdžių projektą, kuris yra finansuojamas iš Jaunimo reikalų agentūros lėšų. Ši įstaiga neaktyviems ir mažiau galimybių turintiems jaunuoliams teikė kompleksines paslaugas, skatinančias grįžti į švietimo sistemą ar darbo rinką. Klaipėdos karalienės Luizės jaunimo centro Atvirame jaunimo centre jaunimo informavimo ir konsultavimo specialistai (jaunimo darbuotojai) nuolat individualiai ar grupėse konsultavo jaunuolius įsidarbinimo klausimais. Vykdamas Jaunimo užimtumo vasaros metu integracijos į darbo rinką programą iš Savivaldybės lėšų buvo nupirktas mentorius, kuris nepilnamečiams asmenims padėjo įsivertinti savo kompetencijas, prižiūrėjo nepilnamečių įsitraukimą į darbovietės procesus bei vertino kompetencijas pasibaigus programai.
2. Siekiant skatinti jaunas žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	2023 m. Klaipėdos miesto savivaldybė (toliau – Savivaldybė) siekdama prisitraukti specialistus į miestą organizavimo I kurso studentų Klaipėdos aukštųjų mokyklų stipendijų konkursą. Šiuo konkursu skyrėme 15 stipendijų po 300 Eur 10 mėn. informacinių technologijų, inžinerinių ar technologijų studentams. Taip pat Savivaldybė jau ne vienus metus organizuoja paskatą persikeliantiems talentams. Integracinė motyvacinė

	paskata, skirta aukštos kvalifikacijos specialistams iš Lietuvos ar užsienio, įsidarbinusiems Klaipėdos įmonėse ir planuojantiems persikelti į Klaipėdos miestą. Finansuojama 2000 Eur būsto nuomos kaštams padengti.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Klaipėdos karalienės Luizės jaunimo centro Atviras jaunimo centras nuolat vykdo Klaipėdos miesto savivaldybės perduotą virtualios realybės edukaciją 8-12 klasių mokiniams apie toleranciją, patyčias bei empatiją negalios atžvilgiu. Virtualios realybės edukacijos metu mokiniai turi galimybę peržiūrėti 2 filmus, kurių pagalba jaunuoliai gali patirti, ką reiškia patyčios bei koks jausmas būti žmogumi, turinčiu negalią. Tokių edukacijų buvo pravesta 21 ir jose dalyvavo 365 mokiniai.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	Savivaldybė skatina jaunuolius atstovauti Klaipėdos miestą įvairiuose nacionaliniuose ir tarptautiniuose renginiuose ir skiria iki 450 Eur rėmimą kelionės išlaidos ar dalyvio mokesčiui padengti. Šia parama gali pasinaudoti 14-29 metų jaunuolis, jaunimo darbuotojas ar jaunimo ar su jaunimu dirbanti organizacija. Taip pat Savivaldybė remia jaunimo ar su jaunimu dirbančių organizacijų veiklą, įtraukia jaunuolius į įvairias Savivaldybės darbo grupes, įgyvendina Erasmus+ programos tarptautinį projektą „Jaunimo forumas Baltijos šalyse“, kurio tikslas įgalinti jaunus žmones dalyvauti sprendimų priėmime.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	-
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Lytiškumo ugdymas Savivaldybėje yra intensyviai vykdomas Klaipėdos visuomenės sveikatos biuro. Šios institucijos Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų specialistas nuolat organizuoja įvairius susitikimus mokyklose lytiškumo tema, kalba apie stereotipus, kontraceptines priemones. 2023 m. Savivaldybė dalinio konkurso būdu finansavo VšĮ „Stebėk teisės“ jaunimo iniciatyvų projektą „Pažink save ir kitus“, kurio tikslas buvo vykdyti lytiškumo ugdymo ir psichinės sveikatos stiprinimo veiklas (nuotolinius seminarus, parengti atmintinę apie lytinę brandą, informacinius įrašus apie savižudybių prevenciją, informacinę kampaniją apie brendimą ir kt.). Šio projekto metu vyko informacinės kampanijos socialiniuose tinkluose ir seminarai Klaipėdos Hermano Zudermano gimnazijoje.
17. KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programą jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos	Kretingos savivaldybėje yra teikiamos praktinių įgūdžių ugdymo paslaugos bendradarbiaujant su VšĮ Asmenybės ugdymo kultūros centro Jaunimo darbuotojais - Airidu Bergaudu ir Živilė Šilingiene. Jie vykdo jaunimui individualias konsultacijas,

savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese?	palydėjimą ir tarpininkavimą bei organizuoja mokymus ir seminarus asmeniniams jų tobulėjimui bent kartą per mėnesį.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui?	Kretingos r. savivaldybė įgyvendina šeimos gydytojų rėmimo programą, kurioje numatyta, kad atvykus dirbti į Kretingos rajono pirminę asmens sveikatos priežiūros įstaigą, išmokama 30 000 eurų vienkartinė išmoka ir privalomai išdirbti reikia 3 metus. Taip pat turime rezidentūros studijų rėmimo programą, kurios pagalba savivaldybė apmoka rezidentūros studijas į valstybės nefinansuojamas vietas įstojusiems būsimiems gydytojams ir po baigimo turi išdirbti pasirinktoje Kretingos rajono gydymo įstaigoje ne trumpiau kaip 4 metus. Šiuo metu remiami 5 rezidentai, programai skirta 30 tūkst. Eur. Savivaldybė taip pat įgyvendina „Investicijų pritraukimo ir verslo skatinimo Kretingos rajone programą“, kuri patvirtinta Kretingos rajono savivaldybės tarybos 2019 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. T2-4 „Dėl investicijų pritraukimo ir verslo skatinimo Kretingos rajone tvarkos aprašo patvirtinimo“, pagal šią priemonę savivaldybė kasmet biudžete numato lėšų verslo rėmimui (šiemet numatyta 15 tūkst. Eur), paraiškas gali teikti visi Kretingos rajone veiklą pradėdantys ar vykiantys asmenys, kurių amžius gali būti nuo 18 metų. Paraiškų teikimo terminas iki rugsėjo 30 d.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą?	Rajono mokyklose rengiamos atmintinės „Reagavimas į patyčias ar kitoki smurtinį elgesį mokykloje“ ir „Psichoaktyvios medžiagos ir mokykla: prevencijos ir intervencijos gairės“ bendruomenės nariams. Su jomis supažindinti mokiniai, mokinių tėvai, mokytojai ir aptarnaujantis personalas. Gimnazijose vyksta tradiciniai renginiai tokie, kaip „Kovas – sąmoningumo didinimo mėnuo“, Tolerancijos diena, Gerųjų darbų pilietinė akcija, saugios interneto savaitės paminėjimas. Taip pat mokinių tėvams, mokiniams, klasės vadovams pateiktos rekomendacijos, kaip tinkamai reaguoti ir padėti vaikui susidūrus su patyčių atvejais, kaip apsaugoti vaikus nuo žalingų įpročių, kur kreiptis pagalbos sprendžiant auklėjimo problemas. Taip pat vyksta šie užsiėmimai: psichologo ir socialinio pedagogo vedami savipagalbos grupės „Sustiprink save“ užsiėmimai; psichologo ir socialinio pedagogo vedamos klasių valandėlės; „Patyčių dėžutė“; klasių mikroklimato tyrimai; socializacijos projektas „Šviesios mintys – ramios širdys“ ir kultūros paso užsiėmimai.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtra.	Nuo 2022 m. mokinių finansinio raštingumo skatinimui ir mokinių iniciatyvų palaikymui sudaromos sąlygos visiems rajono bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams dalyvauti formuojant mokyklos biudžetą, tai yra finansuojant mokinių parengtus projektus mokyklos ugdymosi aplinkų gerinimui (pagal savivaldybės patvirtintą tvarką). Savivaldybėje įgyvendinamas moksleivių dalyvaujamas biudžetas, 2023 m. skirta 10 tūkst. Eur.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams)	-

savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Kretingos r. mokyklose 2022–2023 m. į dalykus ir klasių auklėtojų veiklą buvo integruota sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa. Nuo 2023 m. rugsėjo 9 klasėje mokomas dalykas gyvenimo įgūdžiai, o 8 klasei – į dalykus ir klasės auklėtojo veiklą integruojama sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa. Taip pat vyksta socialinio emocinio ugdymo pamokos, gyvenimo įgūdžių ugdymo pamokos, kultūros paso užsiėmimai lytinio švietimo temomis bei visuomenės sveikatos priežiūros specialistės klasių valandėlės.
18. KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 m. Veikla Kupiškio rajono savivaldybėje nebuvo vykdoma.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Socialinį būstą gavo 3 jaunos šeimos.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą	Kupiškio rajono švietimo įstaigos įgyvendina žemiau pateiktas LIONS QUEST socialinio ir emocinio ugdymo programas: „Laikas kartu“ – 2, Paauglystės kryžkelės – 2, Raktai į sėkmę – 2, Obuolio draugai – 2, Zipio draugai – 2, Įveikime kartu – 3, Savu keliu – 1. Patyčių prevencines pamokas, mokymus, užsiėmimus veda socialiniai pedagogai, klasių auklėtojai, Kupiškio r. policijos komisariato pareigūnai. Mokslo metų eigoje atliekami patyčių paplitimo klasėse tyrimai, mokyklų psichologai veda individualias konsultacijas mokiniams. Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijoje žalingų įpročių prevenciją 2023 m. vykdė visuomenės sveikatos specialistas.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	Kas du metus 6 jaunimo atstovai renkami į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą. Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2023 m. birželio 20 d. sprendimu Nr. TS-161 jaunimo atstovas įtrauktas į savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo finansavimo komisiją. 2023 m. balandžio 7 d. raštu SJRT delegavo 2 jaunimo atstovus į Kupiškio miesto vietos veiklos grupės strategijos rengimą dėl aktualiu projektų jaunimo laisvalaikio leidimo infrastruktūros gerinimo.

5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Kupiškio r. Subačiaus gimnazijoje visuomenės sveikatos specialistas vedė paskaitas „Ne visi bręsta vienodai“ (mergaitėms,) „Lytinė branda – svarbu žinoti“ (berniukams). Vyko G. Radvilevičiūtės paskaitos: „Pozityvus mąstymas ir streso valdymas“, „Emocijų valdymas“, „Lytiškumo ugdymas ir lyčių lygybė“. Kitose ugdymo įstaigose savęs pažinimo, emocijų raiškos temos aptariamos popamokinės veiklos, klasių valandėlių metu.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programa buvo vykdoma 2 Kupiškio rajono ugdymo įstaigose, kitose lytiškumo ugdymas integruotas į mokomuosius dalykus.

19. LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ

REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	<p>Profesinio orientavimo paslaugos Lazdijų rajone teikia Lazdijų švietimo centro karjeros specialistės – padeda mokiniams ugdytis karjeros kompetencijas, būtinas sėkmingam mokymo krypties ar darbinės veiklos pasirinkimui. VšĮ Lazdijų švietimo centre dirba du karjeros specialistai, kurie teikia ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas Lazdijų rajono mokyklose. Karjeros specialistai teikia informaciją apie mokymosi galimybes, konsultuoja mokymosi studijų programos pasirinkimo klausimais, supažindina su darbo ieška ir įrankiais. Mokiniais organizuojami darbo veiklos stebėjimai, praktinės veiklos ir mokymas įmonėse, įstaigose arba virtualiojoje erdvėje, įgytos patirties aptarimai ir kitos veiklos (savanorystė, projektinė veikla, verslumą ugdantys užsiėmimai, kt.).</p> <p>Seirijų A. Žmuidzinavičiaus gimnazijoje nuo 2011 metų vykdoma patyčių prevencijos programa OLWEUS, kuri 2019 metais buvo akredituota. Kas metai vyksta apklausa, kurios duomenys analizuojami ir panaudojami gimnazijos veiklos planavimui, mikroklimato gerinimui. Rezultatas – sumažėjo patyčių nuo 15,4 % iki 8,2 %.</p> <p>Veisiejų S. Gedos gimnazijoje įgyvendinama: Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo aprašas; Įdiegta gimnazijos internetinėje svetainėje „Patyčių dėžutė“; LIONS QUEST socialinio ir emocinio ugdymo programa; Gyvenimo įgūdžių pamoka (nelyginėse klasėse); Lazdijų r. Švėtežerio mokykloje įgyvendinama patyčių prevencijos programa „OPKUS“ davė teigiamų rezultatų: nedidėjo patyčių atvejų skaičius, pasitaikantys atskiri konfliktų atvejai buvo detaliam analizuojami. Prevencinėje programoje OPKUS dalyvavo 100 proc. mokinių. 2023-06-02 vykdytas mokyklos nuotolinis OPKUS programos sertifikavimo auditas, 2023-06-22 gautas programos sertifikatas 2023 – 2024 metais. Klasių vadovai 2 kartus per mėnesį organizavo klasės veiklą, skirtą mikroklimato gerinimui. Nuotolinio „OPKUS“ audito metu konstatuota, kad mokinių, patiriančių patyčias, skaičius ženkliai mažesnis nei šalies vidurkis, tačiau pasiūlyta didesnę dėmesį skirti patyčių prevencijai elektroninėje erdvėje.</p>

<p>2. Siekiant skatinti jaunos žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.</p>	<p>Lazdijų r. savivaldybėje vykdomos programos: Lazdijų rajono savivaldybėje pagal tarybos sprendimą 5TS-22 „Dėl finansavimo teikimo atvykstantiems dirbti į lazdijų rajono savivaldybės asmens sveikatos priežiūros įstaigas trūkstamos specialybės gydytojams ir rezidentams tvarkos aprašo patvirtinimo“; Paskata jaunoms šeimoms pirmam būstui įsigyti iki 30 proc. programa galioja jauniems žmonėms iki 36 metų.</p>
<p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.</p>	<p>Lazdijų Motiejaus Gustaičio gimnazijoje vykdoma LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“ ir „Raktai į sėkmę“ programos, Lazdijų Motiejaus Gustaičio gimnazijos Aštriosios Kirsnos pagrindinio ugdymo skyriuje vykdoma prevencinė smurto ir patyčių programa „Kurkime saugią mokyklą“. Nuolat vedami užsiėmimai, individualūs pokalbiai su mokiniais patyčių prevencijos, kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimo temomis.</p> <p>Veisiejų S. Gedos gimnazijoje įgyvendinama: Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo aprašas; Įdiegta gimnazijos internetinėje svetainėje „Patyčių dėžutė“; LIONS QUEST socialinio ir emocinio ugdymo programa; Gyvenimo įgūdžių pamoka (nelyginėse klasėse);</p>
<p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.</p>	<p>1 jaunimo atstovas išrinktas į Savivaldybės tarybą. 6 jaunimo atstovai išrinkti į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą.</p>
<p>5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.</p>	<p>Gimnazijoje vedami vaiko emocijų ir išraiškos kontrolės ugdymo programos V.E.I.K. užsiėmimai su atskirų klasių mokiniais, ugdant socialinius mokinių gebėjimus, stiprinant psichinę sveikatą, mokomasi atpažinti, ugdyti, lavinti savo jausmus.</p> <p>Gyvenimo įgūdžių programos metu 5, 7, 1g klasių mokiniams vedami užsiėmimai savęs pažinimo bei asmeninio tobulėjimo temomis, kurių metu tobulinamos bei ugdomos komunikavimo, kūrybiškumo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencijos.</p> <p>Švietimo pagalbos specialistai kartu su klasių vadovais nuolat bendrauja ir bendradarbiauja, vedami užsiėmimai, individualūs, grupiniai pokalbiai savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis mokiniams.</p> <p>Seirijų A. Žmuidzinavičiaus gimnazijoje vyksta Šaulių būrelio veiklos, ugdančios savivertę, pasitikėjimą, savarankiškumą, emocijų valdymą, pilietiškumą.</p>
<p>6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.</p>	<p>Lazdijų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistės, dirbančios ugdymo įstaigose 2023 metais lytiškumo ugdymo, AIDS ir lytiškai plintančių ligų prevencijos temomis pravedė 42 pamokas, kuriose dalyvavo 605 rajono moksleiviai.</p>

	<p>Gyvenimo įgūdžių programos metu 5, 7, 1 g klasių mokiniams vedami užsiėmimai, kurių metu plėtojamos bei aptariamoms lytiškumo ugdymo temos.</p> <p>Atskirų klasių mokiniams švietimo pagalbos specialistai, klasių vadovai veda užsiėmimus pasitelkiant metodinę priemonę-žaidimą „Lytiškumo kuprinė“, kuris įgalina mokytojus, vaikus ir paauglius jaustis laisvai ir patogiai lytiškumo temoje, ugdomas lytinis raštingumas, kuris užtikrina sveikatos puoseleėjimą bei rizikingo lytinio elgesio prevenciją.</p> <p>Seirijų A. Žmuidzinaičiaus gimnazijoje buvo vykdoma SLURŠ (sveikatos, lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai) programa. Nuo 2023 m. įgyvendinama Gyvenimo įgūdžių programa. Gimnazijos psichologė pakonsultuoja individualiai, taip pat vyksta individualūs pokalbiai su auklėtojais.</p> <p>Veisiejų S. Gedos gimnazijoje integruota Lytiškumo ugdymo programa į mokomuosius dalykus, klasių valandėles, neformalųjį ugdymą (nelyginėse klasėse į Gyvenimo įgūdžių pamokas).</p> <p>Lazdijų r. Švėtežerio mokykloje dėstoma gyvenimo įgūdžių programa, VSB specialistė vedė valandėles mergaitėms.</p>
20. MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJA	REZULTATAS
<p>1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese;</p>	<p>Molėtų rajono savivaldybėje įgyvendinama Jaunimo vasaros užimtumo programa, skiriant lėšų iš savivaldybės biudžeto dalinai kompensuoti jaunuolius įdarbinusiems verslo atstovams.</p> <p>2022 m. įgyvendinant jaunimo vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką programą kompensacija suteikta 16 Molėtų rajono darbdavių už 25 jaunuolių įdarbinimą.</p> <p>2023 m. Įgyvendinant jaunimo vasaros užimtumo programą kompensacija suteikta 14 Molėtų rajono darbdavių už 26 jaunuolių įdarbinimą. Įgyvendinant projektą „Pasimatuok profesiją vasarą“ įdarbinti 5 jaunuoliai 1 vasaros mėnesio laikotarpiui.</p>
<p>2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui;</p>	<p>Patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų rėmimo tvarkos aprašas, išskirtas prioritetas jaunimui, iki 29 metų teikiantiems paraiškas, skiriamas papildomas balas.</p> <p>Teikiama finansinė paskata pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms.</p> <p>Parengtas aprašas subsidijuojant trūkstamus sveikatos ir švietimo įstaigų specialistus.</p>
<p>3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą;</p>	<p>Rekomendacija įgyvendinama ugdymo įstaigų lygmeniu.</p>
<p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų</p>	<p>2021 m. patvirtinta Molėtų rajono jaunimo (mokinių) verslumo ugdymo programa.</p>

priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą;	2022 m. inicijuotas ir patvirtintas dalyvaujamojo biudžeto mokyklose tvarkos aprašas, savivaldybei skiriant konkrečią lėšų sumą mokykloms. Patvirtintas Jaunimo iniciatyvų tvarkos aprašas, 2 kartus per metus Jaunimo organizacijoms, Jaunimo neformalioms grupėms inicijuoti ir įgyvendinti lokalius projektus. Skatinamas atstovavimas nacionaliniame lygmenyje - Molėtų rajone aktyviai veikia Lietuvos moksleivių sąjungos skyrius. 6 Jaunimo atstovai įtraukti į Molėtų rajono savivaldybės jaunimo reikalų tarybą.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis;	-
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Molėtų rajono savivaldybės biudžeto lėšomis įsteigtas jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų koordinacinio centro koordinatoriaus etatas, kurio funkcija vykdyti sveikatinimo programas, užtikrinti jaunuoliams žaliojo koridoriaus paslaugas. Viena iš krypčių - lytiškai plintančių ligų ir neplanuoto nėštumo prevencija ir konsultacijos.
21. PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA	
REKOMENDACIJA	REZULTATAS
Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese	Pakruojo Juozo Pakalnio menų mokyklos Atviras jaunimo centras teikė paraišką tapti pažangos priemonės „ <i>Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistemą</i> “ partneriais. Gruodžio mėn. paskelbtas atrinktų partnerių sąrašas . Priemonės tikslas – mažinti neaktyvių jaunų žmonių skaičių (toliau – NEET), tikslingai dirbant su mažiau galimybių turinčiais jaunuoliais (potencialiais NEET) bei NEET grupėje esančiais jaunuoliais, nuosekliai įgyvendinant intervencines priemones (siekiant padėti jaunuoliams sugrįžti į darbo rinką ir (ar) švietimo sistemą) bei užtikrinant prevencinių priemonių, atliepančių konkrečių jaunų žmonių poreikius, įgyvendinimą. Bendradarbiauta su projekto „ <i>Pabandom kitaip</i> “ koordinatoriumis (VŠĮ „Septynios akimirkos“) ir viešinta aktuali informacija jaunimui. Pakruojo suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centras įgyvendino 1 <i>mokinių ugdymo karjerai programą</i> — NVŠ programa „ <i>Mokinių ugdymas karjerai</i> “. Dalyviai 75 – unikalūs Pakruojo rajono mokiniai, kurie per mėnesį 8 val. dalyvavo karjeros ugdymo veiklose. Pakruojo rajono mokyklų mokiniai (5-12 klasių) iš 6 ugdymo įstaigų dalyvavo <i>Šiaulių ir Panevėžio STEAM centrų</i> veiklose. Vyksta tiriamieji darbai, edukaciniai užsiėmimai. 6 profesinio orientavimo moduliai (TR1 traktorių vairavimo modulis, Nesudėtingos technologijos sušiu gaminimo modulis, Multimedijos programos modulis, Nesudėtingų tautinio paveldo patiekalų gamybos modulis, Baro paruošimo, jo priežiūros ir svečių aptarnavimo modulis, Picų kepėjų modulis) įgyvendinti 5 rajono ugdymo įstaigose: Pakruojo „Atžalyno“, Linkuvos ir Žeimelio gimnazijose, Lygumų ir Balsių pagrindinėse mokyklose. Ugdymo įstaigos bendradarbiauja su VŠĮ Verslo ir

	<p>sveikatingumo profesinės karjeros centru, Šiaulių profesinio rengimo centru, Panevėžio profesinio rengimo centru, Panevėžio mokymo centro Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykla.</p> <p>Įgyvendinta <i>Pakruojo rajono savivaldybės jaunimo užimtumo vasarą ir integracijos į darbo rinką programa</i>, kurios įgyvendinimui skirta 14 000 Eur Savivaldybės biudžeto lėšų (panaudota 13 800 Eur). Įdarbinti 26 jaunuoliai ir Programoje dalyvavo 14 darbdavių. Programa siekiama didinti jaunimo užimtumą vasaros metu, ne ugdymo proceso metu, skatinti jaunas žmones įsidarbinti bei įgyti praktinių įgūdžių.</p>
<p>Siekiant skatinti jaunas žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui</p>	<p>Įgyvendinta <i>Studijų rėmimo programa</i>. 16 studentų skirta 6280 Eur (didžiausia suma – 550 Eur, mažiausia – 200 Eur). Studijų rėmimo fondas, skirtas remti Pakruojo rajono gabius mažas pajamas gaunančių šeimų jaunuolius, studijuojančius Lietuvos Respublikos aukštosiose mokyklose pagal pagrindines dieninių studijų programas.</p> <p>Įgyvendinamas <i>Trūkstančių specialistų pritraukimo į Pakruojo rajono savivaldybės viešąsias ir biudžetines įstaigas tvarkos aprašas</i>. Sudaryta Komisija, nagrinėjanti trūkstančių specialistų pritraukimo į Pakruojo rajono savivaldybės viešąsias ir biudžetines įstaigas prašymus ir patvirtinti Komisijos veiklos nuostatai. Įstaigos kviestos teikti trūkstančių specialybių specialistų poreikį, sudarius trūkstančių specialistų sąrašą, jis bus teikiamas Tvirtinti Tarybai. Savivaldybėje įgyvendinamas ir <i>Trūkstančių specialybės gydytojų ir gydytojų rezidentų skatinimo dirbti Pakruojo rajono savivaldybės viešosiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarkos aprašas</i>. 2023 m. Gydytojų ir gydytojų rezidentų skatinimo programai skirta 12 000 Eur. Pasakinti 2 gydytojai (vyresni nei 29 m.).</p> <p>Pakruojo rajono savivaldybė kasmet iš Pakruojo rajono savivaldybės pažangaus verslo ir žemės ūkio kūrimo, švarios ir saugios aplinkos išsaugojimo programos <i>skiria lėšas smulkiajam ir vidutiniam verslui remti</i>. 2023 m. iš Savivaldybės biudžeto skirta lėšų smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimui – 20 000 Eur. Viena iš SVV subjektams taikomų finansinės paramos formų – jaunimo idėjų finansavimas. 2023 m. paremtos 2 mažosios bendrijos ir 1 asmuo (individuali veikla). Skirta 2101,19 Eur reikalingos įrangos įsigijimui, mokymams, veiklos įregistravimo bei rinkodaros išlaidoms.</p>
<p>Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą</p>	<p>2022-2023 m. mokslo metais įgyvendintos 3 prevencinės programos 4 ugdymo įstaigose:</p> <p><i>LIONS QUEST „Raktai į sėkmę“</i>, socialinio ir emocinio ugdymo programą įgyvendino Pakruojo „Atžalyno“ gimnazija (programoje dalyvavusių mokinių skaičius – 170).</p> <p><i>Olweus patyčių prevencijos programą</i> įgyvendino Linkuvos gimnazija (programoje dalyvavusių mokinių skaičius – 320) ir Žeimelio gimnazija (programoje dalyvavusių mokinių skaičius – 170).</p> <p><i>LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“</i>, socialinio ir emocinio ugdymo programą įgyvendino Lygumų pagrindinė mokykla (programoje dalyvavusių mokinių skaičius – 50).</p>

	<p>2023-2024 m. mokslo metais įgyvendinamos 2 prevencinės programos 2 ugdymo įstaigose:</p> <p><i>LIONS QUEST „Raktai į sėkmę“</i>, socialinio ir emocinio ugdymo programą įgyvendino Pakruojo „Atžalyno“ gimnazija (programoje dalyvavusių mokinių skaičius – 145) ir Lygumų pagrindinė mokykla (programoje dalyvavusių mokinių skaičius – 12).</p> <p><i>LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“</i>, socialinio ir emocinio ugdymo programą įgyvendino Lygumų pagrindinė mokykla (programoje dalyvavusių mokinių skaičius – 64).</p> <p>6 ugdymo įstaigose įgyvendinama Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa. ŠVIC duomenimis (Prevencinių programų įgyvendinimas mokykloje).</p>
<p>Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą</p>	<p>Suorganizuotas <i>Pakruojo rajono savivaldybės jaunimo organizacijų projektų finansavimo 2023 metais konkursas</i>. Jaunimo organizacijų projektams skirta 10 000 Eur. Savivaldybės biudžeto lėšų. Finansuotos 7 jaunimo organizacijų projektai ir 8 neformalių jaunimo grupių iniciatyvos (Viso 15). Konkurso tikslas – finansuoti projektus, skirtus jaunimo iniciatyvoms remti, ypatingą dėmesį skiriant jaunimo problemų sprendimui bei jaunimo aktyvumo didinimui.</p> <p><i>Aktyvinta mokinių savivaldų veikla.</i></p> <p>I ketvirtyje vasario 28 d. organizuotas susitikimas su Lietuvos moksleivių sąjungos Pakruojo padalinio atstovais (Pakruojo „Atžalyno“, Linkuvos, Žeimelio gimnazijų ir Lygumų pagrindinės mokyklos mokinių savivaldų atstovais). Aptartos aktualesios jaunimo problemos, jų poreikiai. Paliestos aktualios temos, kaip žalingi įpročiai, diskotekų trūkumas, jaunimo lyderių ir motyvacijos stoka. Įvairių sričių specialistai kvietė jaunimą išvardinti pagrindines problemas, aptarti jas mokyklose ir siūlė jaunimui specialistų pagalbą.</p> <p>II ketvirtyje balandžio – gegužės mėn. organizuoti 6 informaciniai susitikimai/diskusijos jaunimui ugdymo įstaigose — Pakruojo „Atžalyno“, Linkuvos ir Žemelio gimnazijose, Pakruojo Žemynos progimnazijoje bei Balsių ir Lygumų pagrindinėse mokyklose. Tikslinė grupė: 7-12 klasių moksleiviai, mokinių savivaldų atstovai. Tikslas – suteikti jaunimui naudingų žinių aktualiomis temomis, skatinti jų savanorystę, pilietiškumą, aktyvų dalyvavimą ir įsitraukimą, žalingų įpročių prevenciją, psichinės ir emocinės sveikatos stiprinimą bei jaunimo pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms.</p> <p>I-IV ketvirtyje 5 rajono ugdymo įstaigose 9-10 kl. moksleiviams į <i>pilietiškumo pamokų turinį įtraukiamos jaunimo politikai aktualios temos</i>: Savanorystė ir jauno žmogaus vaidmuo savanoriškoje veikloje, Jaunimo politika - kas tai?, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT), Lietuvos moksleivių sąjunga (LMS), Vietos bendruomenės organizacijos ir gimnazijos mokinių savivalda, Pirmasis įdarbinimas: mano teisės ir pareigos, Mokinių savivaldos veikimo modelis, Mokinių įsitraukimo į socialines – pilietines veiklas mokyklos gyvenime didinimas, Lietuvos ir ES jaunimo politikos tikslai ir</p>

galimybės, Galimybės įsitraukti į vietos bendruomenes, nacionalines ir tarptautines savanorystės programas ir projektus, Nevyriausybinių organizacijų ir jų kuriamų NVO tinklų veiklos pavyzdžiai ir kt. (ugdymo įstaigų duomenimis).

Veikė *Jaunimo reikalų taryba*. Tikslai: nagrinėti su jaunimo politika savivaldybėje susijusius klausimus; teikti savivaldybės institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl jaunimo politikos, jos įgyvendinimo ir su tuo susijusių teisės aktų projektų; stiprinti savivaldybės institucijų, įstaigų ir jaunimo bei su jaunimu dirbančių organizacijų bendradarbiavimą.

I-IV ketvirtyje į 6 komisijų / darbo grupių / tarybų veiklą įtraukti jaunimo atstovai (14-29 m.): Jaunimo reikalų taryba, Jaunimo organizacijų projektų vertinimo ir atrankos komisija, Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros ir meno taryba, Pakruojo rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijų taryba, Vietos veiklos grupės „Pakruojo rajono partnerystė“ valdyba, Pakruojo miesto vietos veiklos grupės valdyba.

1 jaunuolė dalyvavo *Jaunimo politikos ambasadorių tinklo* veikloje.

Eurodesk Lietuva atstovybė Pakruojyje — Pakruojo atviras jaunimo centras.

Skatinama informacijos apie *Erasmus+ ir Europos solidarumo korpusą galimybes sklaida*, pagal poreikį konsultuojami jauni žmonės, jaunimo ir su jaunimu dirbančios organizacijos:

Gegužės 22-26 d. vyko tarptautiniai jaunimo mainai Erasmus + (Pakruojo J. Pakalnio menų mokyklos AJC). Projektas „We are Green europe“.

Linkuvos vaikų ir jaunimo užimtumo centras organizavo 8 konsultacijas, kaip parengti Erasmus+ projektus (Joniškio ir Linkuvos jaunuoliams).

Linkuvos vaikų ir jaunimo užimtumo centras pristatė gerą patirtį Lietuvos jaunimo darbuotojams kaip rengti KA154 projektus nuotoliniu būdu.

Rugsėjo 25-29 dienomis Pakruojo atvirame jaunimo centre vyko Erasmus + „We are green Europe“ 2 LTT partnerių susitikimas, kurio metu jaunimo darbuotojai su partneriais jaunuoliams pristatė Erasmus + programą ir supažindino su programos galimybėmis. Norintys platesnės informacijos apie Solidarumo korpusą, turėjo galimybę individualiai konsultotis su jaunimo darbuotojais ir projekto partneriais, kurie turi didelę patirtį teikiant ir įgyvendinant Erasmus+ projektus.

Lapkričio mėn. Linkuvos vaikų ir jaunimo užimtumo centro atstovas pristatė gerą Europos solidarumo korpuso projekto įgyvendinimo patirtį „DiscoverEU“ programos dalyviams Vilniuje.

Pateikti Europos solidarumo korpuso programos bei Erasmus+ projektai: Balandžio 3 d. KA210-SCH-18487F22 Project: We are Green europe Erasmus+ and European Solidarity Corps (partneriai Pakruojo atviras jaunimo centras); 2023 m. I+II terminui Linkuvos vaikų ir jaunimo užimtumo centras teikė 3 paraiškas. Finansuotos dvi: Erasmus+ projekto

	„You(th) can do it“ įgyvendinimui skirta 48 734,00 Eur, mažų partnerystės projektas „Be active“ finansuotas 60 000 Eur. Pateikta pakartotinai KA152 jaunimo mobilumo paraiška.
Plėsti savivaldybės mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis	Visuomenės sveikatos biuras organizavo mokymus, paskaitas, užsiėmimus jaunuolių psichinės, emocinės ir fizinės sveikatos gerinimui: „Judesio terapija emocinės sveikatos gerinimui“ (5 užsiėmimai atskiroms grupėms); „Pažink savo kūną ir pažinsi savo protą“ (2 užsiėmimai atskiroms grupėms); „Kūrybiniai metodai įtampai ir nerimui mažinti“ (2 užsiėmimai atskiroms grupėms); „Psichologinis atsparumas: kodėl turiu išstarti „Ne“ (2 paskaitos); „Tiesa ir mitai apie psichinę sveikatą“ (Balsių ir Lygumų pagrindinės mokyklos); „Kaip įveikti dideles ir mažas krizes“ (Žeimelio gimnazija); „Ar tinkamai išgyvename emocijas?“ (Balsių pagrindinė mokykla); „Psichologinė sveikata ir atsparumas“ (Linkuvos socialinių paslaugų centras); „Psichotropinių medžiagų žala fizinei ir emocinei sveikatai“ (Linkuvos gimnazija, Žemynos progimnazija); „Psichologinis pasiruošimas pažinti savo kūną“ (Žemynos progimnazija); „Kaip mes reaguojame į stresines situacijas?“ (Žemynos progimnazija, Balsių pagrindinė mokykla). Viso 21.
Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms	Visuomenės sveikatos biuras teikė psichologo paslaugas jaunimui: konsultuota 40 jaunuolių, organizuotos 159 individualios ir 12 grupinių konsultacijų. 6 rajono ugdymo įstaigose įgyvendinama Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa. Programa integruojama į mokomųjų dalykų programų turinį, papildomą ugdymą, neformaliojo švietimo programas, klases valandėles, organizuojamos paskaitos, renginiai, akcijos ir kt. Visuomenės sveikatos specialistės ugdymo įstaigose vedė užsiėmimus lytiškumo ugdymo temomis.
22. PANEVĖŽIO MIESTO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 m. jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo paslaugas teikianti organizacija Panevėžio apskrityje yra Panevėžio atviras jaunimo centras (toliau – PAJC), o Šiaulių ir Utenos apskrityse – Panevėžio atvira jaunimo erdvė VŠĮ Septynios akimirkos. Kompleksiškai teikiamos paslaugos lavinant jauno žmogaus asmeninius ir socialinius įgūdžius.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Per 2023 m. gauti 139 jaunų šeimų prašymai finansinės paskatos pirmam būstui įsigyti. Tačiau šios šeimos pateko į rezervo sąrašą, iš kurio nuo 2024 m. vasario 1 d. finansuojamos jaunos šeimos eilės tvarka. Per 2023 m. buvo gautos 24 pažymos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Visose Panevėžio mokyklose vykdoma „Gyvenimo įgūdžių“ prevencinė programa. Visose mokyklose įdiegta Patyčių dėžutė. Panevėžio jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“ (toliau – PAS) įgyvendino projektą kartu su vaikų linija, kuri sudarė paskaita pedagogams „Vaikų emociniai poreikiai: kaip suaugusieji gali jiems atliepti“ ir savanorystės vaikų linijoje pristatymai jaunuoliams.

<p>4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.</p>	<p>5 jaunimo atstovai išrinkti į Panevėžio miesto savivaldybės jaunimo reikalų tarybą, taip pat jaunimo atstovai dalyvauja tokiose komisijose / darbo grupėse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Komisija jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų projektų, veiklos programų ir iniciatyvų, finansuojamų Panevėžio miesto savivaldybės biudžeto lėšomis, paraiškoms įvertinti; 2. Jaunimo vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką paraiškų vertinimo komisija; 3. Švietimo taryba; 4. Neformaliojo vaikų švietimo programų vertinimo komisija; 5. Panevėžio miesto moksleivių fotografijos konkurso „Panevėžys-mano miestas“ fotografijų vertinimo komisija; 6. Jaunimo apdovanojimų vertinimo komisija.
<p>5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Panevėžio atvira jaunimo erdvėje Septynios akimirkos vyksta savipagalbos grupės jaunimui. Savitarpio pagalbos grupės atliepia šias funkcijas: emocinė parama – skatina vieningumą, padeda rasti strategijų ir būdų norint įveikti asmenybės ar asmeninio gyvenimo pokyčius; švietimo – padeda suprasti bei išnagrinėti problemas. Pravestos prevencinės paskaitos: „Aš nevarioju“ (apie alkoholio, narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir žalą); „Nepatogūs pokalbiai“ – lytiškumo paskaita. 2. Rugpjūčio 26 d. per Jaunimo pikniko festivalį PAS suorganizavo dirbtuves smurto prieš moteris tema.
<p>6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.</p>	<p>Atviras jaunimo centras rengė diskusijos formatu veiklą lytiškumo, santykių tematika, kurios metu buvo aptartos ydingos nuostatos dėl lyčių lygybės, santykių galios, smurto, santykių tvarumo. Temą ir formatą uždavė projektas „be abejo (turbūt) tiesa“. O šiomis smurto artimojoje aplinkoje, jo tendencijomis, formomis, jo atpažinimo, saugių ir sveikų santykių puoselėjimo temomis su jaunuoliais tenka pasikalbėti neformaliai mažose grupėse, individualiuose susitikimuose ar meno terapijos kontekste mažiausiai 2 – 3 kartus per savaitę.</p>
23. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
<p>1. Stiprinti jaunimo savanorius priimančias ir savanorišką veiklą organizuojančias organizacijas bei skatinti jaunimo dalyvavimą savanoriškoje (neformalioje ir pagal Jaunimo savanorišką tarnybą) veikloje.</p>	<p>2023 m. kovo 22 d. vyko. Jaunimo organizacijų atstovų susitikimas kuriame pagrindinis dėmesys buvo skirtas bendradarbiavimui ir savanorystei, pristatytos savanorystės galimybės pagal JST modelį, ilgalaikė ir trumpalaikė savanorystė Plungės rajone bei tarptautinės savanorystės galimybės.</p> <p>Liepos 6 d. Festivalyje „Mindėė‘23“ vyko diskusija savanorystės tema, diskusijoje dalyvavo PO „Edukacija kitaip“ vadovė, savanoriai atlikę JST ir trumpalaikiai savanoriai.</p> <p>Gruodžio 5 d. Plungės r. mokyklų savivaldų pirmininkams, savanorius priimančioms organizacijoms, galinčioms priimti savanorius organizacijoms ir jaunuoliams organizuotas „Jaunimo savanoriškos tarnybos ir tarptautinės savanorystės forumas“</p>
<p>2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti</p>	<p>Per 2023 m.:</p> <p>Finansinei paskatai buvo išduotos 6 pažymos</p> <p>Valstybės iš dalies kompensuojamam būsto kreditui - 7 pažymos</p>

patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	3 jaunoms šeimoms buvo išnuomotas socialinis būstas
3. Skatinti tarptautinės savanorystės galimybes.	Gruodžio 5 d. Plungės jaunimui ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms „Jaunimo tarptautinės savanorystės ir tarptautinės savanorystės“ forume buvo pristatytos tarptautinės savanorystės galimybės. Konsultuojamos organizacijos dėl akreditacijų. Dalyvauta 3 Erasmus+ projektuose kuriuose skatinama informacijos apie Erasmus+ ir Europos solidarumo korpusą galimybės sklaida, pagal poreikį konsultuojami jauni žmonės, jaunimo ir su jaunimu dirbančios organizacijos.
4. Užtikrinti atvirųjų jaunimo centrų / atvirųjų jaunimo erdvių teikiamų paslaugų įvairovę ir kokybę.	Savivaldybėje yra vienas atviras jaunimo centras kuio metiniai veiklos planai derinti su meru, metų pradžioje. Atviraime jaunimo centre per 2023 m. lankėsi 175 unikalūs lankytojai, visas apsilankiusių jaunuolių skaičius buvo 2943 jaunuoliai. Jaunimo darbuotojai dalyvavo 17 metodinio palaikymo veiklose darbo su jaunimu srityje. Dalyvavo Erasmus+ projekte Turkijoje „Traditions: We live differently but we are the same“.
5. Skatinti jaunų žmonių aktyvumą ir dalyvavimą jaunimo, jaunimo organizacijų veikloje.	Savivaldybės biudžeto lėšomis finansuota 10 jaunimo, su jaunimu dirbančių organizacijų bei pagal galimybes neformalių jaunimo grupių įgyvendintų jaunimo veiklų (projektų, iniciatyvų ir pan.) Iš Savivaldybės biudžeto daliniam projektų finansavimui skirta 11560,50 eurų. Pagal Agentūros rekomendacijas sudarytas ir (ar) atnaujintas bei Agentūrai pateiktas Savivaldybėje veikiančių aktyvių jaunimo organizacijų, neformalių jaunimo grupių ir nacionalinių jaunimo organizacijų padalinių sąrašas.
6. Skatinti jaunimui palankias sąlygas gyventi ir dirbti Savivaldybėje.	Savivaldybėje vykdoma jaunimo vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką programa. Programos įgyvendinimui iš Savivaldybės biudžeto lėšų skirtas 11865,32 eurų finansavimas. Programoje dalyvavo 11 žmonių, kurios įdarbino 23 jaunuolius. Savivaldybėje teikiamos palydėjimo paslaugos jauniems žmonėms. Paslauga buvo teikiama 2 jaunuoliams.
7. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	6 jaunimo atstovai išrinkti į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą, taip pat jaunimo atstovai buvo kviečiami dalyvauti susitikimuose su Meru, Administracijos direktoriumi ir skyriais. Bei 7 komisijų ir / ar darbo grupių, į kurių veiklą įtraukti jaunimo atstovai.
8. Skatinamas saugios emocinės aplinkos mokykloje kūrimas (pavyzdžiui, vykdomos programos ir projektai, skirti patyčių, savižudybių prevencijai ir intervencijai).	Visuomenės sveikatos biuro vykdomo projekto „Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų teikimo modelio sukūrimas“ metu ugdymo įstaigose kalbama apie emocinę sveikatą, intervencijas, patyčias ir sveiką gyvenseną vyko 24 bendros ir 213 individualių konsultacijų. Suorganizuota 14 veiklų, kuriomis siekiama supažindinti jaunimą su smurto artimojoje aplinkoje situacija / tendencijomis, jo formomis, atpažinimu, saugių ir sveikų santykių puoselėjimu ar kt.
24. RIETAVO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui	Rietavo savivaldybėje programa vykdoma nuo 2023 m. IV ketv.

diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	2023 m. pagal LR paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą – 1 šeima. Pagal LR finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigijančioms jaunoms šeimoms įstatymą – 2 šeimos. Socialinį būstą gavo 2 jaunos šeimos.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	2023 m. visos Rietavo savivaldybės švietimo įstaigos įgyvendino prevencijos programas: LIONS QUEST socialinio ir emocinio ugdymo programa „Paauglystės kryžkelės“; LIONS QUEST socialinio ir emocinio ugdymo programa „Raktai į sėkmę“; „Taiki mokykla“, konfliktų prevencijos programa; Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų prevencijos programa; Bendravimo įgūdžių lavinimas; Prekyba žmonėmis ir išnaudojimo prevencinė programa; „Įveikiame kartu“.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	4 jaunimo atstovai Savivaldybės jaunimo reikalų taryboje. 1 jaunimo atstovas miesto vietos veiklos grupės (toliau – VVG) valdyboje.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	2023 m. savivaldybės biudžetinė įstaiga (toliau – BĮ) Rietavo atviras jaunimo centras, prisidedant prie „Kompleksinės paslaugos (KOPA)“ Nr. 07-007-P-0001 projekto įgyvendinimo, organizavo 6 savaitinių mokymus jaunuoliams savęs pažinimo tema. Taip pat meno terapijos užsiėmimai – unikali psichoterapijos forma, skirta paaugliams: susidoroti su emociniais iššūkiais, kurie gali būti sunkiai suvokiami ir įvardinami žodine išraiška; atrasti, suvokti bei plėtoti savo unikalumą; sumažinti lėtinį ar ūmų stresą ir su juo susijusius simptomus; turėti saugią erdvę gyvenimiškų situacijų eksperimentams; ugdyti tarpasmeninius įgūdžius, mokytis bendradarbiauti, dalintis, klausyti, išgirsit ir reaguoti.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa švietimo įstaigose – Sveikatos specialistės vedami užsiėmimai; Kultūros paso programos edukacijos; Nemokamos individualios psichologo konsultacijos jaunimui lytiškumo ir kitomis temomis BĮ Rietavo atvirame jaunimo centre.
25. SKUODO RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Skuodo rajone yra teikiamos praktinių įgūdžių ugdymo paslaugos. Jas teikia VšĮ Asmenybės ugdymo kultūros centras. Jaunimo darbuotojai Airidas Bergaudas ir Živilė Šilingienė vykdo jaunimui individualias konsultacijas, palydėjimą ir tarpininkavimą bei organizuoja mokymus ir seminarus asmeniniam jų tobulėjimui bent kartą per mėnesį.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti	Skuodo rajono savivaldybė skiria lėšas jaunų specialistų pritaikymui į Skuodą. Šia priemone siekiama kurti patrauklią aplinką pritraukiant į Skuodą kvalifikuotus specialistus. 2023 m. šios priemonės įgyvendinimui buvo skirta 13 500 eur.

patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui;	
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Kiekvienoje Skuodo rajono mokykloje yra vykdomos ilgalaikės prevencinės programos (planingų ir sistemingų priemonių, padedančių stiprinti mokinio asmenybės ir aplinkos apsauginius veiksmus ir mažinti rizikos veiksnių įtaką, visuma). Prevencinės programos skirtos vaikams, atsižvelgiant į jų amžių. Mokyklos programas renkasi pagal savo organizacijos problematiką, pasirinktą prioritetą ar kt. kriterijus. Veiksmingiausios programos yra ilgalaikės, tvarios. Populiariausios yra patyčių prevencijos ir socialinių įgūdžių programos. Intervencijos programos vykdyti reikia specialaus pasiruošimo ir specifinei problemai spręsti susibūrimo (per konkretų apibrėžtą laiką), jos patrauklios, veiksmingos, svarbios. Jų nemažai vykdo socialinių paslaugų šeima centras, Skuodo bendruomeniniai šeimos namai.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą.	Siekiant įtraukti į jaunuolius į sprendimo priėmimo procesus, Skuodo rajone yra patvirtinta ir aktyviai veikianti Skuodo rajono savivaldybės jaunimo reikalų taryba. Savivaldybėje taip pat vykdoma dalyvaujamojo biudžeto priemonė, kurios įgyvendinimui teikti idėjas gali jaunuoliai nuo 16 m. Esant poreikiui ir galimybėms jauni asmenys įtraukiami į savivaldybės darbo grupes.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Ši rekomendacija nėra įgyvendinama
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Įgyvendinant šią rekomendaciją Skuodo atviras jaunimo centras 2023 m. rugpjūčio 21-23 dienomis organizavo stovyklą „Jaunimo vasara“, kurios tikslas - jaunų žmonių lytiškumo ugdymas.
26. ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE:	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 Veikla Šiaulių rajono savivaldybėje nebuvo vykdoma.
2. Siekiant skatinti jaunas žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Vykdoma pagal LR paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą. Pagal LR finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jauniems šeimoms. Teisė į socialinį būstą.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Visos Šiaulių rajono švietimo įstaigos įgyvendina prevencijos programas: „Paauglystės kryžkelė“, „Olweus“, „Savo keliu“, „Obuolio draugai“, „Raktai į sėkmę“, „Laikas kartu“, „Antras žingsnis“, „Gyvai“.

4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	4 jaunimo atstovai išrinkti į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą. Taip pat po 1 jaunimo atstovą yra Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro taryboje, Etninės kultūros ir tradicinių amatų centro taryboje, Šiaulių rajono savivaldybės Vytauto Vitkausko viešosios bibliotekos taryboje, Garbės piliečio rinkimų komisijoje.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis	Klasių valandėlių metu.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Lytiškumo ugdymo paslaugos nebuvo teikiamos bet psichologai teikė individualias konsultacijas jauniems žmonėms.
27. ŠILALĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Šilalės rajono savivaldybės administracija įgyvendina Šilalės rajono savivaldybės jaunimo politikos 2023–2025 metų plėtros programą, patvirtintą Šilalės rajono savivaldybės tarybos 2023 m. vasario 2 d. sprendimu Nr. T1-23 „Dėl Šilalės rajono savivaldybės jaunimo politikos 2023–2025 metų plėtros programos, atrankos komisijos ir jos veiklos nuostatų tvirtinimo“, kuriuo metu skatinami darbdaviai įdarbinti mokinius vasaros atostogų metu.
Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui;	Finansinė paskata pirmąjį būstą išigyjančioms jaunoms šeimoms teikiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą išigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymu ir Finansinės paskatos pirmąjį būstą išigyjančioms jaunoms šeimoms teikimo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu. Šilalės rajono savivaldybės administracija įgyvendina programą, 2022 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T1-217 „Dėl trūkstamų specialistų pritraukimo į Šilalės rajono savivaldybę tvarkos aprašo patvirtinimo“, kuriuo siekiama pritraukti trūkstamų specialistų.
Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą;	Šilalės rajono savivaldybės ugdymo įstaigos įgyvendina programas, skirtas kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui: Kiekvieną savaitę skirti užsiėmimai gimnazistams atviroje grupėje „Elgesio keitimo programa“, LIONS QUEST „Raktai į sėkmę“, sąmoningumo didinimo mėnuo „Be patyčių 2023“, 2022-2027 m. „Sveika mokykla- sveika bendruomenė“, socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymo programa „Žipio draugai“, socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymo programa „Obuolio draugai“, ankstyvosios prevencijos programa „Įveikiame kartu“, OLWEUS patyčių prevencijos programa, paauglių socialinių įgūdžių ugdymo programa „Tiltai“, mėnuo be patyčių.
Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą;	Šilalės rajono savivaldybės jaunimo reikalų taryba, jaunuolių dalyvavimas įvairiuose darbo grupėse ir komisijose.

Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis;	Šilalės Atviro jaunimo centro jaunimo darbuotojos teikia grupines ir individualias konsultacijas.
Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms;	Šilalės Atvirame jaunimo centre dirba psichologas, kuris teikia individualias konsultacijas jaunuoliams. Šilalės rajono savivaldybės administracija kartu su partneriu – Šilalės rajono socialinių paslaugų namais įgyvendina projektą „Gerovės konsultantų modelio diegimas Šilalės rajone“, kuriuo metu prisideda prie emocinės paramos teikimo ir psichikos sveikatos gerinimo.
28. ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJA	REZULTATAS
Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Įgyvendintas bendrųjų įgūdžių projektas „Šilutės centriukas“. Gautas finansavimas – 11 268 eurų. Projekto trukmė 4 mėnesiai. Projekte dalyvavo 22 jaunuoliai. Šilutės rajono savivaldybė bendradarbiauja su VšĮ „Asmenybės ugdymo kultūros centras“. Jaunimui teikiamos šios paslaugos: konsultavimas, mentorystė, palydėjimas, specialistų paslaugos pagal poreikį, PSD mokėjimas. Šilutės atviras jaunimo centras kartu su Užimtumo tarnybos Šilutės skyriumi rengia konsultacijas, kurių tikslas – parengti (motyvuoti) jaunuolius darbo rinkai (grupinės konsultacijos. Vienai grupei konsultacijos vykdomos 3 mėnesiai).
Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Studentų rėmimo programa (Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2023 m. vasario 23 d. sprendimas Nr. T1-1232). Tikslas pritraukti jaunus specialistus dirbti ir gyventi savivaldybėje. 2022 m. – 75 059 eurų; 2023 m. – 75 600 eurų. Šilutės rajono savivaldybės viešųjų asmenų sveikatos priežiūros įstaigų rėmimo programa (Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2023 m. vasario 23 d. sprendimas T1-1236). Tikslas – pritraukti medicinos specialistus dirbti ir gyventi savivaldybėje. 2023 m. – 36 000 eurų. Policijos pareigūnų programa (Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugpjūčio 31 d. sprendimas Nr. T1-112). Tikslas – pritraukti policijos pareigūnus dirbti ir gyventi savivaldybėje. Šilutės rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo programa (Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. birželio 10 d. įsakymas Nr. A1-1151). Tikslas – remti verslą, skatinti gyventojų verslumą ir jų darbinę veiklą, gerinti verslumo aplinką, pritraukti investicijų į savivaldybę. 2022 m. – 40 900 eurų. 2023 m. – 32 600 eurų.
Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Vyresnių klasių mokiniams dažniausiai naudojamos programos yra šios: „Lions Quest – Paauglystės kryžkelės“, „Lions Quest – Raktai į sėkmę“ ir „Olweus patyčių prevencijos programa“. Šių programų tikslai yra skatinti bendruomenių narius telkti taikią bendruomenę, kuri puoselėtų tarpusavio santykius, sudarytų sąlygas teigiamam elgesiui ir prasmingai veiklai; ugdyti jaunų žmonių pilietiškumą, bendradarbiavimo įgūdžius ir gebėjimą padėti kitiems. Programos bendrosioms ugdymo programoms integruoja socialinį ir emocinį ugdymą, charakterio ugdymą, psichoaktyviųjų medžiagų ir patyčių prevenciją bei

	<p>mokymąsi tarnaujant. Mokyklose šios prevencinės programos buvo įgyvendinamos ne tik integruojant į bendrojo ugdymo pamokas bet ir per kitas veiklas. Vyko integruotos pamokos, prevencinė akcija „Savaitė be patyčių“, savanoriška akcija, kurios metu mokėsi atlikti gerus darbus ir padėti silpnesniams, buvo kuriami tolerancijos žibintai, rengiami protmūšiai ir renginiai, atliktos apklausos mokiniams ir tėvams apie adaptaciją ir saugumą mokykloje, tolerancijos ugdymas minint Pasaulinę dauno sindromo dieną ir Pasaulinę autizmo dieną, vestos smurto prevencinės veiklos, gaminami standai apie patyčias, socialinį emocinį ugdymą, organizuoti mokyklos personalo susirinkimai, skirti apžvelgti pagrindinėse mokyklose jau įgyvendintas ir numatytas patyčių prevencijos priemonės.</p>
<p>Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą.</p>	<p>Šilutės rajono savivaldybėje veikia Jaunimo reikalų taryba, kuri sudaryta pariteto principu (iš 12 narių – 6 jaunimo atstovai). Jaunimo atstovai deleguojami į Savivaldybės sudarytas darbo grupes. Sudarytos sąlygos jauniems žmonėms teikti siūlymus Šilutės rajono savivaldybės merui, Administracijos direktoriui, Tarybai. Mokyklose aktyviai veikia mokinių tarybos / savivaldos. Organizuojami renginiai, konferencijos, skatinantys jauną žmogų įsitraukti į sprendimų priėmimą (2022 m. konferencija „Jaunų žmonių iššūkiai kaip darbas su jaunimu gali padėti juos spręsti. 2023 m. renginys „Jaunimo vizija 2023“. Tikslas – jaunimo įtraukimas į Savivaldybės jaunimo politikos formavimą, išreiškiant savo valią).</p>
<p>Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.</p>	<p>Savivaldybėje nėra tokio tipo programų. Galimos individualios konsultacijos (Šilutės atvirame jaunimo centre ir Kintų atviroje jaunimo erdvėje).</p>
<p>Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.</p>	<p>Lytiškumo ugdymo paslaugos ir individualios konsultacijos jauniems žmonėms teikiamos Šilutės atvirame jaunimo centre ir Kintų atviroje jaunimo erdvėje. Jaunimo darbuotojai baigę mokymus.</p>
29. TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJA	REZULTATAS
<p>1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese;</p>	<p>1. Rajone jaunimo praktinių įgūdžių diegimu rūpinasi VšĮ „Užimtumo centras“ ir Tauragės apskrityje dirbanti jų koordinatorė. Dalinai jaunimą įsidarbinimo procese lydi Regioninio karjeros centro specialistai.</p>
<p>2. Siekiant skatinti jaunas žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui;</p>	<p>2. Moksleiviams, besimokantiems mokyklose pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo programas grupinio mokymosi forma kasdieniu, nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdais, pavienio mokymosi forma savarankišku, nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdais, pagal studijų programas nuolatine (dienine) studijų forma suteikiama 70 proc. dydžio lengvata verslo liudijimams įsigyti. Suteikiamos kompensacijos darbo vietų išlaikymui, rinkodaros priemonėms ir nuomai kompensuoti.</p>

	<p>Patvirtinti nauji trūkstančių specialistų pritraukimo tvarkos aprašai, kuriais reglamentuojamos trūkstančių specialistų pritraukimo į Tauragės rajono savivaldybės biudžetines ir viešąsias įstaigas priemonės, Tauragės rajono savivaldybės trūkstančių specialistų kelionės į darbą ir atgal išlaidų kompensavimo tvarka, Tauragės rajono savivaldybės trūkstančių specialistų studijų rėmimas, finansinės paramos trūkstančių specialybių gydytojams rezidentams, atvykstantiems dirbti į Tauragės rajono asmens sveikatos priežiūros įstaigas, skyrimas.</p> <p>Tauragė taip pat patenka tarp regionų, kuriuose jauni šeimai galima gauti lengvatą įsigyjant pirmąjį būstą.</p>
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą;	3. Ugdymo įstaigos prisideda prie OLWEUS projekto, paskaitas emocinės būsenos temomis veda VSB specialistai, jaunimo darbuotojai, ugdymo įstaigos vadovaujasi patvirtintomis patyčių prevencijos aprašais, mokyklose yra „patyčių dėžutės“, ugdymo įstaigose dirba psichologai, mokyklos prisijungia prie „Jaunimo linijos“ iniciatyvų, atliekamos apklausos, skirtos mokyklų mikroklimatui gerinti, Lietuvos moksleivių sąjungos Tauragės skyrius atlieka mokyklų mikroklimato tyrimus.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą;	4. Vykdomas moksleivių dalyvaujamas biudžetas; jaunuolis, jaunimo grupės ar organizacijos gali teikti savo idėją savivaldybės dalyvaujamojo biudžeto „Idėja Tauragei“ konkursui; jauni žmonės įtraukiami savivaldybės darbo grupes, komisijas; savivaldybėje patvirtinta ir aktyviai veikia Jaunimo reikalų taryba; jauni žmonės įtraukiami į miesto ar rajono vietos veiklos grupės valdybos sudėtį arba jaunimo organizacijos yra VVG nariai; įgyvendinami jaunimo iniciatyvų rėmimo konkursai.
5. Plėsti savivaldybės mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis;	5. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, jaunimo centrai ir erdvės organizuoja iniciatyvas, paskaitas emocijų pažinimo temomis; Įgyvendinamas „Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų (JPSPP) modelis
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms	6. Apie lytiškumą kalba Lietuvos moksleivių sąjungos Tauragės skyriaus savanoriai; šia tema užsiėmimus ir paskaitas organizuoja jaunimo darbuotojai, sveikatos biuras; apie lytiškumo ugdymą kalbama mokyklose.
30. TELŠIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS	
REKOMENDACIJA	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	Praktinių įgūdžių programą Telšių rajono savivaldybėje vykdo VšĮ Telšių jaunimo centras.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui.	Telšių rajono savivaldybėje vykdoma Trūkstančių specialistų pritraukimo programa. 2023 m. šios programos finansavimu pasinaudojo: Sveikatos įstaigų darbuotojai. Kompensuota: 1) jaunų sveikatos specialistų būsto nuomos išlaidos – 12 asm.; 2) rezidentūros studijos – 6 asm.; 3) kelionės išlaidos – 62 asm. Iš viso šiems specialistams iš savivaldybės biudžeto 2023 m. skirta apie 160 000 Eur.

	Švietimo įstaigos darbuotojai. 2023 m. programa pasinaudojo 1 pedagogas. Iš viso skirta 5000 Eur.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Telšių rajono mokyklose vykdoma: Lions Quest „Laikas kartu“, Lions Quest „Paauglystės kryžkelės“, Lions Quest „Raktai į sėkmę“, Olweus patyčių prevencijos programa, „Zipio draugai“ (ikimokyklinukams), vaiko emocijų išraiškos kontrolės programa (VEIK), „Kimochis“ (ikimokyklinukams), Paauglių socialinių įgūdžių ugdymo programa „Tiltai“.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą.	2023 m. atnaujinta ir keturių metų kadencijai išrinkta Telšių rajono savivaldybės Jaunimo reikalų taryba. 2023 m. parengtas ir Telšių rajono savivaldybės tarybos patvirtintas „Telšių rajono savivaldybės mokinių dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvos projektų atrankos ir finansavimo tvarkos aprašas“, kuris bus pradėtas įgyvendinti 2024 m.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Vyksta įvairūs projektai ir užsiėmimai jaunuolių savęs pažinimo ir emocijų raiškos temomis, tačiau prioritetas nėra išskiriamas berniukams.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Rajono mokyklose veikia sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa.

31. TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE

REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 m. Trakų rajono savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba vykdė Europos socialinio fondo agentūros projektą Nr. 10-008-P-0001 „Karjeros specialistų tinklo vystymas“, pagal kurį įdarbino karjeros specialistus darbui rajono mokyklose. 2023 m. jaunimas, kuris užimtumo tarnyboje turi statusą „darbo rinkai besirengiantis asmuo“, galėjo dalyvauti Trakų rajono savivaldybės užimtumo didinimo programoje, kurios tikslas – pasiekti kuo didesnę gyventojų užimtumą, kad kiekvienas gyventojas galėtų rasti turimą kvalifikaciją atitinkantį darbą ir užtikrinti tinkamą pragyvenimo lygį. 2023 m. Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijai, vienintelei savivaldybės mokyklai, Jungtinės Karalystės Eksterio universitetas patvirtino „Mąstymo mokyklos“ statusą, nes atitiko „Thinking Schools @Exeter“ (liet. mąstančios mokyklos) nustatytus kriterijus ir išipareigojo toliau plėtoti visos gimnazijos bendruomenės požiūrį į mąstymo mokymą.
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui. (2023 m. paramos, paskatos būstui įsigyti, kiek skirta soc. būstų ir pan.)	Įgyvendinami Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymų principai. Atskirų Trakų rajono savivaldybės programų neturime.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių	Trakų rajono ugdymo įstaigas įgyvendina: „Zipio draugai“, „Obuolio draugai“, „Pažinimo takeliu“, „Įveikiame kartu“, „Antaras žingsnis“, LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“, LIONS QUEST „Raktai į sėkmę“, Vaiko emocijų išraiškos

stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	kontrolės (VEIK) socialinio ir emocinio ugdymo programos, OLWEUS, smurto, patyčių prevencijos programos vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017-03-22 įsakymu Nr.V-190 rekomendacijomis. Programos integruojamos į mokomųjų dalykų programos turinį, į neformaliojo švietimo programos, į klasės valandėles, vykdomi prevenciniai renginiai.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	Trakų rajono savivaldybėje veikia savivaldybės jaunimo reikalų taryba, partnerystės ir pariteto principu sudaryta iš 10 asmenų (5 narius delegavo savivaldybė ir 5 nariai, jaunimo atstovai, buvo išrinkti viešo visuotinio jaunimo, su jaunimu dirbančių organizacijų, mokinių ir (ar) studentų savivaldų atstovų, veikiančių Trakų rajono savivaldybėje, susirinkimo metu). 2023 m. organizuotas Trakų rajono savivaldybės jaunimo iniciatyvų ir projektų finansavimo konkursas, skirtas įgalinti jaunus asmenis teikti projektines paraiškas, prisidėti prie aktualių jaunimui problemų sprendimų. 2023 m. vyko betarpiški Trakų rajono savivaldybės jaunimo reikalų tarybos, jaunimo organizacijų susitikimai su savivaldybės vadovais, kurių metu buvo siekiama jaunimą įtraukti į sprendimo priėmimų procesą. Trakų rajono savivaldybėje veikia savivaldybės jaunimo reikalų taryba, partnerystės ir pariteto principu sudaryta iš 10 asmenų (5 narius delegavo savivaldybė ir 5 nariai, jaunimo atstovai, buvo išrinkti viešo visuotinio jaunimo, su jaunimu dirbančių organizacijų, mokinių ir (ar) studentų savivaldų atstovų, veikiančių Trakų rajono savivaldybėje, susirinkimo metu). 2023 m. organizuotas Trakų rajono savivaldybės jaunimo iniciatyvų ir projektų finansavimo konkursas, skirtas įgalinti jaunus asmenis teikti projektines paraiškas, prisidėti prie aktualių jaunimui problemų sprendimų. 2023 m. vyko betarpiški Trakų rajono savivaldybės jaunimo reikalų tarybos, jaunimo organizacijų susitikimai su savivaldybės vadovais, kurių metu buvo siekiama jaunimą įtraukti į sprendimo priėmimų procesą.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis. <i>(emocinio intelekto lavinimo, savęs pažinimo, lytinio ugdymo programos).</i>	Nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. įgyvendinama Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms. <i>(lytinio ugdymo programos, konsultacijos)</i>	Nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. įgyvendinama Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa.
32. UKMERGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS

1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 m. įvyko bendradarbiavimo galimybių kūrimo susitikimas su Vilniaus caritu, vykdančiu praktinių įgūdžių ugdymo programas.
2. Siekiant skatinti jaunas žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Įgyvendinta Ukmergės rajono gyventojų skaičiaus stabilizavimo ir augimo programa (finansinė parama pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms). Iš Savivaldybės biudžeto lėšų jauniems žmonėms skiriamos finansinės paskatos. 2023 metais numatytos 150 000 Eur paskatos.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Mokytojai dalyvauja prevencinėse programose „Zipio draugai“, „Obuolio draugai“, „Laikas kartu“, „Paauglystės kryžkelės“, informacija dalinasi su kolegomis, naudoja pamokose. Lion's Quest programa vykdoma 1-8 klasėse klasių valandėlių metu. Lėšos, kurios skirtos pedagoginei psichologinei pagalbai organizuoti, naudojamos prevencinėms programoms įgyvendinti.
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	5 jaunimo atstovai deleguoti į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą. Jaunimo atstovai dalyvavo Ukmergės rajono jaunimo organizacijų sąjungos organizuotose mokymuose kuriuose jaunimas diskutavo su Ukmergės rajono savivaldybės tarybos nariais ir administracijos direktore. Aktyviai veikia Lietuvos moksleivių sąjungos Ukmergės padalinio savanoriai.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	Klasės valandėlių metu šiomis temomis mokiniams švietėjišką veiklą vykdo klasių auklėtojai bei visuomenės sveikatos biuro specialistės. Organizuojamos edukacinės išvykos.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Kultūros paso dėka, bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai dalyvauja edukacijose, visuomenės sveikatos biuro specialistė šia tema veda klasių valandėles, psichologai pagal poreikį, teikia individualias konsultacijas. Visose mokyklose lytiškumo ugdymo temomis diskutuojama per Gyvenimo įgūdžių pamokas.
33. UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese;	Utenos rajono savivaldybėje praktinių įgūdžių ugdymo programą vykdo VšĮ Septynios akimirkos.
Siekiant skatinti jaunas žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui;	Utenos rajono savivaldybėje yra vykdomos programos jaunoms šeimoms pirmo būsto įsigijimui. Taip pat yra studentų rėmimo programa.
Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų	Kiekviena mokykla Utenoje vykdo patyčių prevencijos ir intervencijos bent 1 programą. Mokyklose vykdomų apklausų

kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą;	rezultatais pasidalina su savivaldybės Švietimo ir sporto skyriumi.
Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą;	Savivaldybėje veikia Jaunimo reikalų taryba, kurios sudėtyje yra puse jaunimo atstovų (jaunų žmonių), taip pat jaunimo atstovai yra įtraukiami į darbo grupes.
Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis;	VSB projektas, skirtas mokyklų mikroklimato gerinimui. Patvirtinta priklausomybių nuo alkoholio, psichotropinių medžiagų prevencijos ir gydymo 2023-2028 m. programa. Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras teikia nemokamas paslaugas: streso valdymo praktinius užsiėmimus; emocijų atpažinimo ir išraiškos, konfliktų valdymo praktinius užsiėmimus; savitarpio pagalbos grupes; individualias konsultacijas; kitus psichologinę gerovę ir (ar) psichikos sveikatą stiprinančius praktinius užsiėmimus. Atvirasis jaunimo centras rengia užsiėmimus jaunuoliams „Be kaukių“, kurių metu jaunuoliai ugdomi savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.
Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms;	Utenos Atvirajame jaunimo centre/ Atviroje jaunimo erdvėje vykdomos diskusijos ir individualios konsultacijos lytiškumo ugdymo temomis. Taip pat mokyklose vyksta gyvenimo įgūdžių pamokos, kurių metu jaunuoliai ugdomi lytiškumo temomis.
34. VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖ	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese.	2023 Veikla Vilniaus rajono savivaldybėje nebuvo vykdoma
2. Siekiant skatinti jaunos žmonės rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui ir įsidarbinimui.	Pagal LR paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą – 5 šeimos. Pagal LR finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigijančioms jaunoms šeimoms įstatymą – 39 šeimos. Socialinį būstą gavo 3 jaunos šeimos.
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą.	Visos Vilniaus rajono švietimo įstaigos įgyvendina prevencijos programas: Antras žingsnis – 3 ugdymo įstaigos (UI) Gyvai - 2 LIONS QUEST socialinio ir emocinio ugdymo programos: „Laikas kartu“ – 2 Paauglystės kryžkelės – 7 Raktai į sėkmę – 8 Obuolio draugai – 14 Zipio draugai – 17 Įveikime kartu – 11 Antras žingsnis -7 Taiki mokykla – 1 Olweus (OPKUS) – 3 Savu keliu – 3

	<p>Gyvai – 2 Tiltai 1</p> <p>Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa – visos mokyklos</p> <p>Sudervės Mariano Zdziechovskio pagrindinė mokykla įgyvendino smurto prevencijos programą „Esame saugūs“, parengtą ir diegiamą įgyvendinant projektą „Igalinti vaikai ir šeimos: smurto prevencijos ir intervencijos paslaugų modelis“.</p>
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse.	5 jaunimo atstovai išrinkti į Savivaldybės jaunimo reikalų tarybą, taip pat jaunimo atstovai buvo kviečiami dalyvauti susitikimuose su Meru, Administracijos direktoriumi ir skyriais.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis.	2023 m. organizavome "Emocinio intelekto lavinimo ir savęs pažinimo užsiėmimus 5 - 6 klasių mokinėms". Dalyvavo 7 mokinės (mergaitės), vyko 6 užsiėmimai.
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms.	Lytiškumo ugdymo paslaugos nebuvo teikiamos bet psichologai teikė individualias konsultacijas jauniems žmonėms (3 klientai 52 konsultacijos).
35. VISAGINO SAVIVALDYBĖJE:	
REKOMENDACIJOS	REZULTATAS
1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese;	2022-2023 metais buvo įgyvendinama programa - Jaunimo vasaros užimtumo (jaunuolių įdarbinimas vasaros laikotarpiu).
2. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui;	<p>Aukštos profesinės kvalifikacijos specialistų pritraukimo (skatinimo) dirbti Visagino savivaldybės teritorijoje finansinės paramos skyrimo tvarkos aprašas, patvirtintas Visagino savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. IV-E-130 „Dėl aukštos profesinės kvalifikacijos specialistų pritraukimo (skatinimo) dirbti Visagino savivaldybės teritorijoje finansinės paramos skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>Trūkstantų specialybių gydytojų motyvavimo dirbti Visagino savivaldybės viešosiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose programa, patvirtinta Visagino savivaldybės tarybos 2021 m. spalio 14 d. sprendimu Nr. TS-205</p>
3. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą;	<p>„Gerosios vilties“ progimnazija</p> <p>Progimnazija įgyvendindama pradinio ir pagrindinio ugdymo I dalies programas sudaro sąlygas mokiniui mokytis psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai sveikoje ir saugioje aplinkoje.</p> <p>Į progimnazijos ugdymo turinį integruojama Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa.</p> <p>Pradiniame ugdyme Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa integruojama į pasaulio pažinimo, dorinio bei fizinio ugdymo pamokas.</p>

	<p>Pertraukų metu sudarytos galimybės užsiimti aktyvia veikla: žaisti stalo tenisą, pradinių klasių korpusė veikia interaktyvios grindys, vyksta interaktyvios mankštos ir šokių pertraukėlės.</p> <p>Siekiant aktyvinti mokymąsi per judėjimą, mokiniams pamokos vedamos progimnazijos lauko erdvėse.</p> <p>Progimnazijos bendruomenė mokslo metų pradžioje dalyvauja progimnazijos organizuojamame bėgimo maratone „Maratonas 2023“.</p> <p>Mokslių metų pabaigoje organizuojamas 5-8 klasių mokiniams apibendrinamasis sveikos gyvensenos ugdymo renginys „Sveikatos ratas“.</p> <p>Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa integruojama į dorinio ugdymo, biologijos, chemijos dalykų, klasės auklėtojų veiklos programas.</p> <p>Progimnazijoje 2023-2024 m. m. bus tęsiama pradėta įgyvendinti 5-8 klasėse prevencinė programa „Paauglystės kryžkelės“. Prevencinių programų tikslas – tobulinti jau turimus bei padėti vaikui įgyti naujų sunkumų įveikimo bei socialinių gebėjimų: suvokti ir kalbėti apie jausmus, pasakyti tai, ką nori pasakyti, įdėmiai išklaudyti, susidraugauti ir išsaugoti draugystę, kreiptis pagalbos ir padėti aplinkiniams, įveikti vienišumą, atstūmimą, patyčias ar priekabiavimą, spręsti konfliktus, lengviau išgyventi pokyčius, netektis ir netgi mirtį.</p> <p><u>„Žiburio“ pagrindinėje mokykloje vykdomos prevencinės programos:</u></p> <p>1-4 klasėse „Laikas kartu“</p> <p>5-8 kl. „Paauglystės kryžkelės“.</p> <p><u>Atgimimo gimnazija</u></p> <p>2022-2023 m.m.vykdyta patyčių prevencijos ir intervencijos programa, skirta kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, Lions Quest „Raktai į sėkmę“.</p>
4. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą	JRT nariai buvo įtraukti į projektų vertinimo komisijas, Strateginio plėtros plano rengimo darbo grupę.
5. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis;	<i>Nėra išskirti berniukai</i>
6. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms;	<p>Progimnazija organizuoja mokiniams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams) sveikatos specialistų konsultacijas, paskaitas sveikos gyvensenos, lytiškumo ugdymo, alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos klausimais.</p> <p>Lytiškumo ugdymas, taip vadinamas SLURŠ, yra integruojamas į biologijos ir dorinio ugdymo dalykus.</p>

Apibendrinimas. Tik 5 savivaldybės (Druskininkų, Pakruojo rajono, Šilutės rajono, Tauragės rajono ir Telšių rajono) įgyvendina visas rekomendacijas.

Daugiausia savivaldybių (33, arba 94 proc. atsiuntusiųjų atsakymus) įgyvendina rekomendaciją „Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą“. Pažymėtina, kad remiantis pateikta informacija, ugdymo įstaigose įdiegtos ir veikia įvairios patyčių prevencijos programos, pvz. „Olweus“, „Lions quest“, „Zipio draugai“, „Opkus“ (kai kurios ugdymo įstaigos jų yra įdiegusios po kelias programas arba kelis kompleksinių programų, pvz. „Lions quest“ modulius), papildomai įvairias veiklas ir atskirus projektus, mokymus įgyvendina savivaldybių visuomenės sveikatos biurais, pedagoginės-psichologinės tarnybos, Jaunimo sveikatos centrai, atvirieji jaunimo centrai (AJC). Nors kai kurios savivaldybės išskyrė didžiulę programų, projektų ir įvairių veiklų, skirtų patyčių prevencijai įvairovę, tik dalis savivaldybių nurodė, kiek moksleivių dalyvauja šiose programose ir nei viena nenurodė kokį efektą duoda (davė) šių programų įgyvendinimas ugdymo įstaigose ar savivaldybėje.

Rekomendaciją „Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms“ įgyvendina 28 savivaldybės (80 proc. atsiuntusiųjų atsakymus). Pažymėtina, kad daugelis iš jų nurodė, kad lytiškumo ugdymo programa įgyvendinama bendrojo ugdymo įstaigose įdiegus Gyvenimo įgūdžių ugdymo programą. Tačiau dalis savivaldybių papildomai nurodė ir kitas veiklas – teikiamas individualias ir grupines konsultacijas, organizuojamus seminarus Jaunimo sveikatos centruose, visuomenės sveikatos biuruose, įvairias edukacijas, vykdomas per Kultūros pasą, taip pat nemaža dalimi atvejų lytiškumo ugdymas vykdomas ir AJC.

Rekomendaciją „Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese“ įgyvendina 25 savivaldybės (71 proc. atsakiusiųjų). Daugelis patvirtinusių, kad įgyvendina šią rekomendaciją, nurodė, kad ši rekomendacija įgyvendinama taikant Jaunimo reikalų agentūros įgyvendinto projekto „Jungtys“ metu sukurtus paslaugų teikimo modelius bei algoritmus, kurių pagalba jaunimui teikiamos individualios konsultacijos, palydėjimo ir tarpininkavimo paslaugos kurių įgyvendinimą užtikrina atvirieji jaunimo centrai, atvirosios jaunimo erdvės (AJE). Kai kuriose savivaldybėse vykdomi atskiri projektai, pavyzdžiui projekte „Pabandom kitaip“, kurio vykdytojas yra VšĮ Septynios akimirkos, vykdo praktinių įgūdžių teikimo paslaugas jaunimui keliose savivaldybėse: Šiaulių mieste, Šiaulių, Kelmės, Akmenės, Joniškio rajonuose. Pažymėtina, kad nemaža dalis savivaldybių, atsakydami kaip įgyvendinama ši rekomendacija, nurodė, kad jos įgyvendina jaunimo vasaros užimtumo programas, kurios padeda jaunimui integruotis į darbo rinką ir taip užtikrina jaunimo praktinių įgūdžių ugdymą.

Rekomendacija „Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis“ yra įgyvendinama 22 savivaldybėse. Pažymėtina, kad savivaldybės šią rekomendaciją įgyvendina gana įvairiai: dalis savivaldybių apsiriboja bendrojo ugdymo įstaigose įdiegta Socialinių įgūdžių programos įgyvendinimu. Dalyje savivaldybių papildomus individualius ir grupinius seminarus bei kitus užsiėmimus (be atskirų programų) įvairiomis temomis veda psichologai, visuomenės sveikatos biurų ar Jaunimo sveikatos centrų specialistai, kurie be atskirų seminarų ar užsiėmimų rengia ir ilgesnius projektus, pvz. stovyklas. Kai kurios savivaldybės savo atsakymuose pažymėjo, kad individualias ar grupines konsultacijas vykdo ir AJC ir AJE. Tačiau pažymėtina, kad tik 2 savivaldybės (Akmenės rajono ir Kupiškio rajono) savo atsakymuose išskyrė berniukus kaip atskirą tikslinę grupę, kuriems organizuojama dalis užsiėmimų, tuo tarpu daug daugiau savivaldybių nurodė, kad berniukai neišskiriami arba iš pateiktų atsakymų aišku, kad veiklos organizuojamos visiems jaunuoliams.

Rekomendaciją „Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir/ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimu“ įgyvendina 21 savivaldybė (60 proc. atsakiusiųjų). Pažymėtina, kad nagrinėjant savivaldybių pateiktus atsakymus, jų pateikta informacija apie teikiamą paramą jaunoms šeimoms pagal LR Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo bei LR Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymą teikiamas galimybes nebuvo laikoma tinkamu atsakymu, visų pirma todėl, kad šių įstatymų numatyti

paramos mechanizmai įsigyjant ar išsinuomojant būstą veikia visoje Lietuvoje ir lėšas šio įstatymo įgyvendinimui skiria SADM, t. y. realiai tai yra valstybės sukurtas paramos mechanizmas, kurį savivaldybės tik administruoja, bet ne pačių savivaldybių sukurti mechanizmai. Antra, atsižvelgiant į šio įstatymo 2 straipsnio 6 dalies nuostatas, jaunos šeimos yra iki 35 m., o kiek paramos gavėjų buvo būtent jauni žmonės, savivaldybės tokios informacijos nepateikė. Vis dėlto, 21 savivaldybė turi sukūrusi įvairius paskatos mechanizmus, kaip pritraukia specialistus. Dalis savivaldybių pažymėjo, kad kuria jaunimui ir jaunoms šeimoms palankią infrastruktūrą (parkai, dviračių takai, vaikų darželiai), finansuoja verslumo priemonės, vykdo užimtumo vasarą programas. Iš specialių priemonių išskirtas studentų rėmimo programos, sukurtos stipendijos, sukurtos atskiros programos reikalingų specialistų pritraukimui į savivaldybę (pvz. „Trūkstančių pedagogų pritraukimas“; „Trūkstančių specialybių gydytojų pritraukimo skatinimas“), sukurtos kortelės (pvz. Anykštėno, Birštoniečio), kurių turėtojai gali įsigyti vietos įmonėse prekes ir paslaugas su nuolaida. Kai kurios savivaldybės turi šeimos gydytojų rėmimo programą, kurioje numatyta, kad atvykus dirbti į savivaldybės pirminę asmens sveikatos priežiūros įstaigą, išmokama vienkartinė išmoka ir privalomai išdirbti reikia nustatytą skaičių metų. Dalis turi rezidentūros studijų rėmimo programą, kurios pagalba savivaldybė apmoka rezidentūros studijas į valstybės nefinansuojamas vietas įstojusiems būsimiems gydytojams ir po baigimo turi išdirbti pasirinktoje savivaldybės gydymo įstaigoje ne trumpiau kaip nustatytą skaičių metų. Kai kuriose savivaldybėse sukurtas tarnybinio būsto fondas, kurio pagalba atvykę specialistai aprūpinami būstu. Kai kurios savivaldybės turi integracines motyvacines paskatas, skirtas aukštos kvalifikacijos specialistams iš Lietuvos ar užsienio, įsidarbinusiems savivaldybės įmonėse ir planuojantiems persikelti į savivaldybę. Kai kurios savivaldybės teikia 70 proc. dydžio lengvata verslo liudijimams įsigyti moksleiviams besimokantiems pagal bendrojo ugdymo ar profesinio mokymo programas ir įvairias kompensacijas bei kitokią paramą verslo pradžiai. Dalis savivaldybių turi įkūrę „City Alumni“ programas, kurių pagalba pritraukia išėivius iš savivaldybės, gyvenančius kitur, savivaldybės programos, skirtos smulkaus ir vidutinio verslo pradžiai ir plėtrai. Iš visų savivaldybių išskirtina Birštono savivaldybė, turinti 10 skirtingų paramos mechanizmų.

Mažiau nei pusė (17) visų atsakiusių savivaldybių įgyvendina rekomendaciją „Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą“. Pažymėtina, kad savivaldybių atsakymai, kuriuose jie pažymėjo tik jaunimo atstovų delegavimą į savivaldybių jaunimo reikalų tarybų (SJRT) veiklas ir SJRT veiklą nebuvo laikomi rekomendacijos įgyvendinimu todėl, kad SJRT sukūrimą ir jaunimo atstovų delegavimą į SJRT numato LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymo 5 straipsnis ir tai laikoma įstatymu užtikrinta galimybe, bet ne savivaldybės vykdoma specialia programa. Daugelis savivaldybių šalia jaunimo įtraukimo į SJRT veiklas, taip pat paminėjo jaunimo įtraukimą į įvairias komisijas, tarybas, grupes, kitas struktūras, vietos veiklos grupes. Kai kurios savivaldybės greta jaunimo dalyvavimo SJRT veikloje taip pat pažymėjo veikiančias mokinių tarybas (atsakymas apie mokinių tarybų veiklą, jei nebuvo papildomai nurodyta kaip savivaldybė tokią veiklą remia taip pat nebuvo laikomas įrodymu, kad savivaldybė įgyvendina rekomendaciją todėl, kad mokinių tarybų buvimą bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose numato LR Švietimo įstatymas). Dalis savivaldybių pažymėjo, kad jaunimo pilietiškumas skatinamas organizuojant susitikimus su savivaldybės vadovais (meru, vicemeru, administracijos direktoriumi), kurių metu jaunimas gali kelti klausimus, aptarti juos su savivaldybės vadovais. Nemaža dalis savivaldybių nurodė, kad turi jaunimo eilutes ir remia jaunimo iniciatyvas – jaunimo organizacijų, su jaunimu dirbančių organizacijų, neformalių jaunimo grupių projektus, pažymėjo jaunimo atstovų įsitraukimą ir dalyvavimą jaunimo politikos ambasadorių tinkle, įvairias organizuojamas diskusijas jaunimui, remia mokinių tarybų veiklas. Tačiau dalis savivaldybių išskyrė ir įdomesnių aktyvaus pilietiškumo skatinimo mechanizmų. Pavyzdžiui, jaunimui sudaromos galimybės įsitraukti į jaunimo politiką finansuojant greitąsias jaunimo iniciatyvas (per 7 d. gali gauti 300-1000 Eur iniciatyvai įgyvendinti), skatinimas dalyvauti įvairiuose nacionaliniuose ir tarptautiniuose

renginiuose - skiriama iki 450 Eur parama kelionės išlaidoms ar dalyvio mokesčiui padengti, kelios savivaldybės išskyrė moksleivių dalyvaujamojo biudžeto projektą, vykdomą savivaldybėse. Kai kurios savivaldybės išskyrė ir kasmet organizuojamus Jaunimo apdovanojimus, suteikiamus jauniems žmonėms už tam tikrus nuopelnus ar indėlį. Tačiau apibendrinant savivaldybių atsakymus dėl šios rekomendacijos įgyvendinimo, pažymėtina, kad tik mažesnė dalis savivaldybių įgyvendina kokias nors papildomas veiklas, skatinančias jaunimo pilietiškumą ir dalyvavimą priimant jam aktualius sprendimus.

Apibendrinant savivaldybių atsakymus dėl Rekomendacijų įgyvendinimo, pažymėtina, kad būtina pakartotinai rekomenduoti jas įgyvendinti ir 2024 metais todėl, kad žymi dalis savivaldybių nereagavo į SADM užklausimą pateikti informaciją, todėl apie Rekomendacijų įgyvendinimą šiose savivaldybėse nėra jokios informacijos. Iš atsiliepusių savivaldybių, tik mažoji dalis įgyvendina arba ketina įgyvendinti visas rekomendacijas. Tik mažoji dalis savivaldybių pateikė detalią informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimą (nuorodos į programas, nurodyti programų, dalyvių, renginių skaičiai, biudžetai kita konkreči informacija), leidžianti susidaryti bent apytikslį vaizdą tiek apie vykdomų veiklų apimtį, tiek ir jų rezultatus. Dalies savivaldybių pateikta informacija nėra konkreči – pvz., nurodoma, kad įgyvendinamos programos ar veiklos, arba sudarytos galimybės, tačiau nepateikta jokių pavadinimų ar duomenų, kurios leistų įsitikinti, kad atitinkami mechanizmai veikia ir jaunimas jais naudojasi.
